

TMMOB Maden Mühendisleri Odası

ANILARLA MADENCİLİK

Onurlu yıllar...

Yayına Hazırlayan: Şerafettin Üstüncöl
Redaksiyon: Şerafettin Üstüncöl
Kapak İllüstrasyonu: Ziya Büyük
Kapak ve İç Tasarımı: Harun Berat Kangal

Baskı ve Cilt: Boyut Tanıtım Matbaacılık

1. Baskı
2019
Ankara

ISBN: 978-605-01-1317-4

www.maden.org.tr · facebook.com/MadenMO
twitter.com/MadenMO
instagram.com/TMMOBMaden · linkedin.com/TMMOBMadenMuhendisleriOdasi

ANILARLA MADENCİLİK

Onurlu yıllar...

Merhabalar

Bilindiği gibi, dünyanın en zor ve en riskli mesleği olan madenciliğin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Öyle ki, Taş Devri insanlarına ilk madenciler diyebiliriz. Çünkü taş çekiçler ve kazmalar kullanarak silah yapmaya elverişli taşların bulunduğu yataklara ulaştıkları bilinmektedir.

Taş Devrinden sonraki devirlerin de madenciliğin gelişmesine göre; Kaba Taş, Yontma Taş, Cilalı Taş, Bakır, Tunç ve Demir Devri gibi isimler alması madenciliğin önemini açıkça göstermektedir.

Madenciliğin tarımla birlikte medeniyetin gelişmesine neden olan iki temel unsurdan birisi olduğu yadsınamaz. Tarım bizim yiyecek ve giyecek gibi yaşamsal ihtiyaçlarımızı karşılarken, madencilik de insanlığa çok önemli yapısal maddeleri sağlamaktadır.

Ama insanlar için bu kadar önemli olan madencilik bir o kadar da zahmetli ve riskli bir meslektir. Bunun dışında, ne yazık ki madencilerin yaptığı işler yer altında kaldığından ve çıkardıkları ürünler de başka materyallerin hammaddesi olarak kullanıldığından; yani eserleri bir inşaatçının diktiği bina veya bir ressamın yaptığı bir tablo gibi göz önünde bulunup dikkat çekmediğinden; madencileri diğer insanlar yeterince anlayamaz ve takdir edemezler. Bu yüzden “Madencileri ancak yine madenciler anlayabilir!” sözü çok doğru bir sözdür.

İnsanlık tarihi ve medeniyetin gelişmesinde bu kadar önemli olan madencilik mesleğine, ülkemizde de gönül vermiş ve çok önemli hizmetler yapmış çok değerli meslektaşlarımızın olması bizler için kıvanç vesilesidir. Cumhuriyet döneminde yetişen bu meslektaşlarımız, kalkınmamızın en önemli unsuru olan ağır sanayimizin gelişmesine en büyük katkıyı sağlayarak, bu günkü

modern Türkiye'nin mimarları arasında çok ayrıcalıklı bir yer almışlardır. Kendilerine minnettarız.

Bu kutsal mesleğe en az 40 yıl hizmet vermiş olan bu değerli meslek büyüklerimizin yaşadıkları tecrübelerini yansıttıkları anıları bizler için çok önemlidir. Çünkü, mesleğin karakterine uygun olarak, genellikle trajik ve trajikomik olan bu anıların her biri, adeta ders alınabilecek "örnek vaka" niteliğindedir. Bu nedenle, bu anıların bir kitapta toplanmasının genç meslektaşlarımız ve geleceğin madencileri için faydalı olacağı düşüncesi ile bu kitabı hazırladık.

Ayrıca, bu vesile ile bazıları artık hayatta olmayan anı sahibi meslek büyüklerimizi de saygıyla yad etmiş olacağız.

Geçmiş yıllarda anılarını bizimle paylaşarak bu kitabın oluşmasına katkı veren tüm meslektaşlarımıza teşekkür ediyoruz. Ancak bu anıları seçerek bu kitapta bir araya getiren ve editörlüğünü de üstlenen değerli üyemiz Şerafettin Üstünkol'a çok özel bir teşekkürü borç biliyoruz.

Gelecek kuşaklara ışık tutması dileğiyle...

TMMOB Maden Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu

ALİ KEMAL ÖZKAL – 237

(Missouri School of Mines, 1943)

Yıl 1947. Kandilli Bölgesi Çamlı Bölümü'nde ocak mühendisi olarak çalışmaktaydım. O zamanlar Zonguldak Kandilli arasında kara yolu yoktu. İrtibat deniz müsait olduğu zamanlarda deniz yolu ile sağlanırdı.

15 Temmuz 1947 tarihinde, ocağa gitmek üzere -117 baca ağzına inmiş ocaktan çıkanlarla ve nezaretçilerle tertip işleri ve geceki durumları görüşüyorduk.

Kandilli'den telefon ile arandığım haberini verdiler. (Kandilli ile Çamlı arasında da yol yoktu. Atla gidip gelinirdi. Ancak ocak içerisinde bir irtibat vardı.) Telefonda o zamanın mes'ul memuru olan Ahmet Bey (Allah rahmet eylesin);

“Doğu Armutçuk'ta Küçük Damar panosunda bir göçük olmuş. Dört işçi göçük arkasında kalmış. Kandilli'deki baş mühendis ve mühendisler karadan atla Zonguldak'a gittiler. Ben onlara haberi iletiyorum. Lütfen siz gelip nezaret ediverin.” dedi.

Ben de, “Hemen şimdi ocaktan kaza yerine gidiyorum. Doktorlara söyleyin hastanede hazırlıklı olsunlar ve bir yere ayrılmayınlar.” dedim.

Yürüyerek ocak içinden takriben bir saat sonra kaza yerine vardım. Mes'ul nezaretçi arkadaşlar çalışmalara başlamışlardı. Çalışmalarımız büyük bir hızla akşamüstü saat 5'e kadar sürdü. O zamana kadar Zonguldak'a haber ulaşmış ve yoldan dönen mühendis arkadaşlardan o ocağın mes'ul mühendisi yeni ekiple kaza yerine gelmişti ki; biz de o zamana kadar göçük gerisinde kalan işçilerle irtibat kurmuş, hepsinin sağ ve iyi olduklarını öğrenmiş, pek yakında çıkarılmaları için gerekli önlemleri almıştık.

Bu gönül rahatlığı içerisinde gelen arkadaşlarla durumu görüüp ocaktan çıktım.

Armutçuk kuyu başından atıma binmiş yavaş yavaş Çamlı'daki evime gidiyordum ki; yanımdan geçmekte olan aksakallı bir ihtiyar, yanında bir amele ile atımın dizginini tuttu. Ve gözleri yaşlı;

“Mühendis Bey oğlum, ocakta kaza olmuş. Aralarında benim de oğlum varmış, kazadan ne haber?” diye heyecanla sordu.

Ben de;

“Telaşlanma baba, hepsi sağ. Nerede ise ocaktan çıkmışlardır. Kontrol için hastaneye gidecekler. Bir şeyi olmayanlar köyelerine gidecekler, sen ocağa değil hastaneye git.” dedim.

İhtiyar;

“Sağol evlat, Allah sana da bir evlat versin.” dedi.

O zaman 27 yaşında genç bir mühendis idim. Yorgun argın eve geldiğimde evde bir telaş gidiyordu. Bana;

“Allah bağışlasın, bir oğlun oldu!” dediler.

Ben ocakta iken eşim doğum sancıları çekiyor, doktor hastaneden ayrılamıyor, bana haber veremiyorlarmış. Doktorun bir yere ayrılmamasını tembihleyen de bendim.

O gün dört maden işçimiz yeniden hayata dönerken ben de bir evlat sahibi olmuştum. Tarih 15 Temmuz 1947

MUAMMER ŞENKART-276

(Freiburg, 1945)

İstanbul'da bir müddet Atlas Diesel firmasında (Atlas Copco) müşavirlik yaptıktan sonra, Çanakkale Çan havalisi Koca Yayla mıntikasında Birinci Dünya Savaşı'ndan evvel İngilizler tarafından işletilmiş bir kurşun madenini açmaya başladım. 40 m'lik bir desandreyi temizledikten sonra parasızlıktan çalışmalara devam edemedim ve bir akşam beş parasız Biga'ya geldim. Akşam yemeğini dahi yiyemeden otelde odama kapandım ve kara kara düşünmeye başladım. Vaktin nasıl geçtiğinin farkında bile değildim ki, saat 23 sıralarında kapımın önünde sesler duydum. Biraz sonrada kapım çalınarak içeriye üç kişi girdi. İşte bunlar hayatımda unutamayacağım bir anımın başlangıcı, benim için bir Hızır idi.

Bir kömür sahası olduğunu ve bunun etüdünü yapmamı istediler. Daha evvel de birçok kömür sahasının etüdünü yaptığım için bölgenin stratigrafisini iyi biliyordum. Rüya görür gibi 1000 TL'sine mutabık kaldık. Biraz kapora vermeleri için gözlerinin içine bakarken beylerden biri çantasını açtı ve 500 TL verdi. Aman yarabbi bu sanki benim için o anda beş yüz bin değerinde idi.

Ertesi gün sahayı dolaştıktan sonra Biga'da akşam yemeğinde sahalarında kömür olmadığını bildirmem üzerine, "Hay Allah senden razı olsun. Bizi büyük bir dertten kurtardın." deyip bakiye beş yüzü de verdiler. Biraz sonra biri daha geldi ve kömür sahasının etüdü için 750 TL teklif etti. 1750 liram olmuştu. Başladım etrafı kolaçan etmeye. İki gün sonra da Helvacı Kömür madeni var, alır mısın dediler.

Hemen noterden mukavele yaptıktan sonra on kazma, on kürek ve on küfe, bir de horoz alarak ocağa gittim. Horozu kurban ettikten sonra, bismillah deyip ilk kazmayı kömüre vurdum. İki metre kalınlığında, 5000 kcal'li kılıç bir damarda, kısa bir zaman-

da rasyonel bir işletme kurdum ve günde 80 -100 ton kömür çıkartıp, İstanbul'a sevk etmeye başladım.

Yazın altı ay çalışıyor, kışın yol dolayısıyla kapatıyordum. Böyle iki sene devam etti.

Sonunda bir gece kömür nakliyesini yapan kamyon şoförü, baca ağzından kesif duman geldiği kara haberini verdi. Mücavir kömür işletmeleri, kendilerine büyük rakip olduğum için, kömür ocağıma çıra doldurup gece ateşe vermişler. Bir müddet ateşi söndürmeye çalıştıysam da başaramadım. Neticede ocağı bir kahve parasına başkasına devrederek, İstanbul'a geldim.

Çok maceralı geçen hayat hikayemde, bir çok unutulamayacak acı ve tatlı anılarım olmuştur. Fakat bunların içinde beni en çok etkileyen yukarıda kısaca anlatmaya çalıştığım husus olmuştur.

SAADETTİN PEKMEZCİLER-251

(Zonguldak Yüksek Maden Mühendisliği Mektebi, 1930)

Meslek hayatımda daima hatırladığım belirgin anım; Zonguldak Yüksek Maden Mühendisi Okulu'nun giriş sınavını kazandıktan sonra Zonguldak'a gelişimdir.

Maden denince benliğimde derhal altın madenleri belirirdi. Mühendis olacak ve binlerce yıldan beri insanoğluna servet simgesi olan altını ve tüm madenleri yerin içinden çıkaracaktım.

Bu duygularla, sınavı kazanan 20-25 genç arkadaşım ile bir kömür şilebinin güvertesinde yola çıktık. Bir sonbahar gecesinde, rahat bir seyahatten sonra Zonguldak'a indik. O zamanlar, Zonguldak az miktarda taşkömürü çıkaran, gelişmemiş, bir küçük yerleşim yeri idi. Vapurdan indikten sonra limana geldik.

İlk sıralarda bir binanın alt katında öğretim yapılıyor, üst katında da yatılıyordu. Maden Mühendisliği Mektebi işte bu mütevazı binada kuruldu. Fakat çok geçmeden ikinci bina ve bundan sonra da üçüncü bina inşa edildi.

Teorik bilgiler devam ederken, bizler yer altı işletmeleri ile kucaklaşmıştık. Maden lambasının soluk ışığı altında, martopikörlerin tarakkaları içinde madencilik duygu ve sevgisi iliklerime kadar nüfuz etmişti. Ocaktan çıkarken, birbirine eklenmiş 40-50 kömür arabasının ilerleyişinden doğan sesler, ana galerinin hacmi içinde özel bir harmoni oluşturuyor ve kömür katarı benden uzaklaşarak yeryüzüne çıkıyordu. Kömür, o tılsımlı madde, ısı ve ışık kaynağı olarak Türk yurdunun hizmetine giriyordu.

Bu ne güzel, ne unutulmaz bir olaydı...

İ. EKREM KOÇKAR-198

(Zonguldak Maden Mühendisliği Okulu, 1956)

Derebacığı ocağında mühendis olarak görev yapıyordum. Ocakta baş mühendis nezaretinde sökülme yapıp ocak terkediliyordu. Ben her vardiyada ocağa inip yapılan işler hakkında bilgi alıyordum, işlere nezaret ediyordum.

Bir gün ocağa inmemiştim. Başmühendis, birlikte ocağa inelim dedi. Ocağa indik. Bazı yerler su ile dolmuştu. Baş mühendis suyun altındaki rayların sökülüp sökülmediğini sordu. Ben de herhalde sökülmemiştir dedim. Suyun içinden rayların uçları gözüktüyordu. Fakat ben emin değildim. Tereddütlü cevap verdim. Elimdeki çekiçle suyun içini yokladım, raylar yoktu, sökülmemişti. Baş Mühendis bana ocağın içinde ilerlememi söyledi. Ocağın içi su doluyordu. Ben ilerledikçe su dizlerimden göbeğime, oradan boğazıma kadar yükseldi. Baş Mühendis dur dedi. Geriye döndüm. Çıktığımda sıırıslık olmuştum. Baş mühendis bana “Görmediğin, bilmediğin konular hakkında biliyor muydun gibi cevap verme!” dedi.

Bu sözü hayatım boyunca unutamadım.

CELALETTİN ÇAKIR-544

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1957)

26 Mayıs 1970 tarihinde, Üzülmez Asma Bölümü, 50 Büyük Hazırlık katında, gece vardiyasında, ani bir su baskını olmuş ve katın tamamı suya boğulmuştu.

O gece sabaha kadar, olağanüstü bir çalışma ile kuyu kafesine yüksek kapasiteli pompalar kurulmuş ve su tahliyesi başlatılmıştı. Gündüz vardiyasının ilk saatlerinde kuyu dibindeki su seviyesi, galeri tavan kotununun 40-50 cm. kadar altına düşmüştü. Dışarıdaki kalabalık artmış ve tansiyon oldukça yükselmişti. Mahalli ve mülki amirlerin çabası ile İstanbul'dan getirilen profesyonel dalgıç ve balık adamlar durumu yerinde gördükten sonra, bu koşullar altında çalışma yapamayacaklarını beyan ederek geldikleri yere geri dönmüşlerdi.

Mahsur kalan işçilere yüzülerek ulaşılabileceği, ancak bunun çok büyük hayati tehlike taşıdığına bilincinde olarak, bölüm mühendisi ve birkaç arkadaşıyla birlikte kuyu dibinden peş peşe suya daldık.

Su çok soğuk, galeri tavanındaki boşluk ise çok dardı. Su yüzeyi direk ve kama parçalarıyla doluydu. Sadece kafalarımız su üstünde olmak üzere, bazen yüzerek, bazen de rijit bağlarına tutunarak, hedefe doğru güçlkle ilerleyebiliyorduk. Mahsur kalan işçilerden bir kısmının, 500 metre kadar ilerde olabileceklerini tahmin etmiştik. Kuyudibinden uzaklaştıkça, tavan boşluğunun giderek genişlediğini, bunun yol eğiminden ileri geldiğini ve muhtemelen 300 metre kadar ileride ayaklarımızın yere değeceğini tahmin ediyor ve bu nedenle de cesaret ve heyecanımız giderek artıyordu. Ancak, bir enerji kesilmesi, pompaların arızalanması ya da su patlayan yerdeki debinin aniden artması halinde kendi hayatımızı kaybetme korkusunu da içimizde taşıyorduk.

Bu hislerle kuyu dibi kontur lağımindan ana yola çıkmış ve 20-30 metre kadar ilerlemiştik ki ileride bir iki lamba ışığı farkettilik. Heyecanımız doruk noktasında, olanca gücümüzle, nihayet ışıklara ulaşabildik. Dört işçi galeri yan duvarına asılı olan boru üstünde, yarı bellerine kadar su içinde, rijit bağlarına tutunmuş bekliyorlardı. O anki sevinç ve mutluluğumuz sonsuzdu.

Bu işçileri arkadaşlarımızla birlikte sağ salim kuyu dibine taşıdık. Dışarda merakla bekleyen kalabalık ve kaza zedelerin yakınları, bizleri büyük bir coşku ile karşıladılar.

Ocakta mahsur kalan diğer işçi kardeşlerimizin bu şekilde kurtarabileceklerine inanıyorduk. Ancak çok yorgun ve bitkin vaziyetteydik. Bu zor koşullar altında kurtarmaya katılacak başka gönüllü bulunamadığı için, çalışmalara bir süre ara verdik.

Ertesi gün, biraz dinlenmiş olarak, yanıma gönüllü bir işçi arkadaş alıp, -50/-100 desandre vinç başına doğru, yüzmeye başladık. Kuyu dibinden yaklaşık 300 metre kadar uzaktaki vinç dairesi yol kotundan yüksekti. Desandrede çalışan işçilerin buraya sığınmış olabileceklerini tahmin etmiştim.

Pompalar aralıksız çalıştığı için su seviyesi yavaşta olsa alçalmaya devam ediyordu. Vinç dairesinin merdivenlerine ulaştığım an heyecanım dorukta idi. Buraya sığınmış 6 işçi ile karşılaşmayı bekliyordum. Ne yazık ki sadece vinççi ile karşılaştım. Vinççi, kurtarılmasından ümit kestiği bir anda karşısında bizi görünce çok şaşırıldı. Adeta dili tutuldu. Diğer beş işçi kardeşimiz su basını sırasında kaçıp kurtarılamamış ve su altında kalarak boğulmuşlardı.

40 yıllık meslek hayatımda karşılaştığım ve hatırasını taşıdığım birçok olay arasında, kendi hayatımı tehlikeye atıp, beş işçi kardeşimizin hayatlarının kurtarılmasında katkı sağlamış olmanın gurur ve heyecanını halen yaşamaktayım. Bu vesile ile tüm madenci şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum. Yüce Allah çalışanların tümünü her türlü kazalardan korusun.

HASAN SARITEPE-557

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1957)

Ereğli Kömürleri İşletmesi Armutçuk Bölgesi'nde ocak mühendisi olarak görev yapmakta iken benim de içinde olduğum unutulmaz bir olay yaşadım.

92 No'lu nefeslik kuyusunun topuğuna yakın bir mahalde, +35 / -120 kotları arasında küçük bir panoda sulu ramble yapıyorduk. Panonun nefesliği, damarın dik olması sebebiyle +35 katına çıkan bir kelebe ile sağlanıyordu. Bu kelebin tabanından yukarı 10 m'lik kısmı 1.20 m çapında ortadan bölmeli saçtan yapılmış tubingler döşeli idi. Bölmenin bir kısmı kömür deposu, diğer kısmı da iniş, çıkış ve hava geçişi için orta bölmeye bağlı demir merdivenli idi.

Bir bayram tatili sonrası, işe başlanacağı sabah saat 06:00'da bu panoda yangın olduğu haberi aldık. Her ihtimale karşı bir kaç ay evvel numune olarak gelen ferdi karbonmonoksit ağız maskelerinden de 8 adet aldık. O güne kadar da hiç denememiştik. Ayağın üstündeki ekiptekilere birer maske dağıttık. Boyunlarına astık, nasıl kullanılacağını da kısaca anlattık. Yangın mahalline gelince üst kılavuza tübingten çıktık ve kılavuzun tumba ile birleştiği kısmın tabanından çıkan kesif duman ve alevle karşılaştık. Duman ve alev aşağıdan sızan hava ile daha da büyüyordu ve ağaç tahkimatı da tutuşturmaya başlamıştı. 3 m ilerde havalandırma kelebesi olduğundan alev ve duman bize zarar vermiyordu. Ancak bağlar yanar da kılavuz göçerse, yangın bize doğru gelebilirdi.

Durumu görüştük ve su ile yangını söndürmeye karar verdik. Hemen ramble borularının ucuna kalın hortum bağlandı. Ahmet Çakman'la beraber alevlerin çıktığı yere tazyikli su vermeye başladık. Daha 5 dakika geçmemişti ki arkamızdaki işçilerin bağrışmasıyla geriye döndüğümüzde, kesif bir dumanla karşılaştık. An-

laşılan verdiğimiz bol su alev ve dumanın yolunu tıkayınca geri tepti. Arkamızdan bizi bastırdı, derhal hortumu bıraktık. Maskelerimizi taktık ama bu sırada hortumun tazyikli su nedeni ile sağa sola çarparak çıkardığı büyük gürültü, zifiri karanlığa rağmen acele olarak oradan uzaklaşmamızı gerektiriyordu. Maskelerle rahat nefes almamız bize moral verdi. El yordamı ile Ahmet Bey'le buluştuk. Geriye doğru yürümeye başladık. Bir kaç metre sonra bir işçiye rastladım. Ellerimle kontrol ettim, maskesi yoktu. Allah'tan maskeleri boyna asmıştık. Elle mandalı bulup hızla açınca tırnağımı koparttım. Hemen ağzıma taktım.

Onu da önüme alarak yürümeye başladık. Kılavuz içindeki sallantılı oluklar ve malzemeler yürüyüşümüzü önlüyordu. Nihayet kelebe başına geldik. Evvela Ahmet Bey indi. Sonra işçiyi indirmeye başladım. Bu sırada kelebenin üst kısımlarında su borusu patlamış olacak ki bol su ile kelebenin kenarlarından sökülen parçalar büyük bir gürültü ile aşağı iniyordu. Acele etmem lazımdı. Ben de inmeye başladım. Ancak işçi el yordamıyla çok ağır inebiliyordu. Ben acele ettikçe ya başına ya da omuzuna basmak zorunda kalıyordum. Aynı zamanda yukarıdan gelen su ile karışık posta daha da çoğalıyordu. Korkum, işçinin ayağı ters bir yere takılır, gecikirsek ikimiz de kelebe içinde postaya gömülürdük.

Bu sırada işçinin ayağımın altından yok olduğunu fark etmemle beraber yukarıdan büyük bir gürültü duydum. Bu bir göçük olabilirdi. Bana ulaşmadan aşağı inmeliydim. Merdiven inmek zaman alırdı. Boşluğa atlasam ya işçi ayağı inmemişse, ya ayağım bir yere takılırsa bu sonumuz olurdu. Üzerime düşen sulu posta da çoğalmıştı. Daha fazla düşünmeden kendimi merdiven boşluğuna bıraktım. Hem aşağı indiğimi hem de etrafımı postanın doldurduğunu hissediyordum. İnşallah bir yere takılmam diye düşünürken, düşüş hızım yavaşladı. Posta etrafımı iyice doldurmuştu. Nefes alamıyordum. Tam bu sırada ayaklarımdan çekildiğimi hissettim. Beni çamurun içinden çıkardılar. Elimi yü-

zümü silerek nefes almamı sağladılar. Bu sırada bağışmalar arasından tanıdık bir ses “Eyvah Hasan Bey yukarıda kaldı” diyordu. Bu ses, anlaşılan benim posta ile dışarı çıkışımı fark edemeyen Ahmet Bey’e aitti.

A.ŞEFİK OZANÖZGÜ-603

(İTÜ Maden Fakültesi,1957)

Yıl 1976, odamda bir daire başkanı ile görüşürken, kapı sinirli bir şekilde ve ayakla itilerek açıldı. İçeriye tanımadığım genç bir kişi girdi. Biz şaşkın şaşkın bu davetsiz misafire bakarken o bana “Sayın genel müdür muavinim, sen hangi partinin genel müdür muavinisin?” dedi. Büsbütün şaşırmıştım. Devletin genel müdür muavini olduğumu söyledim ve kim olduğumu sordum. Parla-mentermiş. Önce buyur edip oturttum. Sonra yanımdaki arkada-şa bizi yalnız bırakmasını rica edip, sekretere haberim olmadan içeriye kimseyi almamasını ve telefon bağlamamasını söyledim. Daha sonra misafire dönüp Şimdi probleminizi bir parlamentere yakıştır şekilde anlatın. Eğer yapılacak bir şeyse halledeyim de-dim.

Yozgat-Sorgun-Ayırıdam Köyü’nde bulunan 1,5 milyon ton civarında, bir kısmı açık işletmeye müsait bir kömür rezervi var-dı. Dekapaj ihalesi yapılacaktı. Yeterlilik belgesi için müracaat edenler arasında bulunan ve mahallinden müracaat eden iki ki-şiye yeterlilik verilmemiş. Onun hesabını soruyor ve “Siz benim adamlarıma nasıl yeterlilik vermezsiniz?” diyordu. Satılma Da-iresi başkanı rahmetli Bozkurt Aykın’a telefon edip, Sorgun’daki dekapaj ihalesi ile ilgili dosyayı alıp gelmesini istedim. Dosyayı tetkik ettik. Yapılan işlemde bir hata yoktu. Konu kahramanı iki kişinin, yapılacak işle ilgili bilgisi, tecrübesi, makina parkı, işi finanse edecek parası ve banka kredisi yoktu. Tipik baldırı çıp-lak iki vatandaştı. Bir müteahhitten sadece adi bir taahhütname almışlardı. Bu iş onlarda kaldığı takdirde, mezkur müteahhit iki adet 955 yükleyici ile 6 adet 10 tonluk kamyonu bu kişilere ver-meyi taahhüt ediyordu.

Bozkurt Bey'e yapılan işin doğru olduğunu söyleyip gönderdikten sonra, dilimin döndüğünce ve sabırla bu kişilere yeterlilik vermenin mümkün olmadığını anlatmaya çalıştım. Ama mümkün olmuyordu. Zaman zaman da beni sindirmeye çalışıyordu. Tahmin ederim en az yarım saat bu cebelleşme devam etti. Ondan sonra ben de aynı lisanla mukabele etmeye başladım. Sert bir şekilde kalktı ve ben sana gösteririm diyerek gitti.

O zamanlar Enerji Bakanlığı müsteşarı olan Sayın Necdet Seçkinöze telefon edip durumu anlattım ve "... tahmin ederim şimdi beni size şikayete geliyor. İstiyorsanız istifa dilekçemi göndereyim" dedim. Sayın Müsteşar "Acele etmememi" söyledi.

Yarım saat sonra Sayın Müsteşar telefonla beni arayarak "Senininki geldi, benden gereken cevabı aldı, Sayın Bakanı da bilgilendirdim. Rahat çalış!" dedi.

Bugün çalışan kömür sahalarının fizibiliteri o dönemde hazırlandı.

Aradan uzun yıllar geçti. Bir gün yine aynı bakanlıkta başka bir sayın yetkili, bağlı ve ilgili kuruluşların genel müdürleri ve bakanlık ilgililerini toplayıp, "Beyler parlamenterlerin telefonuna çıkmıyormuşsunuz. Telefonlara çıkacaksınız ve sizi bulduğunuz göreve getiren siyasilere her istediğini de yerine getireceksiniz. Bunu yapmadığınız takdirde sizi alır bu şekilde çalışanları getiririz" dediğine şahit oldum. Bunun mümkün olamayacağını dile getiren bir genel müdür "... bir kadro boşalıyor, 10 tane talip var. Ve her birinin arkasında da birer siyasi var. 10 tane kadro yok ki hepsinin gönlünü hoş edelim. Bir kişiyi atıyorsunuz, 9 kişi sizin aleyhinize dönüyor. Sonra biz bulunduğumuz yere siyasi tercihten çok, bilgi ve tecrübe birikimimizle geldik. Tabi olduğumuz bir mevzuat var. Onun dışına da çıkmamız mümkün değil. Çalışmalarımızla ilgili bir şikayet varsa, bir müfettiş gönderir konuyu tetkik ve gerekirse tahkik ettir gereğini yaparsınız" dedi. Bir süre

sonra da görevden alındı. Bu tutumun sonucu, bugün biz elektrik kısıntısına giriyoruz.

Siyasilerin bürokrasiyi tedirgin etmediği dönemlerde işler verimli bir şekilde yürütülmüştür.

Siyasetin bürokrasiye çok bulaştığı zamanlarda da işler hep aksamış sıkıntısını milletçe çekmişizdir.

SADRETTİN ALPAN-3

(İngiltere Birmingham Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölümü,
1951)

Madencilerin öğrenciliğinden itibaren bütün hayatları anılarla doludur. Bursa Uludağ'da yaşanan bir hatıramdan bahsetmek istiyorum.

1954 yılında, Uludağ volfram arama kamp şefi iken, Eylül başlangıcında bir gece kar yağmaya başlayınca, sabah saat 5'te yüksek sesle bağırarak insanların gürültüsü ile karışık motor sesleri duydum. Kar yağıyordu, bir yıl önce birkaç işçi donduğu için işçiler heyecanlanmış, bir an evvel jip veya kamyon gibi nakil vasıtası varsa binip zirvedeki iş yerimizden aşağıdaki otelere gitmek istiyorlardı.

Nakil vasıtalarına hücum başlamıştı. Hemen bütün nakil vasıtalarını sıraya dizdirdim. Personelden de sıraya girmelerini ve sırayla acele etmeden araçlara binmelerini istedim. Bütün vasıtalar tıklım tıklım doldu. Bana ve maden başçavuşu Ali Madenci'ye yer kalmadı. Bütün vasıtaların hemen hareket etmelerini; otele varduktan sonra bir jipin bizi alması için geri gönderilmesi talimatını verdim.

Normal olarak 15-20 dakika sürecek yol esasında doğru dürüst yol değildi. Ancak bir jipin geçebileceği ve yer yer uçurum kenarlarından geçen dağ yolu idi. Onlar gittikten sonra lapa lapa yağın kar yavaş yavaş yükseliyordu. Ali Madenci ile ben birbirimize bakıyor, herhalde başaramayacaklar diye düşünerek kendimizi koruyacak tedbirleri nasıl alacağımız konuşuyorduk.

Öğleden sonra saat 15 civarında bir motor sesi işittik. Şoförün anlattığına göre henüz yolu kar tutmadığı için kolaylıkla yarım saat içinde otelere inmişler. Fakat yukarı çıkarken yol tamamen karla kaplandı için ancak 5-10 km hızla, (hemen hemen

yürüme hızı ile) yolu tahmini olarak seçerek, yuvarlanmadan, kaygan zeminde tırmanarak 6 saatte gelebilmişler. Biz hemen otele inmek için hareket ettik, fakat izler kapanmıştı ve şoförün dikkat ve gayreti ile ancak akşam saatlerinde otele varabildik. Hemen hemen hepsi işçi olan personel otelin önüne toplanmış merakla bizi bekliyorlarmış. Bizi görür görmez sevinçle alkışlamaya başladılar. İki gün sonra kampa bir jip gönderdim, keşif yaptırdım. Öğrendiğimize göre kurtlar kampı basmış ve orada bağlı bir koyunu parçalamışlar. Kamp kar ve fırtınadan sonra harabeye dönmüş. Bütün personel ile beraber kampa döndük. İki hafta daha çalışıp daha evvelce başladığımız sondajları bitirip kampı kapattık. Böylece dünyanın en büyük volfram yataklarından birisini bulduk.

ZEKİ DOĞAN-121

(İngiltere Birmingham Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölümü,
1948)

Maden Mühendisliği öğrenimini İngiltere’de Birmingham Üniversitesi Vladen Bölümü’nde yaparak 1948’de “B Sc” lisans diploması aldım. Türkiye’den sınıf arkadaşlarım Doç. Dr. Sadrettin Alpan ve Dr. Senih Gürel olmuşlardır. Her ikisi de doktoralarını Birmingham Üniversitesi’nde tamamladılar. Ben ise Cambridge Üniversitesi-Colloid Science Bölümü’nde doktoramı yaptım.

Her üçümüz de MTA Enstitüsü Genel Müdürlüğü’nde göreve başladık. Dr. Senih Gürel, MTA’dan Zonguldak EKİ’ye ve oradan da İngiltere’ye gitti. Ne yazık ki iki yıl önce Senih’i İngiltere’de kaybettik. Doç. Dr. Sadrettin Alpan sonradan MTA Enstitüsü Genel Müdürü oldu ve uzun yıllar bu görevi büyük bir başarı ile sürdürdü.

MTA Enstitüsü’nde görev aldığım zaman, yurt dışında yapılan yüksek öğrenimin eşdeğerliliğinin saptanması için Sanayi Bakanlığı’na başvuruda bulunmam gerekti. Bakanlıktan aldığım yanıtta, “Siz ‘Ph.D’ felsefe doktorsunuz ve bunun Dr. Mühendislikle bir ilgisi yoktur.” denildi. Tekrar başvuru ile Dr. Mühendislik eşdeğeri öğrenim yaptığım onaylandı.

Şimdiki gençlere bir ibret olur düşüncesiyle bu anımı aktarmış bulunuyorum.

KAMİL AYRAL-585

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1958)

İlk denizaltı panosu Acılık damarında, -250/-300 kotları arasında, Ali' Soydaş Bölümü'nde hazırlandı. 1,80 m. Kalınlık, 60 m. ayak boyu ve 80 m. pano boyu ile sınırlı kalarak ve 2 vardiya üretim ve 1 vardiya ramble yapılarak günde 220 ton tüvenan üretimi planlandı. Keza çalıştırılacak işçi sayısı dondurularak tüm işçi ve nezaretçiler eğitime tabi tutuldu. Çalışma süresince özel puantaj tutuldu.

Tüm bilgileri içeren bir genel ocak planı hazırlanarak pano gerisine, işçilerin rahatça görebileceği bir yere asıldı. Plan üzerinde barajların yerleri, havalandırma sirkülasyon şeması, tahkimat şekli, gerekli emniyet kaideleri maddeler halinde yazıldı ve işaretilendi.

Ocakla telefon iletişimi ve ramble için tumba ile kuyu çırası sinyalizasyon kurulmuştu. İşler planlandığı gibi yürüyor, program tutuluyordu. Bir gün panoyu kontrol etmek amacıyla ayak başına geldiğimde, ne göreyim... Planun kazma darbeleriyle delik deşik edilmiş, sarkıyordu. Bir an dondum kaldım. Öfke ile bağır-maya başladım. Kim, niçin yapmıştı ve buna nasıl cesaret etmişti?

Turne esnasında kimse konuşmadı. Öğleden sonra I. vardiya işçi ve nezaretçileri tertip yerinde toplandı. Nezaretçiler yanda, kazmacılar önde ve yedeklerde arkada bulunuyordu. Karşlarına geçip ocak başındaki planın niçin parçalandığını sorgulamaya başladım. Bir kaç defa üstelememe rağmen yanıt alamadım. Öfkemi yenerek ceza uygulanmayacağı, sadece olayın sebebini öğrenmek istediğimi ifade ettim.

Nihayet kazmacılardan biri bir adım öne çıkarak,"Dün akşam kartiyeye vardık ve birkaç kama ile ayağa indik, işe başladık. Tavan akmaya başladı, hemen yedeğimi kama vb. malzeme , almaya

gönderdim. Sizin sıkı talimatınız var. Boşluk veya akıntı olmayacak diye. Yedek bir türlü gelmedi, kendim fırladım. Ayak başını, üst yolları kuyu dibine kadar dolaştım, hiç bir malzemeye rastlamadım. O sırada senin plan gözüme ilişti, kazmayı kaptığım gibi... Gerisini görmüşsün. Ne yaparsan yap, ben yaptım!" dedi.

Sebeup öğrenilmişti. Bu olaydan sonra eksikli ve hata düzeltildi. Yeni plan düzenlenerek yine yerine asıldı. Pano bitene kadar plana kimse dokunmadı. Hatta her turnede onun temizlendiğini bizzat tespit ettim.

NEZİH ALTAN-590

(İTÜ Maden Fakültesi, 1958)

1962 yılında, Karadon Bölümü'nde çalışırken binbaşı olan bacanağım ziyaretime gelmişti. Kendisi çok merak ettiği için ocağa girmek istedi. Daha ocağa yeni girmiştik ki, bir bacadan atılan dinamitin kokusu ile morali bozularak geri dönmeye kalktıysa da, arkadaşların ısrarı ile ocak turunu üretim yapılan bir ayaktan geçerek tamamladık.

Eve geldiğimizde eşime ilk sözü, “Kızım, bu adamın bir kuruşunu harcarken iyi düşün. Ben bizim meslek zor diyordum ama bugün ocağı gezdikten sonra anladım ki bizimkinden de zoru varmış!” demek oldu.

IŞIK EMİNE KUMBASAR-597

(İTÜ Maden Fakültesi, 1958)

1954 yılı yazında, Maden Fakültesi'ndeki birinci sınıf sonunda, ilk stajımı arkadaşım Suna ile birlikte MTA'nın Uludağ Volf-ram Aramaları Kampı'nda yaptım. O tarihlerde dağ başında çadırlardan ibaret olan kampta iki kız öğrencinin çalışmaya gelmesi sorumlu kişilerde bir tedirginlik yaratmıştı. Olanaklar çok kısıtlı idi. Bizlere verilen 44 numara çizmelerle galerilerde zorlukla yürüyorduk. Şaka yolla Avrupa'da "Kadınların madenlerde uğursuz sayıldığı" inancı olduğu söyleniyordu. Bizler ise ailelerimizden ilk kez ayrılmıştık. Mesleğimizle ilk karşılaşmamızı yaşıyor, zorlandığımızı göstermeden ortama uyum sağlamaya çalışıyorduk.

Bu aşamada küçük bir rastlantı bizleri mutlu etmeye yetti. Kuyuya indiğimiz gün, ilk defa cevherli formasyona girildiği haberi geldi. En azından "uğursuz" olmadığımız böylece kanıtlanmıştı.

O günlere bakıldığında, büyük ümitlerle başlanmış olan Volf-ram Madeni Projesi'nin geldiği noktaya, hazin sonuca üzülmemek elde değil.

SUNA ATAK-600
(İTÜ Maden Fakültesi, 1958)

1953'te, isteyerek, hatta Tıp Fakültesi'ne gitmekten vazgeçerek girdiğim Maden Fakültesi'nde, ilk birkaç hafta Fakülte kurulunda kız öğrenci kabulü ile ilgili tartışmalar yapıldığını duyuyor, sonucu endişe ile bekliyordum.

O tarihte Avrupada ve dünyanın belli başlı ülkelerinde kadın maden mühendisi yoktu. Rahmetli hocamız Ord. Prof. Salih Murat Uzdilek, bir eğitim kurumuna kız öğrenci alınmamasının Atatürk ilkelerine ve devrim yasalarına aykırı olduğunu söyleyerek, tartışmaları noktalamıştı. Böylece ben ve sınıf arkadaşım Işık'la birlikte, bizi izleyen çok sayıda kız öğrenci maden fakültelerini bitirdiler ve başarı ile mesleklerini sürdürdüler.

Bugün dünyada çeşitli ülkelerdeki işletmelerde ve araştırma kurumlarında kadın maden mühendisleri erkek meslektaşları ile birlikte görev yapmaktadır.

FARUK KEMAL KUZUGÜDENLİ-607

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1958)

Haziran 1954 yılında, birinci sınıf yaz stajını yapmak üzere TKİ Kozlu Bölgesi İhsaniye ocağı ağızında beklemekteyiz. Ocağa ilk defa girecek olmam nedeni ile heyecan içinde merakla sağa sola bakarken haberleşme çanının 5 defa çaldığı duyuldu. İlk günümüz olması nedeni ile, bizimle gelen mühendis geri çekilmemizi istedi. Etrafta bir telaş vardı. Yeraltından ocak ağızına çıkan skipin içinde bir ceset yatıyordu.

Kaza nedeniyle ölmüş olan işçinin cesedi, bir sedyeye konularak götürüldü. Merak ve heyecanıma korku da eklenmişti.

Mühendis sıra ile skipe binmemizi ve kafamızı öne iyice eğmemizi söyledi. Skip, desandreden aşağıya gitmeye başladı, her yer karanlıkta kalmıştı. Tavandan akan sular soğuk soğuk Sırtımdan içeri girince ürpererek kendime gelmemi ve toparlanmamı sağladı.

Stajımın daha ilk günü madenciliğin tabiatla savaşmak olduğu, tehlikeli olduğu, emniyete öncelik ve önem verilmesi gerektiği kafama dank etmişti..

İLHAN ZOR

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1958)

1970 yılında, Etibank Şark Kromları İşletmesi Müessesesi'nde istihsal baş mühendisi iken, Sori Bölgesi Batı Kef Ocağı'ndan sabah saat 4.30 civarında gelen telefonun acı sesiyle uyandırıldım. (Madencilerin en kötü saatleri) Batı Kef Ocağı uzun ayak ve cevher ambarlı sistemde çalışmaktaydı. Ayak uzunluğu 150-160 m, cevher kalınlığı ise 8 m'yi bulmaktaydı. Doğu ve Batı panolarında, tavana yaptığımız delik delme ve ateşlemelerle indirilen cevherin kabarma payı kadar, aşağıdaki oluklardan cevher vagonlarla çekilmektedir. 0-08 vardiyeye işçileri delik delme işlemlerini yaparken tavandan cevher döküntüleri oluyor. İşçilerimiz başçavuşa durumu söylüyorlar. Başçavuş da” Malzemeleri çekin ve panoyu terk edin, diğer panoya geçin.” talimatını veriyor. Malzemeler toplanırken tavandan döküntüler çoğalıyor ve anılan panonun tavanı tamamen göçüyor. Dört işçimiz göçük altında kalmıştı. Ümitsiz olarak kurtarma çalışmalarını yaparken, kazayı duyan yöre halkı ve işçi yakınları galeri başında göçük altında kalanların çıkarılmaları için birikmiş, ve canla başla çalışan bizleri linç etmeye kalkmışlardı. Gerek jandarmanın önlemleri ve gerekse sendika başkanının yapmış olduğu yatıştırıcı söylemleri sırasında, panoda derinden gelen ses ile kurtarma çalışmaları hızlandırılmıştı.

Tavan çökmesi esnasında, ateşlemelerden korunmak maksadıyla, açılan ceplerden birine sığınan işçilerimizi bu muazzam göçük altından 10.5 saat sonra salimen kurtarmış olduk. İşçilerimizin sağ olarak kurtarılması bizim en büyük sevincimiz olmuştur.

NİZAMETTİN ÜNAL-628

(İTÜ Maden Fakültesi, 1958)

1967 yılında, Etibank Şark Kromları İşletmesi Müessesesi müdürü iken, toplu iş görüşmeleri için Ankara'da bulunuyordum.

Toplu sözleşme görüşmeleri ücret konusunda takıldı, netice alınamadı. Maden Federasyonu grev kararı aldı. İşveren kesimi de lokavt ilan etti. Müdürler de işletmelerine dönmeye başladılar.

Ben Ankara'dan erken saatte yola çıktım, akşama doğru Guleman'a 10-12 km mesafede bulunan Orta Baraka mevkiine geldiğimde büyük bir işçi topluluğu ile karşılaştım. İşçilerimiz büyük bir ilgi ile beni karşılamaya gelmişlerdi. Bana söyledikleri şu sözleri hiç unutmuyorum. "Beyim, siz uzun zamandır bizleri, çoluk çocuğunuzu bırakıp sözleşmeye gittiniz. Sendikamız bizlerin hakkını elbette isteyecektir. Fakat sizin de bizleri ve işletmemizi düşündüğünüze inancımız tamdır. Yeter ki hep beraber elbirliği ve gönül hoşluğu ile daha çok maden çıkaralım. O zaman siz bize istediğimiz parayı verirsiniz.

İşçilerimizin bu düşünce ve anlayışı hala kulaklarımda çınlamaktadır.

LÜTFULLAH YAZAR-689

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1958)

Kıbrıs Barış Harekatı'ndan sonra, harekate bizzat iştirak etmiş olan kıymetli bir albayımız Isparta Merkez Komutanlığı'na atanmış, Vali ve diğer erkanla işletmemize tanışma ziyareti için gelmişlerdi. Albay, güncel konu olması sebebiyle Kıbrıs çıkarması ile ilgili ve " kendisinin de bizzat içinde bulunduğu bir dizi kahramanlık menkıbeleri anlattı ve hepimiz bu anlatılanlardan etkilendik, heyecanlandık.

Daha sonra yer altı maden ocağı görmediklerini ve mümkün ise görmek istediklerini ifade ettiler. Grup halinde ocağa girildi, desandreler geçilip üretim bacaları gezildi ve daha sonra yine grup halinde asansörler ile dışarı çıkıldı.

Ancak Kıbrıs Harekatı'na katılıp bin bir badirelerle karşılaşmış olan albayımız, asansörden çıkar çıkmaz eğilip toprağı öpmeye başladı ve bu durum bizleri çok şaşırttı.

Şahidi olduğum bu hadiseyi madencilik mesleğinin ne denli meşakkatli, zor ve tehlikeli olduğunun belirlenmesi açısından bu anıyı aktarmayı uygun gördüm.

SAİM YURDAKOŞ-316
(Colorado School of Mines, 1941)

Yıl 1947, Şubat veya Mart ayı. Kozlu Bölgesi'nden bir maden baş çavuşu Üzülmez Bölgesi'ne nakledildi. Ona bölge baş mühendisi tarafından Dilaver'de iş vermem emredildi. Ertesi sabah adam geldi. Kendini takdim etti. Adı Hüseyin Kuru. Yaşlı ve yıpranmış görünümünde. Ocaklar ecnebi şirketler tarafından işletilmekte iken, daha çocuk yaşında ocaklarda amele olarak çalışmaya başlamış ve baş çavuş rütbesine kadar yükselmiş. Karadeniz şivesi ile konuşuyordu. Okula gitmemişti fakat kendisine yetecek kadar okuyup yazabiliyordu. Zor durumda kalmaması için neden Kozlu'dan aldıklarını sormadım. Çok terbiyeli konuşuyordu. Kendisine itimat edebileceğimi anladım ve ona birinci kartiyede taban ve anayollarda emniyet baş çavuşluğu görevini verdim. Birinci vardiyada görevli idi. Aradan sekiz ay geçmişti. Göçük kazalarında bölümün hangi kartiyesinde olursa olsun, Hüseyin Kuru'yu kendi iş saati dışında bile kaza yerinde yardımda görmek mümkün olurdu.

Akşam saat 22 sıralarında olayı kartiye baş madencisinden öğrendim. Olay yeri 280 ile 340 kotlan arasındaki bir ay evvel kömür çıkartmaya başladığımız Domuzcu isimli ayak idi. Kömür kalınlığı 1 metre, tavan taşı 1.5 metre kalınlığında sert gre. Damarın özelliği; kazı havasının gerisinde 25-30 metre civarında boşluk oluşunca tavan taşı kırılır ve aniden göçerdi.

Haberi aldıktan yarım saat sonra olay yerinde idim. Ayak arkası daha geçmemişti. Ayak çift yapılmış domuz damlı tahkimatla emniyete alınıyordu. Birinci sıradaki son domuz damını yapmakta olan iki işçiden biri, o kısımdaki tavanda meydana gelen kısmi göçük taşları altında, belinden aşağı kısmından yakalanmıştı. Baş çavuş Hüseyin Kuru işçiye yan taraftan elini uzatmış, avucunda-

ki meşe kabuğunu ona koklatmaya çalışıyor ve uyumaması için devamlı konuşuyordu. Kazazede ise “Ne olur ayağımı kesin beni buradan kurtarın!” diye yalvarıyordu.

Kısa bir müddet sonra tavan taşından kırılma sesleri gelmeye ve kayalar düşmeye başladı. Bütün çalışanlarla birlikte ayak dibine indik ve taban yolunda beklemeye başladık. Tahminen bir saat sonra ayak arkasında gürültü kesildi. Tavanın oturduğuna kanaat getirdiğimizden, tekrar kaza mahalline döndük ve şaşırдық. Hüseyin Kuru, kazazede işçiden bir buçuk metre aşağıda, yerde yüzü koyun yatıyordu ve kafasının üstünde duran iri bir taş vardı. Kazazede işçi yeniden “Ayağımı kesin beni buradan çıkarın!” diye bağıırıyordu.

Kayalar kırılarak önce baş çavuşun cesedi alındı. Bir müddet sonra da domuz damcı işçisi bir ayağı ağır yaralı ve canlı olarak kurtarıldı. Hüseyin Kuru ona moral vermek için kimseye hissettirmeden kazazedenin yanına dönmüş ve can kurtarma uğruna canını vermişti. Allah rahmet eylesin.

Bu olayı her zaman hatırlar ve Hüseyin Kuru’yu rahmetle anarım.

ALİ TEMİZÖZ-625

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1959)

Zonguldak Maden Teknik Okulu'nu bitirdik. Mezuniyet raporu hazırlamak için arkadaşım Zeki Yavuztürk ile birlikte Almanya'ya staj yapmaya gidiyoruz. Yıl 1957 olacak herhalde...

Çok iyi karşılanıyoruz. Dostane bir karşılama sonrası, bir maden ocağında çalışmaya başlıyoruz. Mesai arkadaşı ve amirimiz Almanlar gerçekten çok iyiler. Yalnız ben güya iyi Almanca, Zeki'de iyi Fransızca biliyor. Ama o ne? Almanlar o kadar çabuk konuşuyorlar ki, neredeyse anlamakta güçlük çekiyorum.

Yalnız içlerinde çalıştığım müessesenin bir genel sekreteri var ki, onun her konuştuğunu gayet net ve rahatça anlıyorum. Takriben 7-8 aylık başarılı stajımız bitiyordu, artık ayrılık vakti gelmişti. Vedaya çıkıyoruz. Alman dostlarımızla çok dostane bir ayrılık oluyor. Sıra sayın genel sekreterle vedalaşmaya geliyor; odasında. Bize ne zaman isterseniz, müessesemizin kapısı size açık vs. gibi dostane sözler ediyor. Bizde kendilerine teşekkür ediyor ve Türkiye'ye davet ediyoruz.

Bu arada Almanya hakkında düşüncelerimizi soruyor; çok iyi diyoruz. Yalnız ben ekliyorum; "Bir tek şikayetim var. O kadar hızlı konuşuyorlar ki onları anlamakta hep zorlandım. Yalnız siz sayın genel sekreterim, ne kadar net Almanca konuşuyorsunuz. Sizin hitabınızı çok kolay ve net anlıyorum." dedim. Güldü. Ellerimi tuttu; "Ali bir şey söylesem kızmazsın değil mi?" dedi. "Sizleri o kadar çok sevdim ki, sizler için hep özel konuştum. Yoksa beni de anlayamayacaktınız" dedi.

İşte hakiki dostluk örneği.

AHMET DEMİROĞLU-633

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1959)

Şimdi TTK o zaman EKİ olan Zonguldak Kömür İşletmeleri Karadon Bölgesi Kilimli Bölümü'nde 1'nci kartiyeden sorumlu genç bir mühendis olarak görev yapıyordum. Bir sabah bölüm yazıhanesine geldiğimizde, 1'nci kartiye Acılık Ayakta yangın çıktığı haberini aldık. Bölüm baş mühendisi, beni ve 1'nci kartiye ile 2'nci kartiyenin amiri durumunda olan ocak mühendisi arkadaşısı odasına çağırdı. Yangını ve alınacak önlemleri konuştuk. Sonuçta; ben ve 2'nci kartiye mühendisi arkadaş, yangın çıkan ayağın hava çıkış tarafına giderek, hava çıkışına mani olacak yangın barajını yapacağız. Bölüm baş mühendisi ile ocak mühendisi de aynı ayağın hava giriş tarafına giderek hava girişine engel olacak barajı yapacaktır (Bu şekilde yangın havasız kalacağından sönmek zorunda kalacaktır).

Programa uygun olarak ben ve 2'nci kartiye mühendisi arkadaş ayağın hava çıkış tarafına giderek, hava sızdırmayacak şekilde barajı yaptık. Akşam geç saatlerde Bölüme döndüğümüzde, diğer ekibin de kendi görevlerini yerine getirerek Bölüme dönmüş olduklarını gördük.

Gönül rahatlığıyla evlerimize gittik. Ancak gece saat 3 sıralarında ocaktan bir telefon geldi; telefondaki işçi, "Efendim ayakta yangın yeniden başladı. Çatlaklardan alevler geliyor." dedi. Doğal olarak böyle bir şeyin olmaması gerekirdi. Hemen giyinip ayağın hava giriş tarafındaki baraja gittiğimde, gerçekten barajın yapıldığı galerinin çatlaklarından alevler fışkırdığını gördüm. Küçük bir araştırmadan sonra gördük ki, bu barajı yapmaya gelen ekip, ayağa giden basınçlı hava borusunu kapatmayı unutmuş! (Her-

halde barajı bir an önce tamamlama telaşı ile olsa gerek). Yangına giden havayı keselim derken yangına hava, hem de basınçlı hava, üflenmiş.

Sonuçta büyük bir grizu infilakı tehlikesi altında bir sürü uğraştan sonra, daha geriye yeni bir baraj yaparak yangını söndürmeyi başardık.

CELAL KURTULUŞ-636

(İTÜ Maden Fakültesi, 1957)

1980-1982 yıllarında İskenderun Demir Çelik Fabrikaları'nın müdürü idim. Bu sıralarda savunma hizmetlerinde görevli elemanımız, Ayhan TAŞKIN Avustralya'da dünya ağır sıklet güreş şampiyonu olmuştu. Sporcumuz, beton ve briketten yapılmış, tel dolabı olan rutubetli bir evde oturuyordu. Bu değerli sporcumuza, talimatnameye aykırı olmasına rağmen, komple möbleli bir lojman tahsis ettim.

Bir hafta sonra Adana ve civarı Örfi İdare Komutanı, Korgeneral Sayın Burhanettin Bigalı'nın emir subayı, telefonla komutanın benimle görüşmek istediğini bildirdi. Gittim. General, ayağa kalkarak zarif bir tebessümle beni karşıladı. Karşılama sonrasında, "Celal Bey, hakkınızda bir ihbar var. Doğru ise sizi tebrik etmek için davet ettim." dedi. Ben, ne olduğunu dahi sormadan "Doğrudur Paşam" dedim. Beni, sarılarak hararetle tebrik etti.

Selam olsun o güzel günlere!

COŞKUN UNAN-721

(İTÜ Maden Fakültesi, 1959)

Hayatımın büyük bir kısmı Ankara'da geçti. Bu müddet zarfında Tunalı Hilmi gibi şehrin en kalabalık ve yaşanması zor bir caddesinde oturdum.

Bir sonbahar günüydü ve apartman sakinleri yakacak telaşında idi. Alışveriş için dışarıya çıktığımda, komşu kapıcının burnundan soluyarak apartmanına kömür taşıdığını uzaktan gördüm. Yanına yaklaştıkça, kömüre benzemeyen bir nesnenin kenara ayrılmış olduğunu fark ettim. İyice kapıcının yanına geldiğim zaman, bu nesnenin taşlaşmış kütük olduğunu hemen fark ettim. 70 cm boyunda bu oval kesitli nefis bir kütüktü. Aramızda şöyle bir konuşma geçti.

-Merhaba kolay gelsin, kömür almışsınız.

-Evet abi senenin ilk kömürü, tek başıma bunları içeri atacağım. Bir hayli yoruldum.

-Herhalde kömürün içinde bazen de taş çıkıyor; kenara ayırmışsın.

-Sorma abi bize taşı kömür diye sattılar, yönetici duymasın.

Birazcık tereddüt ederek sordum.

-Sence bir mahsuru yoksa o taşı ben alabilir miyim?

Yüzüme garip garip baktı, yarı alaylı yarı acıyarak

-Aman abi al git senin olsun, dedi.

O civarda tanıdığım bir kamyonetçi vardı. Acele onu buldum ve 300 TL'ye pazarlık edip kütüğü yüklediğim gibi ODTÜ Jeoloji Mühendisliği Bölümü'ne götürdüm. Kamyonetçi de bu işe şaşmadı değil. Bölümde, Mineraloji Müzesini kurarken kütüğün bir tarafını ağacın elyafına dik olarak kestim ve parlattırdım.

Şu anda müzenin nadide numunelerinden biri olarak sergilenmektedir.

HİDAYET ERGİN-674

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1960)

Madencilik yaşamımda en talihsiz anıyı, Yeni Çeltek Linyit İşletmeleri'nde yaşadım.

1966 Mart ayının bir pazar günü iş görüşmelerinde bulunmak üzere Yeni Çeltek'e gittim. Pazartesi günü ocak müdürü ile ocağı gezdik. Salı günü civarda yapılan arama çalışmalarını gördük. Prensipite anlaşmaya vardık. Çarşamba günü Zonguldak'a dönerek oradaki görevimden istifa edecek ve yeni işime başlayacaktım.

Çarşamba sabahı saat 03:00 sularında bir gürültü ile uyan-dım. Dışarı çıktığımda ocakta grizu patlaması olduğunu öğrendim. Ocak ağzında bazı işçilerin yakınları ve çevreden gelen insanlardan oluşan şaşkın, üzüntülü ve bir kısmı öfkeli büyük bir kalabalık vardı. Ocak müdürü (başka mühendis veya teknik ele-man yoktu) bu durumda ocağa giremeyeceğini söyleyerek, ocağa girerek kurtarma işlerini başlatmamı benden rica etti.

Biri baş madenci olmak üzere sekiz kişilik bir ekiple. saat 04:00 sularında ocağa indik. Cihazsız olarak, ulaşılabileceğimiz bütün galerileri dolaşarak saat 16:00'ya kadar otuza yakın ceset çıkardık. İnfilak merkezine yakın olan bütün galeriler göçmüştü. Ertesi gün Zonguldak'tan gelen tahlisiye ekibi arkadaşlarımızla ve cihazlı olarak kurtarma çalışmalarına devam ederek 7-8 ceset daha çıkarabildik. İnfilaka neden olan yangın devam ediyor, ga-lerilerdeki karbonmonoksit oranı yükseliyordu.

Yangının yeni infilaklara neden olacağı da var sayılarak kur-tarma çalışmalarına son verildi. Ocak su ile doldurularak kapatıl-mış ve maalesef ocakta kalan otuza yakın işçinin cesetlerinin bir kısmı ancak yıllar sonra çıkarılabildiştir.

A. ERHAN TİMUR-713

(İTÜ Maden Fakültesi, 1960)

DSİ Genel Müdürlüğü tarafından, Yeraltı Suları Daire Başkanlığı'nda kaya ve zemin mekaniği ile ilgili bir Fen Heyeti Müdürlüğü kurulması çalışmaları ile ilgili olarak, jeoteknik konusunda bilgi ve görgümü artırmak amacıyla 1966-67 yıllarında Fransa'da bulunuyordum.

Kaya formasyonlarında açılan sondaj kuyularında kayaların elastisite modülü ve diğer mekanik özelliklerini yerinde saptayan "ME- DERATEC Dilatometresi" adını taşıyan, yüksek elektronik donanımı olan bir cihaz imal edildiği ve bunun yeni bir buluş olduğu konusunda beni bilgilendirdiler. Bu duyarlı ve elektronik donanımı komplike olan cihazı, P. Duffaut adında bir mühendisin bulduğunu ve EDF (Electricile de France) Genel Müdürlüğü'nde çalıştığını söylediler.

P. Duffaut ile görüşmek için randevu aldım. EDF Genel Müdürlüğü'ne bir mühendis beni götürdü. P. Duffaut'un odasının kapısına geldiğimde, bu mühendise P. Duffaut'un ne mühendisi olduğunu sordum. Bana "maden mühendisidir" diye yanıt verince durakladım; Ben şaşırılmışım refakat mühendis bana "Niçin şaşırıyorsunuz, ben de maden mühendisiyim. Maden Mühendisliğinin, diğer mühendislik dallarının %85'i ile ilişkisi vardır. Tabire müsaade ederseniz maden mühendisi, kurmay mühendisliktir. Günümüzde Fransa'nın en büyük hidrolikçisi A. Mayer ve en büyük teknik mekanik ve mukavemetçisi J. Mandel bir maden mühendisidir. Fransa onlar ile gurur duyar" dedi.

Daha çok sonraki yıllarda, bulunduğum kuruluştaki çalışan Belçikalı bir uzman İnşaat mühendisi, benim yanımda arkadaşına betonarme ve çelik yapılar konusunu işleyen çok tutulan bir kitap ısmarladı. "Kitabın ismi nedir? Yazarı kimdir?" dedim. En-

düstriyel İnşaatlar (Les constructions industrielles) adındaki bu kitabı A. Lumbrosso adında aslen İtalyan bir maden mühendisinin yazdığını; ve Belçika'da temel İnşaat konusunda uluslararası bir otorite olan Prof. Dr. Verdeyen'in de bir maden mühendisi olduğunu söyledi.

IŞIK ÖZPEKER-726

(İTÜ Maden Fakültesi, 1960)

Yıl 1963. Geleneksel maden yatakları gezisinde Kestelek Kolemmanit İşletmesi'ndeyiz. Öğrenciler mutlu ve neşeli, köye döneceğiz. O zaman tek bağlantı olan, sırat köprüsü gibi, dar bir asma köprüden geçmek zorundayız. Koca dere, coşkun mu coşkun, boz bulanık, delice akıyor, önce kendim geçtim. Öğrencilere tek tek geçmelerini, suya bakmamalarını öğütüyorum.

Sıra Osman'da... Osman arkadaşlarının sevgilisi yüz yirmi kiloluk bir tosuncuk... Yürümeye başladı, köprü de dalgalanmaya... Onun endişelendiğini sezemeyen arkadaşları, "Osman! Osman!" korosunu sürdürüyorlar...

Bir ara dengesi bozuldu, telaşlanıp korkuluk iplerine sarıldı, köprü iyice burkuldu. Ona yardım etmeliyim ama, nasıl? "Osman! suya bakma, geliyorum." dedim. Köprüyü olabildiğince az sallayarak ona yavaş yavaş yaklaşıyorum... "Gözlerime bak, elini bana uzat!" dedim. Gözlerinde endişeyle, "Hocam! Yüzme bilmiyorum suya düşersen seni de boğarım." dedi. Ben de "Düşmeyeceğiz! İyi yüzerim ben (?), güven bana, uzat elini, bir gün anlatırken bu öyküyü çocuklarına, "tüy gibi bir adam geldi, sözüm ona beni kurtarmaya, onu da kurtarmak zorunda kaldım diyeceksin." dedim. Yüzü bir anda geniş bir gülümsemeyle aydınlandı. Sevece bakışlar... Sımsıcak ellerimiz bileklerden kenetlendi. Adım adım geçtik köprüyü.

Çok genç yaşta yitirdik Osman Ayhan'ı. Onun ve kaybettiğimiz diğer öğrencilerimin; Feridun Dikeç, Adnan Tekin ve adlarını sayamadıklarımın manevi huzurları önünde saygı ile eğilirim.

Eski öğrencilerime mesleklerinde kırk ve daha uzun yıllara ulaşmalarını diler, sevgilerimi sunarım.

HAMDİ ÇELİK-96

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1951)

Biz madenciler, telefonun çalmasından pek hoşlanmayız. Hele vakitsiz çalarsa...

Vakitsiz çalan böyle bir telefonda, ocakta göçük olduğunu, altında bir işçi kaldığını, aynı yerde yangın mevcut olduğunu üzüntü ile öğrendim. “Ocak kıyafetlerimi kuyu başına hazırlayın” diyerek, hemen ocağa gittim. Kaza yerinde vardiya mühendisi Fikret Kilislioğlu’nu hazır buldum. Gerekli önlemleri alarak olaya müdahale ettiğini, göçükteki erimiş ve sıcak kükürtlerden korunma amacıyla göçüklerin üzerine su atmak için ayrı bir zincir hattı kurduğunu gördüm. Gerekli ek tedbirleri, bilhassa yeni tahlisiye için çalışanlarla, kazazedeyi üstten gelecek başka göçüklerden korumak için ilave önlemleri alarak göçüğe müdahaleyi daha da hızlandırdık.

Bir müddet sonra kazazedenin başı meydana çıkarıldı. Doktorun acilen kaza yerine getirilmesini istedim. Beni fark eden kazazede “Aha Hamdi Bey’im gelmiş, beni buradan alır; ama ölürsem çoluk çocuğum evvel Allah’a, sonra ona emanet” diyerek kendisini kısmen kaybetti. Başını kucağıma alarak, şuurunu kaybetmemesine çalıştım.

Titiz bir çalışmadan sonra kendisini göçükten çıkardık. İlk müdahalesini yapan doktor felç tespit ederek Eğridir Kemik Hastalıkları Hastanesi’ne sevkini önerdi. Bir sağlık ekibi ile hastaneye gönderdik. Arkadaşım ortopedist Prof.Dr. Orhan Aslanoğlu’ndan ilgisini rica ettim. Özenle bakım ve tedavisi yapıldı. Uzun süren tedavi ve nekahat devresinde kendisine çalışıyormuş gibi maddi olanaklar sağlandı.

Bu olaydan sonra işçi arasında “Karabiber” olan, takma adım “Hamdi Baba”ya çevrildi.

Elemanların güven ve sevgisini bana hatırlatan bu olayı asla unutamıyorum.

MEHMET KORFAL-197

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1951)

Bir gün mahkeme zabıt katipliğinden telefonla arandım. Bilirkişi olarak saat 14.00'de falanca yerde bulunmam isteniyordu. Ben bilirkişilik istemediğimi söyledim.

Biraz sonra telefonla hakim bey aradı. Kendilerine teşekkür ederek bilirkişiliğin çok onurlu fakat çok mesuliyetli bir iş olduğu için yapamayacağım endişesiyle kabul etmediğimi söyledim. Buna rağmen sayın hakim, beni giyaben tanıdığımı, şahsen de tanımak istediğini söyledi ve "Bu vesileyle tanışırız" diyerek beni ikna etti (Bilirkişilik bahaneydi).

Ben 1975 yılında EKİ Kozlu Bölge Müdürlüğü'nden alınınca, arkadaşlarımın ısrarı ile Danıştay'a dava açmıştım. Çok kısa zamanda yürütmeyi durdurma kararı çıktı. Görevime iade edildim. Üç gün sonra tekrar görevden alınıp (o zaman 2. derece işletme olan), TKİ Aşkale İşletme Müdürlüğü'nü 1. derece işletme haline getirip beni Aşkale İşletme Müdürlüğü'ne atadılar.

Ben tekrar Danıştay'a müracaat ettim. Bu arada mahkeme devam ederken, karşı tarafın Bakanlık adına avukatlığını yapan meğerse bu hakimmiş. Mahkeme süresince çocukluğumdan o tarihe kadar geçirdiğim hastalıkları dahi incelemişler. Fakat tüm çalışma hayatımda kendilerini savunacak bir husus bulamamışlar. Bu nedenle zamanın bakanına, bu davayı kazanmalarının mümkün olmadığını; böyle çalışkan ve dürüst kişiyi onurlandırarak Ankara'da bir göreve atama teklifinde bulduklarında, bakanın cevabı; "İftira atın, ne yapıp edip bu davayı kazanın" oluyor.

Tabi davayı ben kazandım. Göreve iade edildim.

1980 yılında tekrar iktidar olduklarında, bir daha Erzurum'a atadılar. Ben de 1980 Nisanı'nda emekli oldum. Siyasi hiçbir yanım olmamıştır.

Madenciliğin ve kurumlarının bu günkü duruma düşüş nedeni bu tür uygulamalardır.

ŞİNASİ ESKİKAYA-743

(İTÜ Maden Fakültesi, 1961)

1957 yılında Almanya'da Auguste Victoria ocağında staj yapıyordum. Gidenler hatırlarlar; staj yaparken işçi olarak çalışılıyordu. Beraber çalıştığım Alman, 2. Dünya Savaşı'nda Ruslara esir düşüp birkaç yıl kaldıktan sonra Almanya'ya dönmüş. 40 yaşlarına kadar, kalender birisiydi. Diğer Almanlara kıyasla biraz dalgacı idi. Yani çalışmaya karşı soğuktu.

Bir gün, normal vardiya çalışmamızı yapıp ocaktan çıktıktan sonra bana, "Bir tamirat işi varmış, gece vardiyasına kalmak ister misin?" diye sordu. Yüzde elli daha fazla ücret alacağım için kabul ettim.

Bakım vardiyası olmasından dolayı, gece vardiyasında koskoca ocak neredeyse bomboştur. Ana kuyudan ocağa girip bir hayli yürüdüktan sonra, tekrar bir kör kuyudan 60-70 metre yukarıdaki bir ara kata çıktık. Gene bir hayli yürümeden sonra yeni sürülmekte olan bir galerinin son noktasına geldik. Döşenmekte olan rayların birinde bir tamir işi vardı. Arkadaş şöyle bir baktı ve "Kumpıl¹, benim gidip uygun aletleri almam lazım. Sen burada bekle, ama sakın uyuma!" dedi ve gitti.

Geldiğimiz yollardan gidip, geri gelmesi en azından iki saat kadar alır diye düşünerek beklemeye başladım. Yerin yüzlerce metre altında, zifiri karanlık dehlizlerde gece vakti (sanki gündüz olsa fark edermiş gibi!) yapayalnızdım. İçimi tuhaf bir his bürümüştü. Bir an için kendimi diri diri mezara gömülmüş gibi hissedip ürperdim. Zebanisinden meleklerine, cin perisinden şeytanlarına kadar, öbür dünyanın sakinleri zihnimde oluşmuş

1) Almanya'da madende çalışan işçilerin birbirlerine hitap şekli. "Arkadaş, yoldaş" demek.

şekilleriyle gözlerimin önüne geliyordu. Korku dolu bu karmaşık duygular içinde kendimden geçip uyuya kalmışım.

Ne kadar uyudum bilmiyorum ama bir takım tıkırtı ve hışırtı sesleriyle uyandım. Korktuğum başıma gelmişti. 10-15 metre kadar ilerde, ince uzun boylu, beyazlar içinde bir hayalet duruyordu. Gözlerini bana dikmiş, iki kolunu yana açmış aşağı yukarı kaldırıyor ve ileri geri sallıyor; yani (herhalde) beni yanına çağırıyordu. Kalbim küt küt atmaya başladı. Hayaletler konuşamayacağına göre kendisine seslenmenin bir anlamı yoktu. Gözlerimi kapayıp bildiğim duaları okumaya başladım. Bir müddet sonra gözlerimi açtığımda duaların pek işe yaramadığını gördüm. Zira hayalet olduğu yerde duruyor ve aynı hareketlere (yani beni çağırma) devam ediyordu. Bu tür bir korkuyu yaşayanlar, böyle bir andaki her saniyenin nasıl uzadığını ve insan beyninin o birkaç saniye içinde ne kadar çok senaryo üretebildiğini bilirler. İşte ben de bir an için “Acaba bu Azrail mi? Canımı mı almaya geldi?” diye düşünmüş ve bu defa Allah’a o ana kadar işlediğim bütün günahları affetmesi için yalvarmaya başlamıştım. Bizlere söylenene göre, bir insan yaptıklarından dolayı pişman olup ta tövbe ederse, o zamana kadar işlediği bütün günahları af oluyordu ya!² Gözlerim kapalı ve kaderime razı, bir hayli dua ve yalvarmadan sonra, gözlerimi açtığımda hayaletin kaybolmuş olduğunu gördüm. Bulduğum yer de cennet veya cehenneme benzemediğine göre, demek ki ölmemiştım de...

Bu şekilde bir yarım saat bekledikten sonra nihayet bizim arkadaş geldi. Ben “Gördüğüm hayaleti anlatsam mı? Acaba inanır mı?” diye düşünüp bocalarken o bana “Sana uyuma demiştım ama uyumuşsun” dedi. Ben “Acaba nasıl anladı?” diye sorgu dolu gözlerle baktım. Mamafih beni fazla merakta bırakmadı. Meğer

2) Evet, bazıları şeyhlik taslayıp derler ki, “Bir tövbe her şeye yeter. Kurana, kitaba çifte el basıp ‘Pişmanım’ diyorsan Allah affeder”.

beni uyurken gören “Wetter-Mann” imiş, yani hava numunesi alan işçi!.

Durum anlaşılıymıştı. Hava numunesi alanların elbiseleri beyazdı ve gece vardiyasında ocağın muhtelif noktalarından hava numunesi alıp, analiz edilmek üzere yeryüzüne götürürlerdi. İçleri su dolu olan şişeleri ters çevirip tutarlar, sular boşalırken içlerine hava dolar. Galerinin her kesitindeki havanın girmesini sağlamak için de, kollarını açıp şişeleri aşağı yukarı, sağa sola doğru sallarlardı. Gördüğüm el kol hareketleri (yani beni çağırma işi) buydu!

Birden kendimi yeniden doğmuş gibi hissettim. Her şeye rağmen yaşıyor olmak güzel bir şeydi. Hele de yirmili yaşlarda!

Öyle şey olur mu? Bu ne biçim laf? Kim gitmiş cennete bir besmeyleyle? Bir ömür boyunca biriken günah hiç af olur muymuş tek bir tövbeyle!

MEDET ABLAK-751

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1961)

Maden mühendisliği yapıp da hatası olmayan insan olmaz. Özellikle de Zonguldak Kömür Havzası'nda çalışanların.

Hep hatırladıkça güldüğüm ve heyecanlandığım küçük bir hatıramı nakledeyim. Bu hatıram çok acıklı ve komik.

1965 yılında EKİ Karadon Bölgesi Kilimli Bölümü'nde 1. Kartiye mühendisi olarak çalışıyordum. Kartiyem eskiden çalışılmış olan Çaydamar'ın arta kalan kömürlerini çalıştırıyordu. +216'dan -160'a kadar baktığım yerler vardı.

Bir gün + 50'den -100 arası çalışan yerleri gezdim ve -100'e indim. - 160'a inip Karadon Bölümü'nden çıkayım dedim. -100/-160 baş yukarisına şeşbeş yapıldığından, zamanla dökülen kömür, şist ve tahta parçaları şeş beşlerin üzerini doldurmuş ve bazı yerlerde aşağı geçecek kısım oldukça daralmış durumdaydı.

Baş yukarıdan aşağıya iniyordum. Baş yukarıda akan su da var. Üzerime iş elbisesi ve lastik kaban giymiştim. Baş yukarının bir yerinde geçişin çok dar olduğunu gördüm. Ancak geçebilirim diye aşağıya sarktım. Fakat vücudumda taşıdığım parçalar ve toplanan muşamba kaban, beni göğsümden sıkıştırdı. Aşağıda ayağımı basacağım yer bulamıyorum ve kendimi bir türlü yukarıya alamıyorum. Kendime aşırı güvenim olduğundan "Nasil olsa bir yolunu bulurum" diyorum. Kendi kendime "Bu baş yukarıdan kimse geçemez benim dışımda" diyordum. Ta ki muşambanın suyu engellemesiyle, suyun yükselip çenemin altına gelmesine kadar! O an "Oğlum Niyazi ölüyorsun dikkat et" dedim. Can havliyle ayağıma bir engel aradım ve yakaladım.

O zaman insanın hayatını ne basit olaylarla kaybedebilceğini anladım.

SEZAI ÖZER-755

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1961)

1965 yılında, TKİ GLİ. Seyitömer Bölgesi'nde açık işletme ocak mühendisiyken, bir cumartesi günü gayet şık olarak giyinip, genç mühendis hevesi ile Kütahya'ya gezmeye gitmek üzere arabaya biniyordum.

Misafirhane garsonu koşup yanıma gelerek, "Beyim ocakta kaza olmuş, sizi telefonda arıyorlar" dedi. O anda tepeme sanki kaynar sular dökülmüştü. Hemen telefona koştum. Ocak başvuru telefonda idi. Ne olduğunu sordum. Ocak aynasında lağım atıldığını ve ekskavatör yağcısının atılan lağımın postasının altında kaldığını söyledi.

Durumu derhal savcılığa ve üst makamlara intikal ettirdim. Hemen ocağa gittim. Kaza yerine vardığımda, 15 m. yüksekliğindeki dekapaj aynasında atılan lağım nedeniyle, işçinin çok miktarda çıkan postanın altında kaldığı korkunç gerçeği ile karşılaştım. Soğukkanlı davranıp, çalışan makinelerin motorlarını derhal stop ettirerek ses dinledim. Derinden ve ne denildiği belli olmayan bir ses geliyordu.

O zamana kadar savcı gelmişti ve bütün ocağın işçileri kaza mahalline toplanmıştı. Hemen yirmi kadar kazma kürekli işçi ile çok itinalı bir şekilde, ses gelen kısmın üzerindeki molozları kaldırmaya başladık. Bütün seyredenlerin gözleri önünde kazazede-yi sağ olarak posta altından kurtardık.

Bu bir mucize idi. O andaki sevincimi tarif edemem. Bu can kurtarış olayı, hayatımın önemli olaylarından biridir.

TUĞRUL ERKİN-1113

(İTÜ Maden Fakültesi, 1961)

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu'nda (TKİ) Etüd Tesis Şubesi Müdürlüğü'nde çalıştığım yıllardı. Aynı zamanda Maden Mühendisleri Odası Başkanlığı'na seçilmiştim.

Türkiye'nin karışık, zor yılları idi. Personel Kanunu, mühendislerin büyük direnişine rağmen yasalaşyordu. Başta Odamız olmak üzere bütün mühendis odaları her türlü yasal hakkını kullanarak Personel Kanunu'nun getireceği olumsuzlukları önlemeye çalışıyordu. Ancak iktidar TBMM'ye hakimdi ve kararlı idi. Biz de direnmekte kararlı idik.

TKİ'ye yeni bir genel müdür atanmıştı. Hükümete çok yakın olduğu söyleniyordu. Kısa bir süre sonra beni de yakın çalışma çevresine aldı. Ancak herkes benim Oda çalışmalarımın önce bakanı sonra da genel müdürü rahatsız ettiğini söylüyordu. Kimine göre sürülmem ve atılmam çok yakındı.

Bir gün genel müdür beni gene odasına çağırdı. Birkaç teknik bilgi istedi. Sonra yazıhanesinin önündeki sandalyelerden birini gösterip oturmamı istedi. Odacıyı çağırdı ve bana sormadan iki sade kahve getirmesini söyledi. "Kahve dediğin sade içilir" diye güldü.

Özel bir şey söylemek istediği belliydi. Ben de kötü habere kendimi alıştırdım ve beklemeye başladım.

Sonra genel müdürüm tane tane anlatmaya başladı. "Bak, ben Demokrat Partiliyim. Tabi şimdi de Adalet Partili. Siyasi inancım bu. İktidarın başarılı olması için beni getirdiler, ben de bu inançla çalışıyorum. Sen ise hükümete karşı uğraş veriyorsun ve zarar da veriyorsun. Bazı büyüklerimizin bu çalışmalardan rahatsız oldukları kesin. Bana da bazı baskılar yapılabilir. Ancak sana şunu

söylemek isterim. Ben her şeyden önce bir maden mühendisiyim ve çalışmalarınızı inceledim; siz haklısınız.

Sana bir şey yapmak isteyenler önce beni işten atarlar sonra da seni.” Sonra gülerek ekledi “Nasılsa birlikte bir iş buluruz”.

Bu saygın ve büyük insan Yüksek Maden Mühendisi Abdurrahman Aydın’dı.

Bu anım, bana hep rehber olur.

İLTAN ÖKTEM-811

(İTÜ Maden Fakültesi, 1962)

1988 yılında, DSİ Genel Müdürlüğü adına sondaj makinaları satın alımı için Almanya'ya bir teknik gezi düzenlenmişti. Gezimizin tercüman ve ekip şefi Almanca bilen, 2000 yılında kaybettiğimiz, burada saygı ve rahmetle andığımız, maden mühendisi ve ilk sondajcılardan Sayın Fehmi Koç'tu.

Fabrikaları ziyaret ediyor ve gezinin tanışma faslında, fabrika yetkilileri bize bilgi veriyor, sohbet ediyor ve karşılıklı fıkralar anlatılıyordu. Alman yetkili fıkrayı anlattı ve Sayın Fehmi Koç'un bize tercüme etmesi için sözü ona verdi.

Koç, tercümeye başladı. Biraz anlattı. Fakat espriyi herhalde anlayamamıştı. Bize tam olarak anlatamayacağını anlayınca; "Bana bakın" dedi. Ardından "Ben fıkrayı anlamadım. Şimdi sizlerden anlamış gibi müthiş bir kahkaha bekliyorum, beni rezil etmeyin!" dedi.

Bizler öyle bir kahkaha patlattık ki Alman yetkili mest! O bizden daha yüksek sesle kahkahalar atıyor, bize bakıp gülüyor, biz ona bakıp gülüyoruz. Dakikalarca güldük.

Alman yetkilinin fıkrasından daha güzel ve sıcak yeni bir fıkraya doğmuştu.

ZEKAI AKCAN-818

(İTÜ Maden Fakültesi, 1962)

Baş mühendisliğim döneminde, Alman Thyssen firması Çatalağzı Kuyu dibinde, (-364) kalker arazide, B18 kesitteki 560m'lik galeriyi sürerken su patladı. 24 saatte bütün boşluk ve kuyu suya boğuldu. Uzun çalışmalarla bir sene sonra su boşaltılmaya başlandı.

Üç tane 9 m uzunluğunda, 60 cm çapında, 10'ar ton ağırlığında toplam 24 m3/d kapasiteli tulumbalar devreye sokuldu. Belirli bir süre sonra su seviyesi kuyu dibine kadar düştü. Fakat kuyu dibi döşemelerinin parçalanıp, tulumbaların -360'ın altına indirilmesine sıra geldi. Aparatlar ve sondaj makineleri ile delip, kancalarla çekme işini çok tehlikeli olduğu için kimselere veremedim. Alman müdüre "Bu işi ikimiz yapalım. Birisine bir şey olsa kendimizi kurtaramayız" dedim.

Şortları giydik, lambaları taktık, lastiklerin üzerine sal yaptık, kuyu dibine indirip üzerine çıktık. Tulumbalar çalışırken, su seviyesi kuyu dibinden 10 m yükseklikteydi. Kafesin altındaki tellere bağlı aparatlarla, 4 saatte çekme işini gerçekleştirebildik. İkimiz de iliklerimize kadar üşüdük. Artık titriyorduk ve biraz heyecanımız vardı.

Dışarı çıkınca pırıl pırıl güneşin ısıttığı karodaki betonun üzerine kendimizi sırt üstü attık. Aklımız başımıza geldi. Kuyu halen hizmet veriyor. TTK Karadon Bölgesi'nin bütün üretimi oradan çıkıyor. Bundan çok mutluyum. O anıyı aklımdan bir türlü çıkaramıyorum.

Bu vesile ile de sal arkadaşım, meslektaşım Günter Mathes'i anmak istiyorum. Hepinizin Madenciler Günü kutlu olsun. Senin de Mathes...

RİFAT KONT-831

(İTÜ Maden Fakültesi, 1962)

Yıl 1970. Seydişehir Alüminyum tesislerinde çalışmaktayken Milas boksitleri projesini yapmıştım. İşletme kurulmasına karar verildi. İşletmeyi kurmakla ben görevlendirildim.

Projeye göre ilk şantiyeler Savran ve Damlıboğaz köylerinde kuruldu. Aynı yıl 50.000 ton civarında boksit üretildi ve ihracata başlandı.

İşçilerin sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere MKE çelik konstrüksiyon barakalarından iki adet satın almıştık. Etibank Genel Müdür Nezih Berkkan bana telefon ederek, barakaların bir ayda kurulmasını ve tefriş edilmesini, kendisinin de gelip görmek istediğini söylemişti.

Biz üç vardiya çalışarak barakaları 21 günde kurduk. Yemekhane ve yatakhaneyi döşedik. Eski bir jeneratör koyarak şantiyeyi tamamladık.

Nezih Berkkan hafta sonu geldi. TPAO Genel Müdürü Selahattin Bey'de yanındaydı. Şantiyeyi, ocakları, stok sahasını gezdiler. Sıra işçi yemek ve yatakhanelerine gelmişti. İstedikinden daha kısa sürede kurulan tertemiz barakayı, beyaz çarşafarla döşenmiş yatakhaneyi görünce çok memnun olmuştu. Beni tebrik ederek teşekkür etti.

Yatakhaneden tam dışarı çıkarken ranzada uyuyan birisini gördük. Bizi görünce telaşla kalkmak istedi. Görevli yatakhane bekçisiydi. Ben de durumu örtmek için "Hastaydı, bu gün istirahat ediyor" dedim ve bekçiye "Geçmiş olsun, nasıl oldun?" dedim. Onlar da "Geçmiş olsun" dediler, yürüdük çıktık. Nezih bey durdu ve Selahattin Bey'e gülümseyerek, " Bak Selahattin, biz

madenciyiz, çalışırız, üretiriz, gerekirse minareyi çalar kılıfını da unutmayız” dedi.

Uyuyanın usta değil, bekçi olduğunu anlamış, atlamamıştı!

ERGÜN SOĞLALI-832

(İTÜ Maden Fakültesi,1962)

1967 yılında iki yıllık yedek subay hizmetinden sonra, EKİ Karadon Bölgesi Kilimli Bölümü'nde 5.kat mühendisi olarak göreve başlayalı henüz 1-2 ay olmuştu. O sırada Kilimli Bölümü'nde, özellikle 1. ve 5. kartiyelerde üretim genellikle mekanizasyona uygun olmayan, verimi düşük dik ve grizulu damarlarda, ve bazen de üst kotlarda daha önce çalışılmış eski panolarda yapıldığından, tüm personelin gayretine rağmen program gerçekleştirilemiyordu.

Üretimi arttırmak amacıyla Çaydamar'da, 160 ve 100 kotları arasında, üst dilimi alınmış kısımda yeni bir ayak hazırlamaya karar verdik. Bu amaç ile daha önce açılmış olan bir baş yukarının tamir ve temizlik işleri yapılırken grizu neşriyatının artması üzerine, çalışmaları durdurduk. Grizuyu ölçmek ve gerekli tedbirleri belirlemek üzere, yeni bir ayak hazırlamanın heyecanıyla yanıma tecrübeli bir işçiyi bile almaya gerek görmeden derhal baş yukarıya çıkmaya başladım. Tamir tarama yapılıp havalandırılan 10-15 metrelik kısmı geçtim. Henüz taranmamış kısımda zorlukla ilerlerken en son hatırladığım şey, bulunduğum yeri hemen terk etmem gerektiğini düşünmem oldu. Bir müddet sonra kendimi bir ağaç latanın üzerinde, başımda büyük bir acı, kaş, burun kanamış ve kömür tozuna bulanmış bir şekilde, etrafımda şaşkın bir halde beni izleyen işçilerin arasında yatarken buldum. Meğer son ölçüden sonra kendimi kaybedip bir yere takılıp kalmadan, usturuplu bir şekilde aşağı yuvarlanmışım ve buradan durumu gören işçiler tarafından temiz hava akımı olan bir yere taşınmışım.

Daha sonra beni takdir edeceğini tahmin ettiğim Bölüm mühendisimiz sevgili Haşan Tahsin Ayazoğlu Abi de, yanıma em-

niyetçi veya tecrübeli bir nezaretçi almadan böyle bir girişimde bulunduğum için beni fena halde firçalamıştı.

Alnımda hala izini taşıdığım bu olay mühendislik hayatımda unutamadığım anılarımdandır.

ABDULLAH ERGİN-880

(İTÜ Teknik Okulu, 1962)

1966 yılında askerlik dönüşü TTK Üzülmez Müessesesi Asma İşletme Müdürlüğü'nde l. ocak mühendisi olarak görev aldım.

+43/+38/0 kotları arasında, Bodos fayı ile sınırlı bir panoda, sulu damarından istihsal yapıyorduk.

+28'de tutulan ayak başı taban yolu B8 kesitinde sürülüyordu. Sık sık fırça ile tahkim edilmesine rağmen bir hafta sonra tekrar taramaya ihtiyaç gösteriyordu. Ayağın hava dönüş yolu olması nedeniyle, hemen hemen her gün kontrol edilen bu yol, üretim panosunun bitirilmesine imkan vermeyecek gibiydi.

Nezaretçilere her gün tertip verilmesine rağmen taramanın yetiştirilememesi nedeniyle, ayak içi malzeme ayak dibinden alınır olmuştu. Bir gece, hem işyerini hem de işçileri kontrol amacıyla hiç kimseye haber vermeden ayak başından panoya girdim.

+38 katından henüz 50 m gitmeden, ayağın sürünerek bile zor gidilebilecek kesite düştüğünü gördüm. Ama geri dönüşümün imkansızlığı nedeniyle, belimdeki lambayı elime alıp, sürünerek ayak dibine indim.

Ayakta meydana gelebilecek herhangi bir göçükte müdahale imkanı olmadığı gerekçesiyle bu ayağı terk ettik.

Bunu bir tecrübe kabul ederek yeraltında hiçbir kimseyi, herhangi bir uzak yere yalnız tertip etmeme prensibine vardım.

NECMETTİN ÖZGÜNAY-368

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1954)

Ergani Bakır İşletmeleri Müessesesi'nde (Maden) çalışıyordum. Her gün mutat olarak ilk iş; açık işletme sahasında öğleye kadar; çalışan iş yerlerinin emniyeti, basamakların, iş makinelerinin, nakliyenin, basamaklarda çalışan tabancacıların, çatlak söküçülerinin, dinamit hazırlayıcıların ve tumbada çalışanların denetimini yapmaktı. Daha sonra, yazıhaneye dönüp, ertesi günün tertibi hazırlanacak, ihtiyaçlar saptanacak ve günlük yazı işlemleri yapılacaktı.

15.09.1956 günü sahadan yazıhaneye döndüğümde, baş kalkülâtör Ahmet Dijle'nin odasına girdim. Hal hatır sorarken Ahmet Bey'in telefonu çaldı. Ahmet Bey'in yakınında olduğum için, karşı tarafın konuşmasını bende işitiyordum. Telefondaki kişi Ahmet Bey'e 1200 seviyesinde bulunan ana nakliye tünelindeki lokomotif kazasını bildiriyordu.

Ben Ahmet Bey'in durumu bana nakletmesini beklemeden dışarı fırladım. Kestirmeden bayır aşağı, düşe kalka çok kısa bir zamanda tünele indim. Bir de ne göreyim!

Üretim baş çavuşlarından Ahmet Çavuş; nakliyede çalışan, peşinde 10-15 vagonluk bir katarı çeken 4-5 ton ağırlığındaki dizel lokomotifin 2 tekerleği arasında, iki seksen yüzükoyun yatmakta. Çavuşun boyun damarları sanki çatlayacakmış gibi olmasına rağmen yaşıyordu. Hemen lokomotifçi Hüseyin'e "Bir takoz veya travers ve uzun bir ray parçası veya bir maden direği bulun" diye seslendim. Baca ağzından istediğim malzeme kısa zamanda temin edildi. Hemen bir manivela sistemi uygulamak suretiyle lokomotifi ön tarafından kaldırarak, baş çavuşu lokomotifin altından çıkardık.

Bu işler sırasında hastaneden ambulans istemelerinin talimatını da vermiştim. Ambulans çok kısa bir zamanda gelmişti. Kazazedeyi ambulansa koyarak hastaneye yetiştirdik.

Baş çavuşun kendisinde olmaması ve gördüğüm manzara nedeniyle, baş çavuştan ümidim kalmamıştı. Fakat “Ulu Tanrıdan umut kesilmez” diye bir atasözümüz vardır. İşte bu olayda tanrının nelere kadir olduğunun bir örneği idi.

Baş çavuş, hastanede 25 günlük bir tedaviden sonra taburcu oldu. 10 günlük bir istirahatten sonra görevine döndü.

Bu olay meslek hayatımın en enteresan kazalarından olduğu için unutamam. Zira; koskoca bir gövdenin iki seksen yüzükoyun yatar vaziyette lokomotifin altına nasıl girdiği anlaşılmazdı. Çavuşun bizlere sonradan ifadesi; elindeki çekiçle, su arkındaki suyun akışına mani olan engelleri oturmuş vaziyette temizlemekte olduğunu, lokomotifin gürültüsünü ve gelişini de duymadığı şeklinde olmuştu.

KENAN KALAVA-960

(İTÜ Teknik Okulu, 1964)

Meslek hayatımda, gerek Zonguldak'ta ve gerekse Erzurum'daki çalışmalarım da acı, tatlı çok olaylar yaşadım. Her kademede görevimde daima açık ve dinleyici oldum. Kapım her türlü müracaata açıktı. Bunun çok faydasını gördüm.

Mesleğimin en zevkli ve doyurucu olanını Kilimli Bölüm İstihsal Baş Mühendisliği görevindeyken yaşadım. Bu görevde iken tatlı sayılabilecek bir anımı hatırlayabildiğim kadarıyla anlatayım.

Bu göreve kartiye mühendisliğinden başlayarak geldiğim için işçilerin ve nezaretçilerin hemen hemen hepsini tanırdım.

Sendika ile yapılan her dönem toplu iş sözleşmesi görüşmeleri ücret maddesine gelindiğinde, müessesenin bir ocağında (Sendika yönetiminin güçlü olduğu bir ocak) bir iki gün süren işçi direnişi yaptırılırdı. Direniş sonunda işçinin maddi bir kaybı olmaz, müessese hepsini öderdi.

O dönem Kilimli Bölümü'nün seçilmiş olduğunu, 24/08 vardiyasında işçilerin ocağa girmediğini öğrendik. Olayı öğrenip, saat yarım da bölüme geldiğimizde 24/08 vardiyası işçilerinin, iş elbiselerini giymeden baca ağzına toplandığını ve baca ağzını tutup lambahaneyi işgal ettiğini gördük.

Hava soğuk ve yağmurlu idi. Ocağın emniyeti için gerekli işçileri ocağa inmesini temin ettik. İşçileri zorda olsa ikna ederek fazla ıslanmadan saat 02.00'de yatakhanelerine gönderebildim.

Sabah Bölüme geldiğimizde, 08/16 vardiyası işçilerinin de normal kıyafetleri ile geceki direnişi devam ettirdiklerini gördük. İşçileri, mühendis ve ocak şefleri direnişe son vermelerine iknaya çalışırken; 3. ocak mühendisliğimde tahkimat postabaşısı rahmetli Şeref Çavuş yanıma yaklaşarak, "Beyim, ocak şeflerini ban-

yoya giyinmeye gönder, işçiler ocağa girecek” dedi. Şefleri ocak kıyafetlerini giymek üzere banyoya gönderdim.

İş elbisesini giymiş olarak ilk şef görüldüğünde, işçiler yarışarak giyinmek üzere yatakhanelerine gittiler. Yarım saat sonra, her şey normale dönmüş, asgari 24 saat olarak programlanmış direniş 8-9 saatte bitirilmişti.

O gün; rahmetli Şeref Çavuş’un vermiş olduğu direnişin bitirilme işaretini, günün heyecanı ve hareketliliği içinde değerlendirememiştim.

Daha sonra, rahmetli Şeref Çavuş’a köyünde yapılan bir düğünde olayı hatırlatarak teşekkür etmişim. Bu anım ile de kendisini tekrar rahmetle anarım.

İHSAN KAFADAR-989

(İTÜ Teknik Okulu, 1964)

1977 yılı başlarında idi. Kömür üstünde bulunan kil ve kalıkerli malzemeden çimento yapımı konusunda araştırma yapmak üzere, TKİ Garp Linyitleri Müessesesi Müdürü'nden izin almış ve hemen de çalışmaya başlamıştım. Bağlı bulunduğum müessesesi müdür yardımcısına da teknik gezi için gittiği Almanya'dan döndüğünde, bu çalışmamı anlattım. Kendisi araştırmaya hemen karşı çıkmamakla beraber, böyle bir çalışmayı Almanların yaptığını, fakat başaramadıklarını söyledi.

Almanların bu konuda yaptığı çalışmadan haberimin olmadığını, kömür üstündeki örtü tabakasının çimento yapılabilirliğini, bu konuda mutlaka çalışma yapmak istediğimi ısrarla kendisine söyledim. İsrarım üzerine, isteksiz şekilde peki demek zorunda kaldı.

Daha sonra, yakınımızdaki Afyon Çimento Fabrikası'na gitmek için fabrika müdürüne yazdığım resmi yazı nedeniyle, aramızda olan tartışmadan sonra amirine karşı gelmekten, disiplin kuruluna verildim ve ceza aldım. Buna dayanarak da TKİ Soma Bölge Müdürlüğü'ne sürgün edildim.

Buna rağmen, açık işletmelerden alınan örneklerden çimento yapmayı başarmıştım. Bu deneyimimi aynı yılda Linyit Dergisi'nde yayınladım. Yıllar yılları kovaladı, daha sonraki tayinlerle Muğla'ya kadar geldim. Bu süre içerisinde çok çileli günler geçirmiştim. Güney Ege Linyitleri Müessesesi'nden emekli oldum. Sonra oturmaya karar verdiğim Muğla'da, Denizlili iş adamlarının kurduğu, "Birlik Çimento Sanayi A.Ş." girişimi ile, Yatağan açık işletmesinin dekapaj toprağından çimento üretileceğini ve fabrika kurma aşamasına gelindiğini duydum.

Yaptığım araştırmalarda, Amerikalılar tarafından fizibilite çalışmalarının yapıldığını, Güney Ege Kömür İşletmeleri ile protokol imzalandığını, Çevre Bakanlığı'ndan "ÇED gerekli değildir" belgesi alındığını ve imar planlarının onayından sonra 6 ay içerisinde çimento fabrikasının çalışır hale geleceğini öğrendim.

Bunca yıl sonra haklılığım ortaya çıkmıştı... Ne yazık ki; proje 27 yıl gecikmiş ve Amerikalılar tarafından ortaya konulmuştu.

Ülkemizde sayısız örnekleri bulunacağı gibi, başarılı olabilecek insanlarımızın nasıl engellenip ziyan edildiklerini gösteren acı bir anı olarak daima hatırlayacağım.

GÜLHAN ÖZBAYOĞLU-1061
(ODTÜ Maden Mühendisliği Bölümü, 1964)

1979'da eski Sovyetler Birliği'nin Donetsk kentinde 8.Uluslararası Kömür Hazırlama Kongresi yapılıyordu. Sunuma kabul edilen doktora tezime ilgili bildirimle Türkiye ilk defa bu kongrede temsil edilecekti.

Ülkemi hem bilimsel, hem de kıyafet yönünden iyi temsil etmek için aşırı titiz hazırlanmıştım. Diğer taraftan komünist rejimin hüküm sürdüğü bu ülkeye tek başıma gitmekten dolayı da çok tedirgindim. Moskova havaalanında Donetsk uçağını beklerken 30 civarında kişinin isminin anons edildiğini ve uçağa binmek üzere çıkışa gitmelerinin istendiğini duydum. Halbuki uçağımızın kalkmasına daha 2 saat vardı. İçimi bir korku almıştı. Beni nereye götürüyorlardı? Uçağa binen hiç kimseyi tanıımıyordum. Zaten bu benim yurt dışına 3. çıkışımdı. Bindiğimiz küçük bir askeri jet uçağı idi.

Kısa bir yolculuktan sonra Donetske indik. Havaalanında bizi kongre başkanı olduğunu öğrendiğimiz Dr. Blagov çiçeklerle karşıladı ve hepimizi bir kokteyl partiye götürdü. Sonradan öğrendik ki Ukrayna'nın enerji bakanı partide çok az kalacağı için ülkelerin delegasyon başkanlarıyla önceden tanışmak istemiş. Türkiye'den katılan tek kişi ben olduğum için ben de davet edilmişim.

Bildirimi kongrenin üçüncü günü sunduğumda, konuşmamın yarattığı etkiyi tesadüfen tanıştığım ve dünyaca tanınmış Amerikalı bir filtrasyon profesörünün eşi olan, bir gazeteci hanımın "Aaa, herkesin beğendiği konuşmacı bayan sen misin? Ne kadar da gençmişsin. O canavarların arasında konuşmaktan hiç korkmadın mı?" dediğinde öğrendim. Ne kadar gururlandığımı anlatamam.

Kongreden sonra Amerika'da basılan World Coal Dergisi'nde hakkımda çıkan yarım sayfalık yazıda da bildirimim çok beğenildiğinden bahsediliyordu.

SSCB'nin Enerji Bakanı Mr. Bratchenko, kongre sırasında sadece 16 kişinin davet edildiği bir akşam yemeği verdi. Masadaki oturma düzenine göre ben tam bakanın yanında oturuyordum. Yemek sırasında bakanın Türkiye'yi çok sevdiğini, özellikle İstanbul'u birkaç kez ziyaret ettiğini öğrendim. Yemek sanki bana verilmişti ve hep Türkiye'den bahsediliyordu. Yemekte davetli olan diğer ülkelerin delegasyon başkanları da bu şekilde hem Türkiye'yi, hem de beni tanımışlardı.

Bu tanışıklıklar sonradan kariyerimde yeni ufukların açılmasını sağlamıştır. Kongre süresince ve Türkiye'ye döneceğim güne kadar daima özel muamele gördüm. Emrime bir araba ve tercüman tahsis edildi. İstedğim tesisleri tek başıma görme fırsatı yaratıldı.

Kendimi çok özel hissettiğim bu kongreyi ömrüm boyunca unutamam.

TAHİR MEHMET PARLAK-334

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1955)

1965’li yıllar. Görev yerim TKİ GLİ Müessesesi Merkezi, Tavşanlı.

Telefonlar manyetolu. Şehirlerarası görüşmeler parazitli ve zorlukla yapıyor. Telefonum çaldı. Eskişehir’den bir ses:

-Alo Tahir Bey, mübaya için geldiğim Eskişehir’ den arıyorum. Ucuz ve kaliteli kuru fasulye buldum. 2 çuval almak istiyorum.

-Kiminle görüşüyorsunuz?

-Efendim ben Tunçbilek muhasebeciniz Zekai.

-Zekai Bey, sesinizi tam alamıyorum ama ben sizi Eskişehir’e göndermedim.

-Efendim Siz Tahir Bey değil misiniz?

-Evet benim.

Görüşme zorluğu karşısında, “Tamam, 2 çuval kuru fasulye alın” diyerek konuyu kapattım.

Aradan bir yıl geçti. Tunçbilek’te Madenciler Günü kutlanıyordu. Antrakta bir konuk etrafındakilere hararetle bir şeyler anlatıyordu:

“Bizim muhasebeciyi mübaya için Eskişehir’e göndermiştim. Tutmuş iki çuval kuru fasulye almış gelmiş. Kurtlanmasın diye akşam sabah kuru fasulye yedik ve perişan olduk.”

Konuşan kişinin Tunçbilek’te sondajlı arama yapan MTA ekibinin şefi Maden Yük. Müh. Tahir Turhan, muhasebecisinin isminin de Zekai olduğunu öğrenince konu çözüldü. G.L.İ. Tunçbilek bölge muhasebecisinin isminin de Zekai olması akla gelmeyecek benzerliği yaratmıştı.

Bu rastlantı faydalı bir olaya neden oldu. Tahir Turhan’la aramızda dostluk doğdu.

Kocasu'yun altında kömür varlığı bilinmiyordu. Üzeri temel formasyonları ile örtülüydü. Ancak güneyde MTA'nın yaptığı protokol sahasındaki sondajlardan edinilen yeni bilgiler, kömür yatağının Kocasu'yun altına doğru 650 m derinlere devam ettiğini gösteriyordu.

Tahir Turhan, ısrarlı ricalarımı kırmadı ve sondaj makinelerinden birini Kocasu civarına indirdi. Bazalt akıntı bazaltı idi. Altındaki miosen içinde ve 650 m derinde, 6 m kalınlıkta kömür damarı kesildi. Bugün bu sahada 40 milyon ton derin saha rezervi bulunmaktadır.

Kuru fasulye olayını ve Tahir Turhan'ın özveri dolu cesaretini şükranla anıyorum.

İHSAN AKTAY-487

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1955)

Almanya'da öğrendiğimiz rambleli sistemi uygulayarak EKİ Kozlu dik damarlarda kömür üretimi yapıyorduk.

Akşam saat 10:15'te bir telefon geldi. Bir işçimizin rambleli ayakta kaldığı bildiriliyordu. Hemen yola koyuldum. Bir taraftan da yukarı veya aşağı seviyeden rambleli ayağa girmenin hangisinin doğru olacağını düşünüyordum.

Asansörle alt seviyeden ayağa gelip, üç elemanı yanıma alarak 50 m'lik kelebeye tırmandım. Rambleli ayağın alt kısmına geldiğimizde, bu elemanın baş kısmı ramble içinde, gövdesinin ise dışarıda olduğunu gördük.

Elemanları aşağı dizip, rambleyi boşaltmaya karar vererek kazazedenin yanına yaklaştım. Ayağımın birini tahkimatın önüne koydum. Hep beraber rambleyi akıtmaya başladık. Kazazedenin başını iterek ramble ve tahkimatın arasından kurtardım.

Yaşıyordu. Bizdeki sevinç sonsuzdu. Kazazedenin sıkıştığı yerde elini ağzına kapadığı için az da olsa nefes alabildiğini tahmin ediyorduk. Kazazedeyi, yardımcı arkadaşlar kelebe başına indirdiler. Yardımcı arkadaşların rambleyi akıtması mükemmeldi. Tabi bu arada benim ayağım ramble ile tahkimat arasında sıkışmıştı. Ramble akıtma çabası kusursuz devam etti. Ben de tonlarca ramble üzerime boşalmadan sağ salım dışarı çıkabildim.

Ertesi gün büroma nur yüzlü, bembeyaz sakallı bir adam geldi. Daha ben ne olduğunu anlamadan elimi öpmek için sarıldı. Tabi buna mani oldum. Ben onun evladını kurtaran bir kahramandım. Asla ve asla hayatım boyunca unutamayacağım şey; bir babanın minnet dolu parıldayan, ışıldayan gözleri ve sevinç göstergesi olan yüzündeki o tatlı tebessümdü.

Bu benim mükafatımdı.

ORHAN ÇAKIR-1042

(İTÜ Maden Fakültesi, 1965)

1970-1972 yıllarında, TKİ Tunçbilek Açık Ocaklar baş mühendisi olarak çalıştığım dönemde idi.

Merkezden uzak bir panoda çalışan bir dozer operatörüne yapacağı işi anlattım ve işyerine gönderdim. Bir iki saat sonra oraya kontrol için gittim. Gittiğimde dozerin çalışır vaziyette olduğunu ama hiçbir iş yapılmadığını gördüm. Operatöre kızdım ve ayrıldım.

Aynı panoya 1-2 saat sonra tekrar gittiğimde, operatör beni uzaktan görünce kızacağımı bildiği için namaz vakti olmamasına rağmen namaza durdu. Ben de başında durdum ve namazının bitmesini bekledim.

Ancak aradan 15-20 dakika geçtiği halde bir türlü namazını bitirmedi. Ben de operatörün kafasını ellerimle tutup iki tarafa çevirerek selam verdirdim. Namaz da böylece bitmiş oldu!

MUAMMER ÖCAL-1136

(Almanya Rheinisch-Westfaelische Technische Hochschule Aachen,
1965)

Keçiborlu Kükürt İşletmesi'nde göreve başlamamın birinci gününde, Kumludere'ye, yani çalışmam gereken yere giden servis aracını kaçırmıştım. Garaja giderek beni işyerime ulaştırmalarını rica ettim. Servis işlerine bakan baş şoför azarlayıcı bir tonla araç olmadığını, işe gidemeyeceğimi ama evime gidebileceğimi söyledi. Ardında bir daha geç kalmamamı ve servis saatlerini kaçırmam gerektiğini söyledi.

Çaresiz kalınca müessese müdürü rahmetli Ahmet Paker'in makamına çıktım ve durumu anlatarak araç istedim. Büyük bir yönetici olan Paker, baş şoförü yanına çağırarak, "Bir mühendisin görev yapmasına sen ne hakla engel olursun? Gecikmenin gereğini ben yaparım, sen kim oluyorsun!" diye bağırdı. Sonra kendi arabasını tahsis ederek beni Kumludere'ye gönderdi.

Müdür Bey'in bir mühendise ne kadar değer verdiğini görmeseydim, belki ya Almanya'ya geri döner ya da Hatay'daki arazimin başına geçerdim.

Müdürlüklerim ve genel müdürlüklerim esnasında, ben de meslektaşlarıma aynı değeri vererek; bilgisayar kursları, yönetici seminerleri, muhasebe kursları, İngilizce kursları, daktilo kursları gibi konularda ek eğitim sağlayıp gelişmelerine yardımcı oldum.

Benimle birlikte çalışanların hemen hemen tamamı daha sonraları müdürlük, başkanlık, genel müdürlük, müsteşar yardımcılığı ve müsteşarlık makamlarını başarıyla yürütmüştür ve yürütmektedir. Bazıları ise akademik kariyer sahibi olmuştur.

MEMDUH ÖZKOÇAK-1252

(İTÜ Maden Teknik Okulu, 1965)

1977 yılında Afyon'un Çay ilçesi, İsalı Köyü'nde kömür ocağında çalışıyordum.

Köylü, ocağa yol yapmamızda zorluklar çıkarıyordu. Biz de eldeki şartlara göre ocakla ana yolu irtibatlandırmaya çalışıyorduk.

Bu arada dar ve dik tarla yolundan ocağa gidip geliyorduk. Yaptığımız üretimi de bu yoldan pazarlıyorduk.

Çok yağmurlu bir günde bu yoldan traktörle kömür taşıırken, traktör römorku traktörü iterek kaydırды ve ana yolun üstünde bulunan köprüden aşağı düşürdü. Fakat traktör römorku arkada olduğundan, traktör köprüde asılı kaldı.

Koşup traktör şoförüne yardıma indiğimizde, köprünün altında iki kişi bulduk. Bunlardan biri traktör şoförü idi. Diğeri ise o esnada tuvaletini yaparken, yarı çıplak vaziyette pisliğinin üstünde bayılıp yığılan bir adamdı.

Bu manzarayı görünce kazayı unutup saatlerce güldüğümüzü hatırlar ve hala gülerim!

SEZAI GÜLER-542

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1956)

1974 Yılında Southampton Deniz Akademisi İngiltere: Süper tanker yangınları ile mücadele teorik ve pratik eğitimlerine katıldım.

Eğitim, süper tanker 2'nci kaptanları için düzenlenmişti. Meslek grubu harici eğitime katılan bir ben vardım. Teorik eğitim bitmişti. Pratik eğitim için bizi yangın okulunda, karaya çekilmiş yüksek bir gemi kompartımanın üzerine çıkardılar. Yangın tatbikatı konusunda yönetici tarafından bir brifing verildi. Yangın hortumları ekipleri oluşturuldu,

Ekibin birinde ben de vardım. Yangınla mücadelede kullanacağımız ekipmanlar dağıtıldı. Tatbikat konusu gemi içi yangını ile mücadele idi. Bu nedenle katılımcılara birer temiz hava maskesi verildi. Maskeyi alıp yöneticiye gittim. Alçak bir sesle, bir rahatsızlık nedeni ile akciğerimdeki sol sinüsün kapalı olduğunu söyledim. Bu nedenle akciğerim tam kapasite ile çalışmıyor dedim. Birden bire sesini yükselterek, yangından korkuyorsan ekibe katılma dedi. Herkes bize bakıyordu. Hızla maskeyi giydim. Maskeyi daha önce kullandığımı anlamıştı. Ama iş işten geçmişti. Bana sen üçüncü adam ol, zorlanırsan ikinci adamın başına vur, seni acil kapıdan dışarı çıkaracak dedi.

Yangına girdim. Alevleri su sisi ile kontrol altına alarak söndürüyor ve ileri doğru hareket ediyorduk. Tavan alçalmaya başlamıştı ve biz çömelerek, alevlerle mücadele ediyorduk. Sıkıştırdığımız su buharlaşıyordu ve bu da bizi olumsuz etkiliyordu. Nefes almada zorlanıyordum. Önümdeki adamın başına iki kere vurdum.

Bana, beni izle diye işaret etti ve ekipten ayrıldı. Onu izlemeye başladım. Çok hızlı gidiyordu ona yetişemiyordum. Nefes almada çok zorlanmaya ve terlemeye başladım. Birden aşağıda bir

ışık belirdi. Acil çıkış kapısı açılmıştı. Hızla kapıya gittim. Dışarı çıktım. Orada bir ambulans, doktor ve yönetici vardı.

Biraz oksijen verdiler, kendime geldim. Yönetici bana bu riski bile bile neden yangına girdin dedi. Ona hangi Türk'ü korkaklıkla itham edersen aynı cevabı alırsın dedim.

Tatbikat günü Kıbrıs Harekatı başlamıştı. Yönetici ne demek istediğimi televizyondan, harekatı izlerken anlamıştır.

YAŞAR ÇİLİNGİR-1181

(Almanya Bergakademie Clausthal TU, 1966)

1971 yılında, Hekimhan - Hasan Çelebi Demir Aramaları Kampı şefliğini yürütmekteydim.

Yağışlı bir sonbahar akşamı, sondajlardan dönen ekiplerin günlük faaliyet raporlarını beklemekteydim. On iki sondaj makinesinin ekipleri döndüğü halde, on üçüncü makinenin ekibi bir türlü gelmedi.

Onların hala sondaj mahallinde olduklarını ve mesainin çoktan bitmesine rağmen hala çalıştıklarını öğrenince, sondaj mahalline gittim. Daha uzaktan sonbahar yağmuru altında harıl harıl çalıştıklarını fark ettim. 120-130 metrelerde takım sıkıştırmışlardı. Selam verip, kolaylıklar diledikten sonra; kule şefinden, çalışmaya son verip, ertesi gün devam etmelerini istedim. Zira vardiya tamamlanmalı üç saati de çoktan aşmıştı. Ne fazla mesai mevsimi idi, ne de zorunlu fazla mesai verebilirdik.

Aldığım cevap ise “Biz bu takımı çıkarmadan buradan ayrılmayız. Takım biraz biraz gevşedi, yakında yukarı alırsınız. Sizlerden zaten fazla mesaide talep etmiyoruz şefim. İşçilerden isteyen olsaydı onu çoktan gönderirdim” oldu.

Tabi irkildim ve sevindim. Jeep şoförüm ile beraber ben de zorunlu mesaiye kaldım. 2 saatlik daha uğraştan sonra mutlu sonla gece kamp merkezine döndük.

İBRAHİM ŞÜKRÜ KALLIOĞLU-560

(İTÜ Maden Fakültesi, 1957)

İnsanın kendi kaynaklarını bilmesi ve bu kaynakları işlemesinin ne kadar mühim olduğunu gösteren bir menkıbeyi anlatmak istiyorum.

Zaman Çanakkale muharebeleri, Çanakkale Boğazı geçilmez menkıbesini yaratan kişilerin canla başla muharebe ettiği günler.

Bu günlerde muharebeye katılan harp gemilerinin yakıtları olan linyit, bir paşanın kontrolünde “Ağaçlı linyit” yataklarından elde edilmekte idi. O günlerde Zonguldak’tan kömür getirmek mümkün olmadığı için, genç bir mühendis nezaretinde “Ağaçlı linyitleri” (bugünkü Kilyos civarı) çalışmaya başlanmış ve devam etmekte idi. Ama her ay tavadaki kum akımı bakımından 3-4 çalışan asker göçük altında kalmaktaydı.

Yatağın umumi durumu şöyleydi; Şist, üstünde 2 ile 3 metre kalınlığında kömür, ve üzerinde akıcı bir kum teşekkülü. O günkü şartlar altında açık işletme ile istihsal yapılmaktaydı.

Genç mühendis göçük altında kalan askerler için her hangi bir atılım yapamamaktaydı.

Genç mühendis bir gün paşaya çıkar ve “Paşam, artık burada çalışmayalım, göçük altında her ay askerlerimiz ölmektedir.” der.

Paşa; hiddetle “Mühendis, mühendis!” der ve ekler, “Çanakkale’de her gün onlarca askerimiz şehit düşmekte. Eğer ben bu kömürü çıkarmaz ve gemilerimi Çanakkale’ye gönderemezsem orası geçilir olur. Oradaki askerler nasıl şehit olmuşsa buradaki göçük altında kalan askerlerimizde şehittir, bunu böyle bil.” der.

Bu memleket, madeniyle, insanıyla böylece ayakta kalmıştır. Kendi madenlerimizi memleketin menfaatlerini göz önüne alarak bilinçli bir şekilde çalışalım.

Bu bizim, yani maden mühendislerimizin yemini olsun...

FETHİ KUTLU-1220

(İTÜ M.M. Fakültesi Maden Şubesi, 1967)

Ocakta çalıştırdığı katırların içinde beyaz katır vardı, görülmeye değer. Ocaktan her çıkışında dinamit sıkılama çamuru toprağında küllenmesi çok güzeldi. Lakabı Karadon Gelik Ocağında “Beyez Gelin”di, bir adı da “Kadir” di; Hayvanın iki arkadaşı vardı; birisi seyisi İkincisi yem teknesindeki kedi büyüklüğündeki fareler. Yıllar iş tertipleri, hesap almalar vermeler, yeraltında olabilecek çeşit çeşit kazalar, ocak göçmelerinden Grizu patlamalarına kadar çeşitli uğraşlarla geçti. Havzada Martopikör problemi yaşıyordu, Martopikör ithalatı durmuş, mevcutlar ihtiyacı karşılamaktan uzak. Gelik Bölümü Başmühendisimizin iznini alarak Belçika ve İspanyol tipi Eski kırık döküklerden ve OERLİKON firması yardımları ile ben, Maden Müh. Kudret Kırbaş, Maden Müh. Mustafa Hatiboğlu MAZ Martopikör taslağını, protipi oluşturduk. 95 adet pikörün bölge atölyesinde üretimini sağladık. Bu sadece Gelik bölümüne Has çalışma sonucunda Gelik bölümünde üretimi 150-2000 Ton /günden 3000Ton/ güne yükselttik bu çalışmaya girmiş bir işçi vadedilen pirim verilmedi diye beni tabancası ile öldürmeye yeltendi. Sonuçta korumaya alındım. Eylül 1974 te Çaydamara alındım, Burada yer altı güvenlik mühendisliğine atandım ve Grizu patladı. Ocaktan 8 işçimizi ölü, 8 işçimiz ile başmühendisimiz Nejdet Kuşakçılar’ı ağır yaralı çıkarmıştık. İşletme ana baba günü mahşeri kalabalık. Ben bölüm bürosuna çıkan merdivenlerde yığılmış ağlıyorum, kendimi kaybetmiş şoka girmişim, Mesul memurumuz K. Akalın kollarıma girip odama çıkarmıştı. Müessese İşgüvenliği Başmühendisi Nevzat Kaner yanıma gelip teselli edince toparlanabilmişim. Bu olaydan sonra hep şok yaşadım.

SADRETTİN ALPAN-3

(İngiltere Birmingham Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölümü,
1951)

1953 yılında, MTA'da bana Muğla Üçköprü Krom Aramaları Kamp şefliği görevi verildi. Mart ayı başında Ankara'dan Üçköprü'ye gittim.

Üçköprü Krom Aramaları 1950 yılında başlamış, çeşitli jeolojik, jeofizik etüd ve sondaj yapılmış, galeriler açılmış, fakat krom bulunamamış.

Birkaç aylık galeri ve sondaj faaliyetinden sonra Üçköprüde önemli bir krom rezervi buldum. Ankara Şube Müdürlüğü'ne gönderdiğim telgraf ve raporlarla önemli bir krom rezervi bulunduğumu bildiriordum.

Evvelki 2-3 yıl içerisindeki çalışmalarda bir şey bulunmadığı için, Ankara da bana inanmıyordu ve hiç kimse gelmiyordu. Ben kampta teknik eleman olarak yalnız çalışıyordum. Ne jeoloji, ne jeofizik, ne de maden mühendisi vardı.

Her gün sondaj ve galeri çalışmalarını sık sık ziyaret ediyordum. Nihayet bir gün, o zaman MTA'da baş müşavir olan Hulusi Barutoğlu geldi. Sabahleyin, Hulusi Barutoğlu'na kahvaltıya başlarken” Lütfen siz kahvaltıya başlayın ben hemen döneceğim.” deyip acele galeriye gittim.

İşçilerin çalıştığı aynada tavandan su sızıyor, şistler yumuşamış neredeyse düşecek, ben işçilere” Hemen burayı terk edin geri çekilin. Tahkimatçılar gelsin, onlar gelene kadar buraya kimse girmeyecek.” dedim. Galeri aynasından işçilerle beraber 15-20m uzaklaştığımız sırada, arkamızda gök gürültüsü gibi bir gürültü kopmuştu. Tavan çökmüştü.

Hepimiz sağlıklı uzaklaştık. Bende huzur içinde kahvaltı masasına geri döndüm.

Mart ayında geldiğim Üçköprü'den bir gün dahi Fethiye ve Köyceğize inmedim. 8 ay yalnız kaldığım dağ başındaki Üçköprü Kampı'ndan Ankara'ya önemli bir krom rezervi bulma mutluluğu ile döndüm.

ÖZER ALTAY-591

(İTÜ Maden Fakültesi, 1958)

İTÜ Makina Fakültesi 2'nci sınıfta iken yeni kurulmuş olan Maden Fakültesi'ne geçmek için dört arkadaşım ile birlikte dilekçe vererek fakülteye müracaatta bulunduk. Bu arada Siirt'te "Seyyar jandarma Alay komutanı" olan babama mektup yazarak kendisine durumu tafsilatıyla anlattım. Maden Fakültesi yeni kurulduğundan mezun olacak mühendislerin hemen ve yüksek maaşla iş bulabileceğini vs. bildirdim.

Gelen mektupta babam, "Makina Mühendisliği'nin bilekte altın bir bilezik olduğunu, istediğim zaman müstakil de çalışabileceğimi, oysa madencilikte mutlaka devlet ve büyük patronlara bağlı kalacağımı" vs. anlatıp neticede kendi kararımı kendimin vermesini istedi.

Düşünüp taşınıp bir müddet sonra ben de Maden Fakültesi'ne transferden vaz geçtim. Bir öğle üzeri sekreterliğe gidip 2'nci dilekçemi verdim. Sekreter yerinde yoktu. Orada çalışan Saniye Hanım, sekreter gelince havale ettirip dilekçeyi işleme koyacağını bildirdi.

Ben de Makina Fakültesi 3'ncü sönestrde okumaya devam ettim. Sönestr sonunda ara imtihanlar için muamele ve para yatırmak üzere zemin kata inip sıraya girdim. Sıra bana gelince memur 2-3 dakika uğraşıp "Senin Makine Fakültesi'nde kaydın yok, boşuna gidip gelmişsin" demez mi! Beynimden vurulmuşa döndüm. Tekrar sıraya girip karşısına geldiğimde "Hala beni meşgul edecek misin, senin fakülteyle ilişkin yok." deyip azarladı.

Ne yapacağımı şaşırılmış vaziyette eve döndüm. Gece sinema şeridi gibi üniversite hayatım gözümün önünden geçti. Ertesi gün bir defa da Maden Fakültesi'ne uğrayayım dedim. Sekreterliğe girip ismimi söyledüğimde, sekreter hışım ile, "Aylardan beri nerede-

sin? Ne uğruyorsun, ne derslere giriyorsun! Devam mecburiyeti olan derslerden de vizesiz kaldın” vs. diyerek söylendi durdu.

Uzun konuşmalardan sonra mesele anlaşıldı. Saniye Hanım, benim 2’nci dilekçemi masa gözüne atıp işleme koymayı unutmuş. Makina Fakültesi’ndeki bütün dosyam Maden Fakültesi’ne nakledilmiş.

Bu arada Rektörlük fakülteler arası transferi de yasaklandığından tekrar Makina Fakültesi’ne naklim mümkün olamadı.

Bana haklarım zayi olmamak üzere imkan verildi. 4’ncü sömestrede Maden Fakültesi’ne başladım. Kime niyet, kime kismet diyen doğru söylemiş!

M. SENAI SALTOĞLU-620

(İTÜ Maden Fakültesi, 1958)

Gerek üniversitedeki öğrencilik yaşamımda, gerekse meslek hayatımda kuşkusuz pek çok anım olmuştur. Bunların hepsi o günkü koşullarda değerlendirildiğinde, kuşkusuz ders almam gereken olaylarla karşılaştığımı söyleyebilirim. Unutamadığım anılardan biri de öğrencilik hayatımda yaşadığım bir olaydır.

1954 yılında, ilk stajımı yapmak üzere bugünkü adıyla Zonguldak'taki TTK'nın Gelik Bölümü'nde staja gitmişim. Ocağın tanıtım gezisini yaptığımız sırada, zemini su birikintileri olan bir galeriye girmiştik. Burada suyun olduğu yerlerde fokur fokur gaz çıkışını gördüğümde, ocağı dolaştıran kişi bunun metan gazı olduğunu ve patlama tehlikesi bulunduğunu söylemişti.

O sırada aydınlatma için verilen madenci lambası söndü. Daha önceki günlerde lambanın ışığı söndüğünde, işçilerin lambayı yan taşa vurarak yaktıklarını görmüştüm. Ben de lambamı taşa vurarak yaktım. Bereket kıvılcım çıkmadı da hayatta kalabildim.

Staj dönüş yolunda, yani aradan 10-15 gün geçtikten sonra benim ocağa girdiğim galeride patlama olduğunu, çok sayıda madenciyi kaybettiğimizi gazetelerden öğrendiğimdeki üzüntümü ve korkumu halen unutamam.

Doçentlik tezimin kömür tozu ve grizu patlamalarına karşı önlemler üzerine olmasını da kaderin bir cilvesi olarak düşünüyorum.

MUSTAFA GÜREL ŞENYUR-1258

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1968)

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nde (MTA) çalışırken, 1973 ve 1976 yılları arasında Yatağan sondaj kampı şefliği görevinde bulundum. Bu yıllarda Yatağan, Muğla-Milas yol ayrımında kurulmuş yaklaşık 2000 nüfuslu bir ilçe merkeziydi. Aynı şekilde Marmaris ve Bodrum gibi turistik yerler bir kaç bin nüfuslu yerleşim yerleriydi. Sağlık, eğitim hizmetleri ve başka konularda gidilebilecek tek yer Muğla il merkeziydi.

O yıllarda genel direktörümüz çok iyi bilinen bir kişi olan, Sayın Sadrettin Alpan idi. Sayın Alpan'ın denetleme amaçlı olarak Yatağan'a geleceği tarafıma bildirilmiş idi. Genel Direktörümüzün geleceği gün hazırlık olarak kamp şefliği binasının üst katında güzel bir öğle yemeği masası hazırlattım. Masaya çiçek de konulmasını düşündüm. Kamp şefi makam arabam olan Murat-124 marka arabayla Muğla il merkezine gittim.

Çiçek satan bir yer ararken yoluma Yalabuk Şehir Parkı çıktı. Parkın çiçekleri çok güzeldi. Etrafıma bakındığımda park görevlisini göremeyince, geç kalacağımı düşünerek parktan çiçek toplamaya başladım. Özellikle güllerden oluşan bir demet çiçek topladım. Bu sırada keskin bir düdük sesi ile beraber park bekçisinin dur ihtarını duyarak büyük bir telaşa kapıldım. Ardından koşmaya başladım. Ben önde bekçi arkada arabama kadar gittim. Kuşkusuz o yıllarda çok genç olduğum için hızlı hareket ederek, bekçiyi ekarte ettim ve arabama binerek Yatağan'a geri döndüm.

Ancak ben park macerası yaşarken, Genel Direktörümüzün kamp şefliği binasına geldiğini ve beni göremeyince biraz kızarak Muğla Merkez Koordinatörlüğü'ne geçtiğini öğrendim. Kamp şefliğinde görevli personel ise öğle yemeklerini hazırladığım masada, getirdiğim çiçekler eşliğinde afiyetle yemeğini yedi.

Ben ise büyük bir hızla Muğla'ya tekrar döndüm. Geçerli bir bahane söyleyerek, Genel Direktörümüzden özür diledim.

Muğlada beraber yemek yedikten sonra, verdiğim brifingde yapılan sondaj faaliyetleri ile ilgili bilgiler arz ettim.

YÜCEL TÜZMEN-1273

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1968)

1975 -1978 yılları arasında, TKİ Çayırhan Kömür İşletmesi'nde müessese müdürü olarak görev yaptığım sıradaydım. Termik santralin yapılabilmesi için Çömlektepe ocağından bir galeri açılması gerekmekte idi.

Ancak buraya yol yoktu, ödenek de yoktu. 18 kilometrelik yolun acilen yapılması gerekmekteydi. Genel Müdürlük'ten yardım istedim ve Garp Linyitleri İşletmesi'nden bir dozer aldım. Yolu bu dozerle yaptırdım. Ancak yola stabilize malzeme taşınması gerekmekteydi.

Bir gün kantar önünden geçerken kantarda bekleyen bir sürü kamyon gördüm ve şoförleri toplayarak; eğer benim yaptığım yola 8 saat stabilize malzeme taşılırsa, kendilerine sıra beklemeden ücreti karşılığında kömür yükleyeceğimi söyledim.

Kamyonların Davutoğlu Çayı'ndan stabilize malzemeler taşınmasıyla, yol kısa bir sürede bitti. Daha sonra Türkiye'ye ilk defa 4 adet galeri açma makinesi getirerek galeriyi tamamlamaya çalıştım.

Bugün Çayırhan'da çalışan termik santrale, böyle bir katkımda olduğu için çok mutluyum.

MUSTAFA YENİÇERİ-1281

(İTÜ Maden Mühendisliği Bölümü 1968)

Olay, 1973 yılında TKİ Balkaya Kömürleri İşletmesi'nde (Oltu) yaşanmıştır.

Kömür üretimi yaptığımız susuz baca ocağının bir bölümü (alt kotlarda), karbonmonoksit intişarı nedeniyle çalışamaz hale gelmişti. O kısmın üretimini geçici bir süre durdurmuştuk. Üretime başlayabilmek için bir taraftan havalandırma fanlarını tesis ettirirken, diğer taraftan da ölü zamandan istifade ederek, hava dönüş yollarının tamir bakım çalışmalarını yaptırıyorduk. Amacım her iki işi de en kısa sürede bitirmek ve takiben kirli havadan etkilenecek işçileri tahliye ettirdikten sonra, fanları çalıştırıp havayı temizlemektir.

Olay günü fanlar hazır hale getirilmiş, ancak bakım çalışması devam ediyordu. O gün merkez ofiste işçi tertibini bitirmiş, kahvaltı yapmak üzere misafirhaneye giderken, susuz bacaya giden kamyonla karşılaştım. Kahvaltı yapma fikrimi değiştirip ocağa gitmeye karar verdim.

Ocakta fanın kurulduğu yere (taban yolu ile baş yukarı kesim noktası) gittiğimde, fanın çalıştığını ve kesif C0 gazının dönüş yollarına yayıldığını gördüm. Aman Allah'ım! O anda hava dönüş yolları üzerinde 4 kişi çalışmakta ve kaçacak başka çıkış noktası da yoktu. Avazım çıktığı kadar çığlık atarak sesimi onlara duyurmaya çalıştım.

Gazın etkisinden onlara doğru gidemiyordum. Nihayet çığlığımı duymuş ve bana doğru yönelmişlerdi. Ancak o anda kirli hava onlara da ulaşmıştı. Onlarda bağıriyor ve yardım istiyorlardı. Mesafe uzak değildi. Ama kesif C0'den ve birazda korkudan olsa gerek, yere düşüyorlar ve kalkmakta güçlük çekiyorlardı.

15 dakikalık mücadele sonunda, onları yarı baygın olarak tünelin temiz tarafına geçirmeyi başardık. Yorgunluktan tükenmiştik ama işçilerimizi kurtardığımız için mutluyduk.

Daha sonra yaptığım araştırmada işgüzarlık yapan işçilerimizden birinin yanlışlıkla fanı çalıştırdığını öğrendim.

Yaşadığım bu ölüme ramak kala kaza olayı, hayatımın her devresinde kulağıma küpe olmuştur. Dolayısıyla bu anımı meslektaşlarımla paylaşmak istedim.

AHMET DEMİROĞLU-633

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1959)

Amerika'da yüksek lisans öğrenimimi yaparken bölüm başkanını profesörüne, Amerika'da kendisinin bildiği veya duyduğu en kötü jeolojik şartlarda üretim yapan bir kömür madenini görme mi temin etmesini rica etmiştim. Bunu Zonguldak'taki şartlarla kıyaslamak için istemiştim. Hoca bir süre konuyu araştırdıktan sonra beni Colorado'da Carbondale adlı bir yerde çalışmakta olan, bir maden işletmesine gönderdi. Tarih 1966 yılı Ekim ayı başları idi.

İşletmede iki gün kaldım. 20-25 derece meyilli, 90-100 cm kalınlıkta üç damar çalışıyordu. Uzun ayak sistemi uygulanıyor ama sarma ve kama yoktu. Tavan sadece birer metre aralıklarla dikilen ağaç direklerle tutuluyordu. Ayakta gördüğüm en büyük arıza 70-80 cm'lik bir atım idi. Ocağın jeolojik şartları, bizim Zonguldak'ta en iyi durumda olan Gelik'deki jeolojik şartlardan daha iyiydi diyebilirim.

İki gün sonra, Andy Allan isimli maden mühendisi işletme müdürüne, "İnşallah bir gün karşılaşırız." temennisi ile "Allahaismarladık" deyip Carbondale'den ayrıldım.

Tam bir yıl sonra, 1967'de yüksek lisans öğrenimimi tamamlayarak Zonguldak'a döndüm ve o zaman müessese olan EKİ'de Etüt-Tesis Müdürlüğü'nde göreve başladım.

Birkaç gün sonra rahmetli müdür Mahmut Şükrü Gök Bey "Gel seni Paul VVeire firmasının elemanları ile tanıştırayım." deyip beni bu firmanın üç elemanının (bir maden, bir makine, bir elektrik mühendisi) çalıştığı odaya götürdü. Karşımda Andy Allan'ı görünce, Mahmut Bey'e "Biz zaten tanışıyoruz." dediğimde, Mahmut Bey'in büyük bir şaşkınlık geçirdiğini hatırlıyorum. (Paul VVeire firması EKİ'nin müşavir firması olarak çalışıyordu

ve bu durum AİD teşkilatından sağlanan 22,5 milyon dolarlık ik-raz sözleşmesi gereği idi.)

Nasıl tanıştığımızı Mahmut Bey'e anlattıktan sonra, Andy Allan'a nasıl oldu da Türkiye'ye geldiğini sorduğumda, Andy Allan, "Biliyorsun bizim ocağın şartları çok kötü idi. Rekabete daha fazla dayanamadı ve ocağı kapattık. Paul VVeire firmasının tecrübeli maden mühendisi aradığını duyunca onlara başvurduğum ve onlar da beni buraya gönderdiler." demişti.

Ben de bir süre sonra, bizim hangi şartlarda çalıştığımızı göstermek amacıyla, Andy Allan'ı Kilimli'deki kömür ocağına götürüp, Acılık ayaktan indirdim. Andy Allan bizim şartları görünce, "Bu şartlarda bundan daha fazlası yapılamaz" demişti.

NAİL ZÜBEYİROĞLU-651

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1959)

Unutamadığım ve fakat unutmak istediğim, ancak madencilğin hatırına unutulmaması gereken çok hatıram vardır. Yeraltında geçirdiğim 6 senelik fiili çalışmam süresinde yaşadığım o kadar çok acı, tatlı anılarım var ki! Kabiliyetim olsaydı uzun soluklu bir roman yazmak isterdim, madenciliğin kaderi üzerine.

Oldukça meyilli, 60°nin üzerinde bir damardan tam meylinde bir baca çıkmış, alttan iki ayrı çatalla iki ayrı ayak hazırlamak istiyorduk.

Gece vardiyasında bir başçavuşumuz, sebebi açıkça belli olmayan bir nedenle bacadan inmekte iken düşmüş ve ölmüştü. Ertesi sabah iş müfettişi devre arkadaşlarından biri ile birlikte, bacalardan birinin kaçamağında kazanın kritiğini yapıyorduk.

Üç kazmacı, üç de kazmacı yardımcısı henüz altı sarmalık ayak içinde tamirat ve hazırlık yapmakta idi. Aniden bir gürültü ve toz bulutu ayaktan yükseldi. Gayri ihtiyari hiçbir şey düşünmeden toz bulutunun içine atladım. Hıdır, Cemal, Remzi ve Ali ile yukarı çıktık. Ancak Rıza ve kayını Mehmet yukarıda yoktular. Seslendik, hatta dışarı çıkanlar da geri geldi. Toz dağıldı. Ayak kısmen göçtü ve ses yoktu. Yanımdakilerden ikisini orada bırakıp, diğer ikisini de direk almaya gönderdim. Ben de diğer ayaktan yardım almak için taban yoluna indim. Telaşlı ve yorgundum, korkuyordum. “Biraz önce olsa, ben de orada olacaktım” diye bir şey geçti mi içimden bilmiyorum.

Karşıdan iki kişi telaşlı geliyordu. Diğer ayaktan duydular da mı geliyorlar diye düşündüm. Duymamışlardı. Mesafe nedeniyle duyulması olanaksızdı. Orada olmaması gereken yüzleri kapkara iki işçi idi bunlar. Kirpiklerine kadar tozlu, üstü başı dağınık, benden daha telaşlı iki kişi idiler. “Çoban kuzuyu sesinden, ma-

denci madenciyi gözünden tanır”, bunu ancak madenci olan bilir. O, korkudan ve belki de daha çok arkadaşlarının akıbetinden endişeli patlak gözleri görünce... Evet Rıza ve kayını Mehmet’i bunlar. Hele mühendis bey diyen seslerini duyduğumda artık emindim.

Oğlum neredesiniz deyince “Biz direk almak için yan bacaya geçmiştik. Önümüz göçünce geri dönüp buradan geldik. Arkadaşlar göçükteler mi?” diye sorduklarında ben artık ağlıyordum. Kendimi topladım ve sesime kendimden emin bir ton vererek, “Hayır hepsi de dışarıda, hadi siz de gidin!” dediğimde onların ne hissettiklerini bilmek isterdim.

Onlar elimi öpmek istiyorlardı, ben onları çoktan kucaklamıştım. Sene 1965

MEHMET TUTAL-653

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1959)

EKİ Kilimli Bölümü'nde istihsal baş mühendisi iken, ocak mühendisliğim zamanında birlikte çalıştığım ve çok sevdiğim keseneci kazmacı ustalarından birisi yanıma geldi. Zamanın iktidar partisinin Zonguldak İl Başkanı'nın kartını verdi ve benden bir isteği olduğunu söyledi.

Buna çok bozulmuştum. Çünkü bu usta ile çok uzun süre birlikte çalışmış; özellikle yangın ve göçük olayları gibi çok zor ve tehlikeli durumlarda yan yana mücadele etmiştik.

Adama "Bu kartın sahibi kim? Ben ne kadar tanırım? Seninle defalarca en zor şartlarda birlikte yangın barajı kapattık, göçüklerden kazalı aldık, birlikte ölüm tehlikeleri atlattık, birbirimize hayatlarımızı emanet ettik. Senin benim yapabileceğim bir işin olacak ve ben yapmayacağım! Ama bu kartı getirdin diye yapacağım. Buna inanabiliyor musun?" dedim.

Usta da çok bozulduğumu anladı, "Haklısın bey, özür dileirim" dedi ve çıktı.

Sonrasında ustanın sorununu çözüp çözemediğimi hatırlamıyorum.

ORHAN GÜÇKAN-664
(MO Maden Teknik Okulu, 1959)

1

Tarihi Kıbrıs Çıkartması sırasında, Ergani Bakır'da müessese müdürü iken Genel Kurmay Başkanlığı'ndan telsizle arandım. MKE'de bakır stokları kritik seviyeye gelmişti ve acilen takviye yapılmazsa Divan'ı Harbe verileceğimiz bildirildi.

Eski WJ fırınlarını da devreye sokmuştuk, üretim ve stoklarımız yeterli idi. Sadece nakliye için kamyon bulunamıyordu. Durumu Sayın Orgenerale bildirdim. İki saat geçmeden çok sayıda boş kamyon işletmenin önünde birikmeye başlamıştı.

Olağan üstü durum dolayısı ile mesai saatlerini kaldırdığımı ve müessese müdürüne bildirmeden paydos edilmeyeceğini bir genelge ile duyurdum.

Çok geçmeden sendika başkanı randevu istedi. Kalabalık bir şekilde odama geldiler. Başkan masamın üzerine bir zarf bıraktı. Açtım, okudum, gözlerim yaşardı. Yayınladıkları bildiride: "Olağan üstü durum dolayısı ile ikinci bir duyuruya kadar bütün sendikal haklar askıya alınmıştır. Hepimiz müessese müdürünün emrindeyiz." yazıyordu.

2

Ekibimizle birlikte büyük uğraşlar sonucu, Bergama Ovacık Altın Madeni'nde, Mayıs 2001'de Cumhuriyet tarihimizde üretilen ilk altını elimize aldığımızda, ülkemizde altın üretiminin kapısı açılıyordu.

Bu tarihi olayları nasıl unutabilirim.

ERGİN ARIOĞLU-1394

(İTÜ Maden Fakültesi, 1969)

İkinci Madencilik Şurası'na (Kasım, 1993) TMMOB Maden Mühendisleri Odası adına katılmıştım.

Şuranın bir oturumu “Madencilikte özelleştirme” konusuna ayrılmıştı. Oturumun taşıdığı önem nedeniyle MTA Konferans Salonu tamamen doluydu ve tartışmaya katılmak isteyen meslektaşlarımızın sayısı da, diğer oturumlara kıyasla çok yüksekti. Başkanlık divanı tarafından konuşmacılara tanınan süre ise beş dakika ile sınırlıydı.

Ben üçüncü konuşmacı olarak söz almıştım. Özelleştirmenin ciddi sakıncalarını, ekonomimizin cılız yapısı üzerine oturarak, düşüncelerimi sıralamaya çalışıyor ve birçok yansı kullanarak da anlatmaya çalıştığım notları görsel bir şekilde açıklıyordum. Tabi ki sınırlı zaman çarçabuk geçti. Başkan, nazik bir şekilde zamanımın dolduğunu, ayrıca öğle yemeği arasının geldiğini söyleyerek, konuşmamı sonlandırmamı istedi.

Bu arada beklenmedik bir şey oldu. Salonda bir meslektaşımız çok yüksek sesle yemeğe daha sonra gidilebileceğini, tartışılan konunun çok daha önemli olduğunu belirterek oturumun devamını istedi. Başkanlık divanı da bu isteği hemen oylamaya koydu. Çok zor bir andı. Kürsüde dona kalmıştım. Zaten 1988 yılından beri kullandığım 12 derece miyop gözlüğüm ile 15 metreden uzağı seçemiyordum. Birkaç saniye sonra başkanın “Hocam konuşmaya devam edebilirsiniz.” dediğini hatırlıyorum. O an düzeyi tanımlanamayacak ölçüde çok mutlu olmuştum. Meslektaşlarıma açık teşekkürlerimi ileterek konuşmama kaldığım noktadan itibaren devam ettim.

Verilen süre içinde hazırladığım tüm yansuları en etkin şekilde kullanarak, özelleştirmenin ağırlıklı olarak ideolojik bir dayatma olduğunu belirterek konuşmamı tamamladım.

Bugün de bana verilen bu sütunda tüm meslektaşlarıma tekrar teşekkür etmek isterim. Saygılarımla...

SAİM BİRKAN-1431

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği, 1969)

Umman dönüşü; 1985'te, Çankaya'da 2 apartman değerine eşit bir meblağ ile, Yorulmaz AŞ'ye İslahiye'de bir özel şahıstan krom sahası alınmasına, teknik olarak onay vermiştim. Gördüğüm sadece sürfazdaki krom mostrası idi. Alt kotlarda devamını bekliyordum.

Götürü işçilikle 18 m tabandan 115 m yeraltı galerisi sürüp, krom cevherine ulaşılacağını hesapladım. Öngördüğüm; en az 3000 ton bir rezerv hedefi, başa baş noktam olacaktı. Yani devir meblağını karşılayacaktım. Bu esnada sahayı devir eden zamanın belediye başkanı ve adamları bize tarla sattıklarını söyleyerek alaycı tavırlarına devam ettiler. Bizim ise yüzümüz yere bakıyor ve cevap veremiyorduk.

O zaman şantiyede görevli genç mühendis arkadaş, bir zamanlar Adana Oda Başkanı olan Sn. Sabahattin Sakatoğlu idi.

Birçok zorluklarla galeri 100 m'ye geldi. Ancak götürü işçiliğin çavuşu Şiranlı Sabri bir gün benim kaldığım otele gelerek, "Saim abi atım yapıyoruz ancak taş sert, geri tepiyor ve ilerleme yapamıyoruz. Biz işi bırakıyoruz." dedi. Ben ise "Sertlik, dunit olduğunun işareti ve arkası yumuşayarak krom cevherine girecek." dedim ve ilerlemelerini 2 katına çıkararak onları çalışmaya teşvik ettim. Onlar da hızlı bir çalışma ile 17 m sonra krom cevherini kestiler. Cevherin kesildiği yerden sağ sol yapılarak 26 m cevher uzunluğu ve 4 m kalınlığında bir adeseye girmiş olduk. Bir de bunun, 18 m yüksekliğini ve aynı galeriden bilahare 15 m daha derine inen kör kuyunun yapıldığını düşünürsek, sahanın ekonomik boyutu çok genişlemiş olmaktadır.

Cevher $48Cr_2O_3$ baz tenörlü olup iyi triyajla refrakter özelliğe sahip olmaktaydı.

Böylece sahanın bize devrinden ve galeri çalışmalarına başlamamızdan 2 ay sonra cevher ve onun kaynağını bulmuş olmuştuk. Şimdi bizim başımız dikti, rahatsız olan taraf ise eski saha sahibi ve avanesi idi. Hatta beni makamına çağırarak “Ailece huzursuzuz, gözümüze uyku girmez oldu, sahayı geri verin.” dahi dediler. Ancak olan olmuş, biz ve dolayısıyla ülke kazanmıştı.

Sonuç olarak, 3 bin ton başa baş noktası olan üretim hedefimiz, 25 bin ton üretim gerçekleşerek son bulmuş ve 2 yılda ülke ekonomisine hatırı sayılı bir döviz getirisi sağlanmıştı.

HAŞİM KADIOĞLU-1438

(İTÜ Teknik Okulu, 1969)

1984 yılında Karadeniz Bakır İşletmeleri AŞ'ye bağlı Murgul Bakır İşletmesi'nin müdürü olarak görev yapmaktaydım. (Bu işletmede 1983 yılında Etibank'ın elemanı olarak başlamış idim. Ancak işletme 1983 sonunda personeli ile birlikte Karadeniz Bakır İşletmeleri AŞ'ye devredildi.)

İşletmemizi zamanın Devlet Bakanı Sayın İsmail Özdağlar ziyarete geldi. Genel Müdürümüz Sayın Doğan Çeçen ile Bakanımızı karşıladık. Brifing verdik, sorunlarımızı anlattık, işletmeyi gezdirdik. Akşam olunca yemekten önce Sayın Bakanımız “Ben yerel politikacılar ile görüşeceğim. Görüşükten sonra yemek yeriz. Görüşmeye sizler (Sn. Genel Müdür ve ben) gelmeyin. Beni salonda bekleyiniz diyerek odasına çıktı.

Bir müddet sonra görüşmesini bitirdi ve yemeğe geçtik. Yemekte, mahalli politikacılar ile ilgili herhangi bir şey konuşmadı. Bütün konuşmaları işletme içerisindeki konularımızla ilgiliydi.

Ertesi günü veda ederken, Genel Müdüre teşekkür etti. Bana tebessüm ederek, “Genel Müdürün çalışmandan memnun, ben de memnunum. Ama şu yerel politikacıları her gün azarlamaktan vazgeç. Biraz okşa, bir şey istiyorlarsa sakın verme. Ama kalplerini de kırma” dedi. Ben de “Vermeyerek kalplerini kırmamayı nasıl başarabilirim, Sayın Bakanım” deyince, “Bak, adam senden donunu dahi isteyebilir, sinirlenip bağıracağıın yerde tebessüm ederek; vallahi verirdim, ancak ben bugün don giymedim dersin olur biter!” dedi.

Çalışmalarımızda başarılar dileyerek ayrıldı.

HASAN KAVUNCU-1476

(İTÜ Teknik Okulu, 1969)

1969 Haziran dönemi, mezuniyet sonrası EKİ Kozlu Bölgesi'nde işe başladım. 2 ay sonra aynı sınıftan mezun olan 6 arkadaşım da aynı bölgede işe başladı.

Bölgeye gece vardiyalarında da ocağa girerek bir değişiklik getirdik. Bu değişiklik tüm havzanın dikkatini çekti. Hatta bölge müdürü de zaman zaman bizi denetlemek için, 23:00-24:00 saatleri arası tertip salonuna gelmeye başladı.

Bir gece vardiyasında, ocakta posta başılık yapan bir işçiyi uyurken gördüm. Ona ve vardiya çavuşuna prim cezası yazdım. Bir müddet sonra bölüm mühendisi beni çağırdı. "Yazdığın prim cezasını iptal ediyorum. Sebebi ise burayı biz idare etmiyoruz. Burayı parti il teşkilatı, ilçe teşkilatı ile sendika bölge temsilcisi idare eder. Ben 10 sene vardiya mühendisliği yaptım bir şey olamadım. Bu sene iktidar partisinden oldum bölüm mühendisi yaptılar. Ceza yazdığın işçi köyde parti üyesi olduğundan ceza yazamayız" dedi. Ayrıca gece ocağa girmememizi, Kılıç Lokali'ne gitmemizi tavsiye etti. Doğal ki çok şaşırđım. Ama havzanın gerçekleri buydu.

Neticede bu sisteme uyum sağlayamadığımız için 1970 yılı Nisan ayında EKİ Kozlu Bölgesi'nden, sürgün edilerek OAL Çayırhan İşletmesi'ne tayin edildim. İşletmede, bir işletme müdürü; Tahsin Ayaz, bir de baş mühendis İlyas Açikel görev yapmaktaydı. Bunlar da Zonguldak'tan sürgün edildikleri için buradaydılar. Bu iki meslektaş abimizle ekim ayı sonuna kadar zevkli bir çalışma yaptık.

Askerlik sebebiyle ekim ayının son haftasında oradan ayrıldım. İşletme ile ilişki kestim. Şehir kulübünde oturuyordum. İlyas Bey 16-24 vardiyası tertibi için işletmeye gitti. Bir müddet sonra telefonla ocakta yangın çıktığını bildirdi. Hemen işletmeye

gittim. Nefeslik bacadan yoğun duman çıkıyordu. Ayağa gittiğimizde, ayağın ortasında açık yangın vardı. Hemen zincirli konveyörleri söktürmeye başladık. Aynı zamanda etanson direk ve sarmaları söktürüp ana yola indirdik.

Bu sökümlü işi 4 gün sürdü. Bu zaman içinde ocaktan hiç çıkmadım. Zonguldak merkez emniyetten, rahmetli Nevzat Bey ve Yılmaz Bey geldi. Son olarak ayak alt taban yolu rekubunda baraj yapıldı. Üst taban yolu rekubunda da baraj yapılması gerekiyordu.

İşletmede 4 tahlisiye ekibi vardı. Tek tahlisiye kursu görmüş olan da bendim (1,5 sene önce Zonguldak'ta staj yaparken o yılki stajyerler olarak tahlisiye ve ateşçi kursu görmüştük). Ancak Yılmaz Bey elektronik cihazlarla yaptığı ölçmelerde yüzde 6 üzeri grizu tespit ediyor, nefesliğe girmemize müsaade etmiyordu. Ayakta açık yangını gördüğümüz için grizu olmaması gerekiyordu.

Nevzat Bey'i de nefesliğe girmemiz konusunda ikna edip, yanıma 3 kişi alarak, 300 m boyundaki nefeslik bacasından, yoğun duman ve sıcak ortamda taban rekubuna ulaştık. Orta dikmeyi koyup tahta baraj perdesini yapmaya başladık. Sıcaklık dayanılır gibi değildi. İşçilerden birinin oksijeni bitti. Onu dışarı gönderdim.

Perdeyi bitirip çamur sıvasını yaptık. Malzemeleri vagona yükleyip dışarı çıktık. Bu işlem birkaç saat sürmüş, çıktığımızda akşam olmuştu. Bacanın ağzında; rahmetli Nevzat Bey, Yılmaz Bey, Tahsin Bey ve İlyas Bey bizi görünce sevinçten ağlamaya başladılar. Tabii ki bizi içeri gönderirken büyük sorumluluk almışlardı. Yangın baraja alınmış malzemeler kurtarılmıştı.

O akşam bana veda yemeği verdiler. Nevzat Bey'in "Bizi yönetenler, işte böyle. İdealist, çalışkan insanları maalesef istemezler" sözlerini hala unutmadım.

Ertesi gün İstanbul'a geçip, istihkam okuluna 6 gün gecikmeyle teslim oldum. Birkaç ay sonra işletmeden iki maaş başarı ödülü geldi.

1972 yılında askerliğim bitti. TKİ'ye gittiğimde, bir gurup yetkili abiler; sana başka bir yerde iş bulalım. TKİ'ye başvuru yapma (almazlar) diyerek, Bilfer'e, rahmetli Remzi Hamamcı'ya referans verdiler.

Dolayısıyla özel sektörde çalışmam böyle başlamış oldu.

YENER CANDER-1514

(?, 1969)

40 yıllık meslek hayatımda şüphesiz ki çok olaylar gördüm, çok hatıralarım oldu. Bunlardan ikisini sizlerle paylaşmak istiyorum.

Bir iki yıllık mühendistim. MTA kamp şefiydim. Babamları ziyarete gitmiştim. Bir gece yarısı kapının zili çaldı. Gelen annemin akrabası Mehmet amca idi. Mehmet amca beni çağırdı ve babamdan izin alarak kendisi ile beraber bir yere gideceğimizi söyledi. Akraba olduğu için elbiselerimi giyerek saat 01.00 sıralarında indim. Aşağıda bir araba ve tanıdığım iki genç bekliyordu. Ben de onlarla beraber arabaya bindim, “Nereye gidiyoruz” dedim. Mehmet amca “Merak etme, gidince görürsün” dedi. Ama arabada herkes heyecanlı ve sevinçliydi.

Nihayet bir dükkanın önüne geldik. Eskiden dükkanlarda çinko kepenkler vardı. Kepenk açıldı. İçeri girdik. Kepenk içerden kapandı. İç içe iki oda daha geçtik. O zaman Mehmet amca “Biz bir şey bulduk. Onu sana göstermek istiyoruz. Sen de ortaksın, sana hemen bir araba alacağız” dedi. Ben de merak etmeye başladım. İç odada iki kapalı çuval vardı. “Biz bunları topladık, bunlardan daha çok var. Çok zengin olacağız.” dedi. Hepsi bu topladıklarını sattıklarında neler yapacaklarını söylüyor, heyecan ve sevinçle anlatıyorlardı.

Sonunda bulduklarını bana göstermelerine sıra gelmişti. Sıkı sıkı bağlanmış olan çuvalın ağzını açtılar ve avuçlayarak sevinç içinde bana gösterdiler. Buldukları, kübik kristalleri çok bariz pirit...

Mehmet amcaya anlayacağı şekilde “Bu demir sülfür, yani demir ve bir değeri de yok.” dedim. Herkeste bir şok... Mehmet amca, “Dikkatli bak demir siyah olur” dedi... Tabii bütün hayal-

leri yıkılmıştı. Ben “Bu bir maden. İçinde demir ve kükürt var, rengi de bu yüzden sarı olur” dedim. Mehmet amcanın hayalleri yıkılmıştı. Ama inanmak istemiyordu. Bana bağırarak “Hiçbir şey bilmiyorsun! Sana diploma verenin...” dedi.

Ve ben o gece yarısı eve yaya olarak dönmek zorunda kaldım. Bir hatıram daha var. Onu da paylaşayım sizinle.

1970’li yılların sonlarında sanayi ve teknoloji müdürüydüm. O tarihlerde Maden İşleri Genel Müdürlüğü’nün illerdeki görevlerini bizim daire yapıyordu. Ruhsat müracaatları, şikayetler ve ihbarlar ile ilgili faaliyetleri biz yapıyorduk.

Bildiğiniz gibi 6309 Sayılı Maden Kanunu’nda henüz koordinat ile ruhsat müracaatı yapılmadığından, ruhsat sınırları arazide mevcut sabit noktalar ile belirleniyordu. Nirengi noktası, hükümet konağı, cami, türbe gibi yerler ruhsat sınırlarını belirliyordu.

Mücavir (yan yana bitişik) 2 krom sahasının birinin sahibi, komşu ruhsat sahibinin, kendi ruhsat alanından krom üretimi yaptığını ve bunun durdurulmasını istedi. Biz de bir harita mühendisini alarak ruhsat alanına gittik.

Ölçümleri yaptık. Üretimin tam sınırdaki olduğunu ve bundan sonra diğer sahaya geçeceğini, bu nedenle o yöne doğru üretim yapmamasını söyledik.

Ruhsatın bir sınır noktası da bir türbe idi.

Aradan 2 ay gibi bir zaman geçti. Yine aynı şikayet yapıldı. Tekrar sahaya gittik. Yaptığımız ölçümlerde türbenin (Tahta sanduka) yerinin 200 metre kadar diğer sahaya taşındığını, ruhsat sınırı da bu türbe noktası olduğu için buna göre üretimin kaçak olmadığını, ancak türbenin ilk yerine göre de kaçak üretim olduğunu belirledik. Kaçak üretim yapan ruhsat sahibine, “Türbenin yerini değiştirmişsin. Senin ruhsatının bir sınır noktası türbenin eski yeri idi. Niye yaptın?” diye sorduğumda; “Müdür bey. Bu türbe de yatan zat Allah’ın evliyası, ermiş bir insan. Kendisi yer değiştirmişse ben ne yapayım. Ruhsat alanım büyümüş oldu” dedi.

Bizim madencimiz pratik çözümler üretmeyi sever.

Olay ve hatıralar çok. Ancak dergimizi daha fazla zorlamak istemiyorum.

Tüm meslektaşlarımı ve okuyucuları saygıyla selamlıyor, hayırlı günler diliyorum.

METİN ÖZDOĞAN-1693

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Bölümü, 1969?)

Yıl 1973, TKİ Garp Linyitleri İşletmesi Müessesesinde mülakata girerek, GLİ Tunçbilek Bölgesi Açık İşletmeleri'nde işe başladım.

Açık ocakları seçen diğer genç mühendis arkadaşlarla birlikte 4 No'lu Açık Ocak Başmühendisliği Yazıhanesine gönderildik. Başmühendis Cafer Metin Bey bizi odasında kabul etti. "Hoş geldiniz çocuklar! Keşke yeraltı ocağını seçseydiniz! Açık ocakların geleceği yok, sadece on yıl ömrü kaldı, buradan emekli olamazsınız." dedi.

Bölgeyi tanımamız için çeşitli birimlere bir iki hafta kadar gönderildikten sonra, ocakta vardiya mühendisi olarak işe başlatıldık. Sırasıyla vardiya, delme-patlatma, bölüm mühendisliği, başmühendisliği, bölge üretim yöneticisi olarak GLİ Tunçbilek Bölgesi'nde kesintisiz 12 yıl çalıştım. 1984 yılında TKİ Genel Müdürlüğü İşletme Dairesi'ne başkan yardımcısı olarak atandım. 1985 yılında da görevden ayrılarak açık maden makinaları satan bir firmaya teknik yönetici olarak geçtim.

2008 yılında GLİ Tunçbilek Açık İşletmesi'nde çalışan ve ömrü bitmek üzere olan açık ocakların geri kalan 10 yılı için, 40 yd3'lük çekme kepçeli yer kazara 8-10 ay süren büyük bakım-onarım yapıldı. Bu büyük bakım-onarımı yapan benim de danışmanı olduğum firma idi. Tunçbilek Açık Ocakları aradan geçen 36 yıl içinde bizleri çoktan emekli etti. Halen de varlığını sürdürüyor. Var olan makina parkı ile bir 10 yıl daha ömrü olduğu söyleniyor. Ben kişisel olarak, 35-45-55m3 kapasiteli çağdaş elektrikli yer kazarlara ve bunlara uyumlu dev 185-350 ton kapasiteli kamyonlara geçilirse, maliyetlerin çok düşeceğinden bu ocakların ömrünün uzatılabileceğine inanıyorum.

Bu durum, yeraltı yerüstü sınırının ne kadar göreceli bir şey olduğunu, makina kapasitelerindeki ve teknikteki ilerlemelerin bu sınırı ne kadar çok etkilediğini göstermektedir. Tunçbilek'te daha önce açık ocak olarak işletilemeyecek derinlikte olduğu varsayılarak, yıllarca üzerine kömür yıkama tesisi atıkları dökülen 2-A panosunun, 1970'li yılların ikinci yarısında açık ocak olarak işletilmesinde görev almıştım. 1940'lı yıllarda yer yer tavan kömürü alınan eski yeraltı ocaklarının gene 1980'li yılların başlarında açık ocak olarak işletildiğine ve yeraltı koşullarında kömür damarının çok sınırlı bir bölümünün alınabilmiş olduğuna da tanık oldum.

H. TARIK ÖZKAHRAMAN-2172

(İngiltere Nottingham Üniversitesi, 1969)

1975 yılının kış aylarıydı. TKİ Soma Açık İşletmeleri'nde açık ocak vardiya mühendisiydim.

Kısrakdere panosunda, kömürün kendi kendine yanıp tutuşarak, geceleri karanlıkta meşaleler gibi alevli yandığına şahit olmak beni çok üzüyordu.

Açık işletmede, dekapaj 5 milyon m3, kömür üretimi ise 1,2 milyon ton olarak öngörülmüştü. Fakat o sene kış şiddetli geçiyor ve belediyeler Soma'dan kömür istiyorlardı. Talep çok fazlaydı. Ancak aynadaki kömür çok sert ve kazılması çok zordu. Kömür üretiminde kapasitesi daha düşük olan Bucyrus marka ekskavatörü, dekapajda ise kepçe hacmi daha büyük olan Marion marka ekskavatörü çalıştırıyorduk.

Bucyrus, kömür sert olduğundan kazı sırasında arızalar meydana getirebiliyordu. Halatlıydı, halatı kopabiliyor, kepçe dişleri de zarar görüyor ve bu dişler kaynakla devamlı tamir görüyordu.

Bu makineler 1950'li yıllarda Amerika'dan gelmişti.

Kömürün sertliği ve zor kazılması yüzünden kömür üretimiz çok azalmıştı. Gündüz vardiyasının sorumlu mühendisi olduğum sırada, Aralık ayının bir cumartesi gününde, "Kömür sert, kazamıyorum" diye ekskavatör operatöründen haber geldi.

O zamanlar, Soma Bölge Müdürü Celalettin Çandarlı idi ve ondan çok korkulurdu. Makam arabasıyla zaman zaman açık ocağa gelir ve çalışmalarını seyredirdi. Fakat bizimle hiç konuşmaz, müdürlük binasındaki makamına dönerdi. Açık ocaklar ile müdüriyet binası 3 km uzaktaydı.

Askerlik gibi herkes hiyerarşik silsileye uygun davranırdı. İstekler hep bağlı olduğumuz birimin amirine iletilir, makam çiğnenerek bir üst makama gidilmezdi. Eğer makam çiğnenirse,

çiğnenen makam bundan çok alınırdı. Çandarlı Bey'de bu usule uyar, asla bizimle muhatap olmazdı. Dolayısıyla, söyleyeceklerini müdür yardımcısı Özcan Bey'e, o da açık ocak baş mühendisi olan Nafiz Bey'e iletirdi.

Cumartesi günleri, diğer vardiya mühendisi ile nöbetleşe çalışırdık. Cumartesi günleri açık ocak baş mühendisi de bulunmazdı. Açık ocak iş makinelerinin bakımından sorumlu makina mühendisleri de vardı. Fakat onlar açık ocaktaki işletme işlerine karışmazlardı. Yalnız onlara o gün, "Hauser'ler yatay delik delebilir mi?" diye sorduğumu hatırlıyorum. O zaman dekapajda, Alman malı Hauser marka delici makineler çalışıyordu. Kataloglara baktılar, "Yatay delik delebilir! Fakat şimdiye kadar hep düşey delik deldi" dediler.

Ben, işte o cumartesi günü, gündüz vardiyasında amirim olan baş mühendisten emir almadan icraata geçtim. Fırsatını tam yakalamıştım. Çavuşa, Hauser delici makinenin birisini alttaki kömür kotuna indirterek, yatay delik delmesini söyledim. Kömür kil tabakasının üzerinde, 15°lik bir eğimle yatıyordu. Aynada delinecek delikleri işaretledim.

Kazılamayan kömür aynasına yerden bir metre yükseklikten, yaklaşık 16 adet, 10 m aralıklarla, kömür içinde delik deldirttim. İçine patlayıcı koyarak aynı vardiyada patlattık.

Patlatma sonucunda kömür kırılarak, büyük topaklar halinde, ekskavatörün önüne kadar geldi.

Allah'tan ekskavatörün keçmesine zarar vermedi. Herkes çok sevindi. Kırılmış kömür o kadar çoktu ki, bu nedenle dekapajda çalışan ekskavatörü de kömüre verdim. Çünkü ekskavatör kömürü aldıkça, şevdeki kömürler kayarak ekskavatörün önüne geliyordu. Hatta dekapajı durdurup, kömüre yoğunlaştık ve devamlı kömür aldık.

O gün ve diğer günlerde de kömür üretimine devam edildi. Böylece o yıl programlanan kömür üretimi, 800 bin ton artarak 2

milyon tona ulaştı. Ancak böyle bir şeyi amirlerime danışmadan yaptığım için, kimse bana mükâfat da vermedi. Bana “Neden yaptın?” da demediler. Eğer, kayan kömür blokları ekskavatöre zarar verseydi, başım büyük belaya girecekti. Bu sebeple sorduğumda olumsuz yanıt alacağımdan korkuyordum.

Ancak böyle yapılması da gerekiyordu. Kış çok soğuk geçiyor ve sıra sıra kamyonlar kömür almak için bekliyordu. Onları düşünmüştüm...

HİDAYET ERGİN-674

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1960)

Yanlış hatırlamıyorsam 1965 yılı Mayıs ayı idi. EKİ Karadon Bölgesi Kilimli Bölümü'nde üçüncü kartiye mühendisi olarak çalışıyordum.

Birinci kartiye mühendisi arkadaşımız Medet Ablak bir cumartesi günü evlenmiş ve balayı seyahatine çıkmıştı. Ocak mühendisimiz Remzi Hamamcıoğlu, Medet Ablak dönünceye kadar birinci kartiyeye benim bakacağımı bildirdi. Pazartesi günü kendi kartiyemin yanı sıra, birinci kartiyenin şefi baş madenci Mustafa Adıgüzel ile birlikte birinci kartiyenin vardiya tertiplerini ve diğer işlemlerini yaptık.

Salı günü sabah saat üç sularında telefonum çaldı, telefondaki Mustafa Adıgüzel idi. Baca usulü çalışılan Acılık damarında göçük meydana geldiğini ve göçüğün arkasında üç işçinin kaldığını bildiriyordu.

Garajdan bir araba istedim, durumu bölüm mühendisine bildirdim. Adıgüzeli ve emniyet mühendisi Cemil Haşimoğlu'nu da alarak bölüme gittik. Hemen ocak giysilerini giyerek ocağa, kaza yerine gittik. Basınçlı hava borusundan yapılan taklama sonucunda göçük arkasındaki işçilerin sağ olduklarını anladık. Basınçlı hava borusunun sağlam olması, ayrıca damarda daha önce Fransızlar zamanında da çalışıldığı için metan gazı olmadığından, gaz ve havalandırma sorunu yoktu. Eskilerde çalışıldığından göçüğü taramaya kalkarsak, tarama sırasında meydana gelecek yeni bir göçüğün altına kadar yürüyerek işçilerin kaybına neden olacağına karar verdik.

Tabandaki sağlam kömürden göçük bacaya paralel olarak sürülecek dar kesitli bir bacayla göçüğün önüne geçerek, işçile-

ri kurtarma konusunda mutabık kaldık. Bu işlemleri 7-8 vardiyada gerçekleştirebileceğimizi tahmin etmiştik.

Durum bölüm mühendisi ve diğer yöneticiler tarafından da onaylandıktan sonra vardiyalar ayarlandı. Hızlı ve sistemli bir çalışma sonrasında, göçüğün meydana gelmesinden 64 saat sonra işçileri salimen göçükten çıkardık.

Sayın Hamamcıoğlu ve Haşimoğlu'nu saygı ve rahmetle anıyorum.

AYDIN TURUNÇ-704

(İTÜ Maden Fakültesi, 1960)

1969 yılında, Karabörtlen Merkez şantiyesine 45 km uzaklıktaki, 1962 yılında kapatılan Akçaalan Krom Madeni Ocağı'nda bırakılmış olan cevherin alınmasına karar verilmişti. Mostraya göre 100 m altta bulunan, cevher yatağının en alt seviyenin 10 m altına isabet edecek şekilde bir galeriye başlandı. Gaye, yukarı kısımlardaki suyla dolu eski imalat ve kuyuların suyunu boşaltmak, açılmakta olan galeri ile üretimi dışarı kolaylıkla taşımak ve su pompalama işinden kurtulmaktı.

Galeri ağzından 575 m sonra, en alt seviyenin altında planlanan yere geldiğimize, yaptığım ölçü sonunda karar verdim. Zaten tavandan gelen su miktarında da artış başlamıştı. Bayram arifesinde, başçavuşum Haydar'la beraber, galeri aynasındaki, tavanda suyun gelmekte olduğu çatlağı dinamitle doldurduk ve elektrikli fünüye ile ateşledik. Ocağı, bayram tatilinden de istifade ederek kapattık.

Bayramın ikinci günü, ocaktan, suyun patladığı, 17 saat aktığı ve dışarıya suyla beraber epey tahkimat malzemesi çıktığı haberi geldi.

Bayram sonrası, başçavuşla beraber ocağa girdik ve galerinin son 75 metresinin tamamen pasa ile dolduğunu gördük. Temizlik ve tahkimata başladık. Suyun patlaması sırasında son 75 metrenin tamamen alabora olduğu, ray demirlerinin bile burularak tavana yapışmış olduğunu gördük.

Sonunda, suyun patladığı yere geldik ve tavandaki dinamit koyduğumuz çatlağın genişleyerek bir fere haline geldiğini tespit ettik. Hafif bir su sızıntısının bulunduğu bu fereden, başçavuşla beraber yukarı çıkma hazırlığı yaparken ani bir su patlaması daha oldu. Ve kendimizi yanımızdaki dört işçi ile beraber göğsümüze

kadar su içinde, arkamızdaki vagonla yukardan akan su ve suyla beraber gelen eski tahkimat malzemesi arasında sıkışmış vaziyette, karpit lambalarımız da söndüğünden, karanlıkta bulduk.

Üzerinden suyun aktığı vagonu karanlıkta ite ite, 75 m gerideki makas yerine getirdik ve vagonu makasa sokunca suyun önü açıldı. Rahatladık ve su seviyesi dizimize kadar indi. Karanlıkta yaptığımız yoklamada bir işçinin noksan olduğunu tespit ettik. Yukardan gelen su altında yapacak bir şey olmadığından, basınçlı hava borusuna tutunarak el yordamı ile dışarı doğru yürümeye başladık.

Nihayet galeri ağzından ışık göründü ve kendimizi dışarı attık. Dışarıda, galeri ağzında bütün işçilerin toplandıklarını ve bizim için ağıt yakmakta olduklarını ve kayıp işçinin de onların arasında olduğunu görünce hem sevindik hem de şaşırдық.

Meğer kayıp işçimiz, suyun patladığı zaman, arkamızdaki vagonun üstünden suyla beraber geçmiş ve dışarı sürüklenmiş. Bizlerin de göçük altında kaldığı haberini dışarıdaki işçilere verince, onlar da bizi öldü zannederek ağıt yakmaya başlamışlar.

Ocağı tekrar tatil ettim ve birer de kurban kestirdim. Su kesilince tekrar ocağa girdik ve fereden çıkararak gerekli hazırlıkları tamamladık, üretime geçtik.

Bu olay da bir anı olarak kaldı.

A. ERHAN TİMUR-713

(İTÜ Maden Fakültesi, 1960)

1966-1967 yıllarında, DSİ Genel Müdürlüğü yer altı suları ve jeotermik çalışmalardan bilgi edinmek amacıyla Fransa'ya gönderilmiştim.

SOLETANCHE adlı, uluslararası alanda çok tanınan şirkette bilgi ve görgümü arttırmak için çalışıyordum. Bu şirkette hidrolik çalışmalarını yürüten bir mühendisin çok önemli olan bir hidrolik cihazı bulduğunu bana iletiler. Bilgi edinmemi önerdiler. Şirket mühendisleri, bu mühendisin hidrolik çalışmalarını çok başarılı olarak yürüttüğünü ve uluslararası alanda tanınmış bir hidrolikçi olduğunu açıkladılar.

SOLETANCHE şirketinde çalışan orta yaşlı bir mühendise; önemli hidrolik cihazını bulan mühendisin ne mühendisi olduğunu sordum. Bana "Maden mühendisidir" dedi ve ben çok şaşır-dım. "Buna niçin şaşırıyorsunuz? Ben de inşaat mühendisiyim" dedi.

Maden mühendisliği için, mühendisliğin kurmay mühendisliği derler. Hem kapsamı geniş hem de bütün mühendislik dalları ile ilişkisi olan en eski bir mühendislik dalıdır. Hem teorisi hem de uygulaması güçtür. Onun için, maden mühendisliği alanında çalışmış maden mühendislerine, diğer mühendislik konularında çalışmalar kolay gelmektedir.

Fransa'da elektrik betonarme ve temel inşaat, hidrolik vs. konularda çalışan otoriter ve çok başarılı maden mühendisleri olduğunu gördüm.

IŞIK ÖZPEKER-726

(İTÜ Maden Fakültesi, 1960)

Yıl 1956, 1. sınıf öğrencisi olarak, ilk stajımı TTK Zonguldak Üzülmaz Bölgesi'nde yapacaktım ve ilk günümdü.

Bölüm mühendisinin karşısındaydım. Bölüm mühendisi bana, "Milopera baş yukarıya gidiniz. Yeni bir ayak hazırlığınızdayız, sizin için iyi bir deneyim olur." dedi. Daha sonra Mehmet Çavuş'a, "Stajyer arkadaşaya yardımcı olunuz. Gereken teçhizatı alınız, ocağa giriniz ve kendisine gideceği yeri tarif ediniz!" dedi.

Çavuş önde, ben arkada odadan çıkıyoruz. Uygun iş elbisesi, çizme, çorap, baret kuşanıyorum. Lambahaneden Wolf denilen, 6 kg ağırlığında lambayı ve tikemi aldıktan sonra ocağa giriyoruz. Girişte, bir yetkili üzerimizi arıyor. Bir kayıt defterine giriş saatimizi, görevimizi, gideceğimiz iş yerimizi ve isim soyadımızı yazarak imzalıyoruz.

Galeriye giriyoruz, serin hava hoşuma gidiyor, "Yolumuz uzak, yasak ama katarla binelim" diyor Mehmet Çavuş. Tedirgin olmakla beraber, meraktan karşı çıkmıyorum öneriye. Bir yük vagonuna atlıyoruz, katar hareket ediyor. Hafif doğrulmuş olarak, Wolf'un ışığında etrafımı algılamaya çalıştığım sırada ve epeyce yol aldıktan sonra, aniden, başıma bir darbe alıyorum. Baret başımdan fırlıyor, şans eseri vagon içine düşüyor ve başım kırılmıyor!

Pusuyorum, şaşkın şaşkın. Bir müddet daha gittikten sonra katarı bırakıyoruz. Basamakları kaybolmuş malzeme nakil başyukarısından yukarı tırmanıyoruz ve bir galeriye geliyoruz. Mehmet Çavuş, "Ben işçilere görev taksimi yapacağım. Siz sağ tarafa gidin, sağda bir başyukarı göreceksiniz. Orada 7-8m tırmandıktan sonra, martopikörün sesine doğru ilerleyin. 200-250 m sonra, orada çalışan ustayı göreceksiniz." dedi.

“Hayırlı işler”, “Hayırlı işler” dileyerek ayrıldık. Sağ tarafa giderek başyukarıya ulaştığımda, başyukarının kömür tozuyla ve diğer gereçlerle dolu olduğunu gördüm. Bu yüzden ancak sürünerek çıkılabileceğinden, Wolf’u yukarı atıp, yuvarlanıp yanıma gelinceye dek tırmandım. Bu işlemi yineleyerek, yüksekliği 1.5m kadar olan galeriye ulaştım. İkiye ayrılınca dek galeriyi izledim. O sırada daha önce duyduğum martopikör sesi zaman zaman kesiliyordu. Sesin tekrar gelmesini 15-20 dakika bekledim, ancak ses gelmedi.

Sağ yöne girmeye karar verdim. İlerledikçe galeri genişliyor, basıklaşıyordu. Sonradan domuz damı dendiğini öğrendiğim tahkimatın ezildiğini ve arkasında göçük olduğunu fark ettim. Tehlikenin ayırına varınca, telaşa ve de hızla geri döndüm. Ve bana çok uzun gelen bir zaman sonra, emniyetli bölgeye ulaştım.

Çok öfkeliydim. Ama, geriye de dönüp ocaktan çıkmayı onuruma yediremiyordum. Sol yönü izleyip, yaklaşık 250 m sonra, bir emniyet lambası, bir Wolf ışığında, dizleri üzerinde, başını eğerek, martopikörü tek eliyle kaldırıp kömüre gömen, kömür tozuna bulanmış çocuksu, güleç mi güleç, sevgi dolu yüzüyle ve şaşkınlıkla bana bakan, insan mı insan, yüreği dev mi dev, Yusuf ustayla böyle tanışmıştım.

HÜSEYİN AVNİ YAZAN-1117

(Aachen Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi, 1960)

Sularının yer altında nehirler halinde coşku ile aktığı, ama yer üstünde ise içecek suyun bile zor bulunduğu bir kasabada; Antalya'nın Akseki ilçesinde doğdum. Kullanma suyunu güğümlerle sarnıçlardan taşırdık. En büyük emelim büyüyünce okuyup su mühendisi olmak, güzel yurdumuzun sularının kullanılmadan denize akmasına seyirci kalmamaktı.

Bizim dönemimizde liseyi dört sene okunurdu. Dördüncü senenin sonunda dört dersten olgunluk sınavına girerdik. Olgunluk sınavında başarılı olanlar doğrudan doğruya üniversitelere kabul ediliyorlardı. İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) gibi bazı üniversiteler olgunluk sınavının yansıra bir de seçme sınavı yapıyorlardı.

Ben liseyi ve olgunluk sınavını pekiyi derece ile bitirmeme rağmen, bu sınava girmek mecburiyetinde kaldım ve İTÜ'nün İnşaat Fakültesi'ni üçüncülükle kazandım. Hedefime ulaşmıştım. Bütün ailem, arkadaşlarım bayram edercesine sevindiler. Sene 1953 idi.

O yıl İTÜ Maden Fakültesi yeni açılmıştı. Hocaları olmadığı için Maden Fakültesi öğrencileri temel derslerini bizimle okuyorlardı. Meslek derslerini, Almanya'dan ve Avusturya'dan gelen misafir hocalar veriyorlardı. Dolayısı ile İnşaat Fakültesi öğrencileri olarak madencilerle de yakın temasımız vardı.

Maden Teknik Arama Enstitüsü, her sene yaptığı gibi, o sene de yurt dışında maden mühendisleri yetiştirmek üzere bir sınav açtı. Ben de bu sınavlara girdim. Aramızda Dr. Orhan Özkoçak ve rahmetli Dr. Selçuk Demirsoy'unda bulunduğu 16 kişi sınav-

ları kazandık. Ben, Aachen Teknik Üniversitesi'nde burslu olarak Maden Yüksek Mühendisliği okumak üzere 1954 Mart ayında Almanya'ya gönderildim.

Türkiye'de olduğu gibi Almanya'da da yüksek maden mühendisliği tahsili beş yıllıktır. Dördüncü yılın sonunda bir diploma travayı çalışmasını bitirmek mecburi idi. Bana da diploma travayı olarak, Batı Ren Bölgesi'nde, Duisburg şehri civarında, Rheinpreussen kömür kuyusunun "Dengeli Kömür Artıkları Fizibilitesi" tezi verildi. Bilindiği gibi hazırlık safhasında yer altındaki galerilerden taşlar üretilmektedir. Yer üstünde de kömür yıkama tesislerinde artıklar ortaya çıkmaktadır. Bu üretilen artıkların tamamının ya yer altına boş hacimlere depolanması ya da yer üstünde stoklanması gerekir. Bana verilen tezin gayesi, bu depolanma işlemlerinin alternatiflerinden hangisinin daha ekonomik olacağıın incelenmesiydi.

Adı geçen maden kuyusu yılda dört milyon ton kömür üretmekteydi. Yapacağım planlama yirmi yıllık işletmeyi kapsayacaktı. Bana verilen tez daha önce iki defa hazırlanmış fakat ikisi de fakülte tarafından yetersiz görülerek reddedilmişti. Bu durumu tezi aldıktan sonra öğrenmiştim. Geri iade etme imkanım olmayacağına göre, tek seçenek sıkı çalışmak ve en doğrusunu, en iyisini başarmaktı.

Tezin üç ay gibi bir zamanda bitirilmesi gerekiyordu. Hocamdan zorlukla iki ay gibi ilave bir süre alabildim ve beş aylık süre içinde gece gündüz çalışarak tezi bitirdim. Yerüstünde depolama alternatifi, en uygun ve en ekonomik alternatif olarak ortaya çıktı. Tezi fakültede baş asistan dikkatlice okudu ve en yüksek not olan 1,0 (pekiyi) ile ödüllendirdi. Bu yüksek not, üç katsayısıyla çarpılarak ortalamaya girdiği için okulu pekiyi derece ile bitirmeme vesile olmuştu.

Çok sevinmiştim. Bir ay sonra çalıştığım madencilik şirketinden 1.000 Alman Marklık başarı ödülü aldığım zaman sevincim ikiye katlanmıştı.

Bu sene (2010) yazında Almanya'da karşılaştığım bir sınıf arkadaşımın, benim diploma tezini yaptığım maden kuyusunun kömür artıklarının yer üstünde depolandığını, ağaçlandırdıklarını ve bir insan eliyle yapılmış abide olarak halka gezi için açtıklarını öğrendim.

Bir arkadaşımın bu abideyi gezmeye gittik. 120 milyon ton civarındaki kömür artıkları, 1500 metre uzunluğunda ve 600 metre genişliğinde bir dağ gibi yığılmış ve en yüksek noktası olan 150 metrelik tepeye bir kule dikilmişti. Kule, bir maden lambası şeklinde inşa edilmişti.

Yirmi metrelik kulenin tepesine asansörle çıktık. Suni dağın dört bir tarafı yeşil bir orman örtüsüyle kaplanmıştı. Çevre kirliliği gibi bir problem ortadan kalkmıştı. Platformdan gördüğümüz manzara aynen şöyleydi: Önümüzde düz bir ova şeklinde Ren Havzası uzanmakta, dünyanın en büyük nehir limanı olan Duisburg Limanı'nın yoğun gemi trafiği göze çarpmaktaydı. Ufukta devasa boyutlardaki Thyssen-Krupp gibi demir çelik tesislerinin, bakır izabe fabrikalarının ve kuvvet santrallerinin yüksek bacalarından dumanlar gökyüzüne yükseliyordu.

Elli sene önce hazırladığım diploma travayına dayanarak meydana gelen, kömür artıkları dağının tepesinde duyduğum mutluluğu hiç zaman unutamayacağım.

ALAEDDİN KAVAF-1561

(İTÜ Maden Fakültesi, 1970)

TKİ Afşin Elbistan Linyitlerinde (AEL) başmühendis olarak açık işletmede görev yapmaktaydım.

Malumunuz, o gün için Afşin Elbistan Açık Maden Ocağı dünyanın en büyük ve en modern planlanmış işletmelerinden biri sayılıyordu.

Proje Açık İşletme olarak Alman Rheinbraun- Consulting müşavir firması tarafından projelendirilmiş ve AEL mensupları ile birlikte işletmeye alınması planlanmıştı.

1981 yılı itibarıyla Alman müşavir firması işletmemizde çalıştırılmak üzere madenci, makinacı ve elektrikçi olarak 80 kişi sevk etmişti. Bu müşterek çalışma süresinin 1995 yılına kadar sürdürülmesi sözleşmeyle öngörülmüştü.

Ancak 1985 yılına gelindiğinde, müşterek çalışmalarımızın devamı hakkında benden görüş istendi. Açık işletme başmühendisi olarak, bir kısım tecrübeler edindiğimizi, ancak işletmecilikte çok kuvvetli olmamamıza rağmen, şimdilik ayrılmamızda fayda gördüğümüzü ve kendi arkadaşlarımızla işletmeyi yürütebileceğimizi düşünerek müşavir firmaya şunları söyledim:

“Sizler çok tecrübelisiniz. 80 yıllık tecrübe 2 veya 3 yılda aktarılamaz, ancak kendimizi denemek istiyoruz. İlerde işletmede bir problem çıkması halinde, zaten sizleri eğitim için davet edeceğiz. Bu sizin lehinize olacaktır. Çünkü, kişi başına 1400 DM ödeyeceğimiz için dolayısıyla siz daha fazla kazanacaksınız.”

İşletmede çalışan tüm arkadaşlarımızın görüşünü de alarak edindiğimiz tecrübe ve bilgiler doğrultusunda kendi kendimize yürümeye karar verdik.

Olaya maddi açıdan bakıldığında, şöyle bir örnekleme yapabilirim. O gün için müessesemiz yabancı bir eleman çağrıldı-

ğında gündelik olarak 1400 DM ödemekteydi. Normal şartlarda işletmemizde görev yapan bir Alman eleman, Türk arkadaşımızın 20 katı kadar ücret alabilmekteydi. Dolayısıyla, müşavirlik hizmetlerini yaklaşık 10 yıl kadar kısaltarak hazineye de büyük katkıda bulunmuş olduk.

Müşavir firmanın gönderilmesi olayının üzerinden 6 ay geçmesine rağmen, işletmede yabancı elemana ihtiyaç duyulmamış ve müşavir firmadan herhangi bir talepte bulunulmamıştı.

Bunu fark eden müşavir firma, bizzat şahsıma şu sözlerle sitem etmişti:

“Sn. Kavaf, bizleri kandırdınız. Eleman talebinde bulunmanıza rağmen başarılı oldunuz, sizleri kutluyoruz!”

Anlaşıldığı üzere, tüm mesai arkadaşlarımın bu başarıda katkıları çok büyüktür. Kendilerine bir kere daha huzurlarınızda teşekkürü borç biliyorum.

YUNUS ŞİRİN-1621

(İTÜ Maden Fakültesi, 1970)

Beypazarı Trona Maden Yatağı 1979 yılında bulunmuş, 1983 yılında Etibank'a devir edilmişti.

Uluslararası maden tekelleri, 1983-98 yılları arası sahanın işletilmesini değişik sebepler göstererek engellemişlerdi. Sahanın işletilmesi, Yüksek Planlama Kurulu (YPK) kararı ile Etibank'ında içinde yer aldığı konsorsiyuma devir edilmişti.

Eti Holding'te görev yaptığım dört yıllık sürede, çerçeve anlaşması kapsamındaki bazı işlerin tam olarak yapılmaması, ve denetim mekanizmalarının icranın içine sokulması nedeniyle, proje ile ilgili çalışmalar durmuştu.

Çalışma arkadaşlarımla birlikte yaptığımız çalışmalarla eksik olan işlerin yapılması termine bağlanmış; daha ekonomik olan ve ülkemizde ilk defa uygulanacak olan 'çözelti madenciliği' üretim yöntemi olarak seçilmişti. Uygulamaya geçilebilmesi için bu kararların yönetim kurulu ve YPK'dan geçmesi gerekiyordu. Üye eksikliği nedeniyle yönetim kurulu toplanamıyordu. Oluşacak yönetim kurulu kararına bağlı olarak onayladığım yazımız Bakanlıktan geçerek YPK'ya gönderilmişti.

DPT'de yapılan toplantı gece geç saatlere kadar sürmüştü. Toplantıda kararın alınması için gerekli açıklamaları yaparken, aynı gece hastanede vefat eden annemle de ilgileniyordum.

Ertesi sabah şu anda rahmetle andığım annemin cenaze hazırlıklarını yaparken bir yandan da Eti Holding'de istediğimiz YPK kararının taslağını hazırlıyorduk.

Gerekli diğer kararlar da daha sonra alınmış ve projenin yürütülmesi sağlanmıştır. Nereden geldiğini bilmediğim bazı güçler, proje ile ilgili bütün problemler çözümlenmişken, Eti Soda AŞ'de-

ki Eti Holding'in altın hissesinin, özel sektöre devrini istemişlerdi. Şahsım ve yönetim kurulu olarak bu talepleri geri çevirmiştik.

Sonuçta bu ve buna benzer anlaşmazlıklar nedeniyle görevden ayrılmak zorunda kaldım. Ancak doğru kararlar aldığımızdan emin olduğum için ayrılmaktan hiç üzülmедim. YPK kararının alındığı o geceyi ve mesai arkadaşlarımla beraber yaptığımız çalışmalarını hiç unutamıyorum.

Projeye, aldığımız kararlar doğrultusunda devam edilmiştir. Ülkemizde yeraltı madenciliğinde, dünyada bile çok az ülkede uygulanan çözelti madenciliği, benden sonra da başarılı bir şekilde uygulanmıştır.

Projeye 310 Milyon \$ yatırım yapılmış ve tesis 12.04.2009 yılında ilk soda külü üretimine başlamıştır. Tesis 2010 yılında tam kapasite üretime ulaşmıştır ve yılda 1 milyon ton soda külü üretmektedir. Üretilen ürün, 170-200 milyon ton katma değeri yüksek uç ürün ihracat geliri sağlamaktadır. Ayrıca toplam 500 kişiye de istihdam imkânı sağlamıştır.

Bu neticeleri gördüğümde, mesai arkadaşlarımla birlikte yapmış olduğum çalışmalardan gurur duyuyorum. Çektiğimiz sıkıntıları unutup, 30 yıllık bir hayalin uluslararası tekellere rağmen, ülkemiz menfaatine gerçekleşmesinden büyük mutluluk duyuyorum.

REMZİ YAMAÇ-741

(MO Maden Teknik Okulu, 1961)

5'inci Cumhurbaşkanımız merhum Cevdet SUNAY, 1967 yılında Zonguldak'ı ziyaret etmişlerdi. Ziyaret programında Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun yeraltı üretim ve üretime hazırlık çalışmalarının yerinde görülmesi de yer alıyordu. Kurumumuz yetkilileri bu gezinin Üzülmez Müessesesi Asma İşletmesi'nde gerçekleştirilmesini uygun görmüşlerdi. Ben o tarihte Asma İşletmesi'nde ocak mühendisi görevinde bulunuyordum.

Gezilecek ocağın sorumlu mühendisi olmam dolayısıyla, bu gezide kılavuzluk görevini üstlenmiştim.

Geziye Sayın Cumhurbaşkanımızla beraber Enerji Bakanımız, dönemin Zonguldak milletvekilleri, Zonguldak Valisi ve Emniyet Müdürlüğü yetkilileri, Türk-İş ve Zonguldak Maden İşçileri Sendikası yetkilileri, Kurumumuz ve Müessesemiz yetkilileri de katılmışlardı.

Yaklaşık üç saatlik zamanı kapsayan gezide çalışmalar yerinde görülmüş ve sorular tarafımdan cevaplandırılmıştı.

Kömür üretimi çalışmasının yapıldığı ayağa gelindiğinde, Sayın Cumhurbaşkanımızın ayak içine girerek kazma ile kömür kazma teşebbüsünde bulunmaları, özellikle ayak içinde çalışma yapmakta olan madencilerimizi ve bizleri çok duygulandırmıştı.

Gezimizin devamı esnasında, bir ara Sayın Cumhurbaşkanımız geziye katılan kafiyele dönerek:

“Beyler, Ankara'ya gelip, bana bu yeraltı çalışmaları anlatılmak istenseydi; anlatılamazdı. Gelip görmek gerekiyormuş.” diyerek çalışma koşullarının ağırlığını ve özellikle iş güvenliği bakımından sorumluluk duygusuyla hareket edilmesi gerektiğini dile getirmişlerdi.

Gezi sona erdiğinde katılanların memnuniyetleri yüz ifadelerinden görülebiliyordu.

Yarım asırlık mesleki çalışmalarım sırasında üzüldüğüm ve mutlu olduğum anılarım oldu. Bu ocak gezisi beni mutlu eden anılarım arasında yer almıştır.

ÇETİN ÇULTU-753 (İTÜ Maden Fakültesi, 1961)

Gül Kokulu Lağım1

Zonguldak EKİ Müessesesi Gelik Bölümü ocağında, 1962'de maden mühendisi olarak işbaşı yapmıştım. Yeraltı işyerlerini denetleme yaptığım bir gün, ocak şefime “ - 50'deki lağımın son durumunu görelim.” dedim.

Çalışılan yere yaklaştıkça, havada belirgin bir gül kokusu vardı ve giderek artıyordu. Çalışanları yemek molasında bulduk. Beş işçi yere serdikleri eski tarihli gazete üzerine kumanyalarını (Yeraltına giren her işçiye, her gün verilen ekmeğe ek olarak: peynir, kuru üzüm, zeytin ve helva gibi yiyeceklerden biri verilirdi.) açmışlar, mevsimine göre evlerinden getirdikleri yemekleriyle beraber yiyorlardı. Sırayla ortadaki tasın içine ekmek doğranmış pembe şerbeti kaşıkıyorlardı.

Adet üzere “Bereketli olsun” dedikten sonra biz de buyur edildik.

“Ustalar bu güzel sofrada gül kokusu duyuyorum; Gül de görünmüyor, sırrınız nedir?” dedim.

Şef de dahil işçiler arasında utanmakla karışık gülümsemeler oldu. Çalışanlar birbirlerine bakarak sanki “Sen söyleyiver “ diyorlarken, ocak şefi, “Bey, (mühendise hitap şekli) bunlar çalışırken terliyorlar. Lağımın esintili serin havasında kendilerini üşütüp sık sık öksürük oluyorlar. Doktordan aldıkları öksürük

1) Kömür yer altı işletmeciliğinde ”Taş içinde belirlenmiş yönde açılan yol, tünel“ dir.

şurubunu ocağa getirip, sulandırıp, hoşaf yapıp içine eklemek doğruyıp kaşık kaşık içiyorlar. Boğazlarına pek de iyi geliyormuş gül kokulu şurup“ dedi.

Pratik zekalarına hayran olmuşum; işletme doktoruna anlattığımda gülmekten kırılmıştı.

ÖMER YILMAZ ERKOÇ-1676

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1971)

Meslekte 40 yılı doldurmuş olduğum bu günlerde birçok anı içerisinde bir tanesini seçmek oldukça zor. Bununla beraber özellikle genç meslektaşlarıma bir anlamda öğüt olacak bir şekilde bir anımı aktarmak istiyorum.

İlk iş yerim olan TKİ Orta Anadolu Linyitleri işletmesi küçük sayılabilecek bir yer altı kömür ocağı idi.

1971 yılında ve takip eden birkaç yıl içerisinde yakacak temini oldukça zor bir hale gelmişti. Ankara'da büyük bir kömür sıkıntısı yaşanıyordu. Dolayısı ile işletmemiz üzerinde de daha fazla kömür üretmek üzere önemli bir baskı vardı.

Doğal olarak işletme yönetimimizde de makamlar üzerine oynanan bir "sen ben" kavgası vardı.

Bizim işe başlamamızdan önceki dönemde işletme yönetiminde bulunan Maden Y. Mühendisi Sn. Tahsin Ayazoğlu yememiş içmemiş ihzarat (hazırlık) çalışmalarına ağırlık vermiş ve birçok üretim ayağı hazırlıkları yapmış. Acemi de olsak bunu görebiliyorduk. Bizim dönemimizdeki yönetici pozisyonunda bulunan kişiler ise hazırlık çalışmalarını ihmal ederek hazırdan yemeye ve üretime ağırlık vermeyi seçmişlerdi.

Günlük üretim kapasitesi yaklaşık 150-200Ton/ gün olan işletmemizde, Ankara'daki kömür talebini karşılamak üzere biraz baskı ile üretim 750Ton/gün düzeylerine çıkmıştı. Havaya giren işletme müdürümüz ise genel müdürlüğe 1000 Ton/gün üretimi sözünü vermişti.

Her şey iyi hoştu da işletme müdürümüzün üretimi arttırabilmek için bulduğu tek çözüm "Arkadaş onu bunu bilmem; mühendisler vardiyaya girecekler!" oldu. Bu arada önceden yapılan

hazırlıklar tükenmeye başlamış, ocağımızda üretim zorlaması nedeni ile birçok sorunlar yaşanmaya başlanmıştı.

En önemli sorunlar ise, göçükten gelen yangın ve gazla beraber yanlış havalandırma uygulamaları nedeni ile bazı alt ve üst kaçamaklarda başlayan yangınlardı.

Yine böylesine bir yangın ile mücadelede ocak şefi rahmetli Aslan Kudu ile birlikte ayak başındaki bir noktada çalışıyorduk. Yüzlerini ıslak mendiller ile örttüğümüz kazmacılar ve yardımcıları kömür aynasındaki akkor kömür parçalarını tarayıp arka tarafa doğru atıyorlardı. Arka taraftaki işçilerde yanmakta olan postayı dışarıya taşımak üzere bir gayret içindeydiler. Ben ise elimde gazölçer bir cihazla çalışmalara nezaret ediyordum. Herkes kan ter içindeydi. Ocak şefi Aslan Şef bana torpil yapıyor, serinleyebilmem için arada sırada paçamdan içeri basınçlı hava hortumunu sokuyordu.

Saçma sapan çekişmelerden ve üretim zorlamasından kaynaklanan bu olayın işçilere yarattığı eziyetten kızgın bir şekilde, dinlenmek üzere geriye doğru çekilmiş ve biraz oturmak istemiştim. Bu arada da söyleniyordum; “Hay ben bu mesleğin içine!” diye. Aslan Şef bana döndü ve “Bey Bey oturduğun yere dikkat et!” dedi. Ben bir közün üstüne oturdum endişesi ile yerimden fırlarken Aslan Şef gülüyordu: “Öyle değil Bey, oturduğun yere dikkat et, adamın kıcına kömür tozu değdi mi artık o adam iflah etmez”

Yıllar geçti, bu günlere geldik. İflah oldum mu olmadım mı bilemiyorum. Bildiğim bir şey var; meslek yaşantım boyunca ‘üretim zorlaması’ ile mücadele etmeye çalıştım.

Başta gençler olmak üzere tüm meslektaşlarıma saygı ve sevgilerimle.

ŞERAFETTİN ÜSTÜNKOL-1683

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1971)

3 Mart 1992 tarihinde TTK Kozlu Müessesesi Ocakları'nda meydana gelen ve 263 madencinin hayatını kaybettiği kazadan birkaç ay sonra, bu kuruma genel müdür yardımcısı olarak atanmışım. Üretimden sorumlu olmam nedeniyle kaza sonucu başlayan ocak yangınının söndürülmesi ve ocakların tekrar kazanılması çalışmalarına başkanlık yapmışım.

Grizu ve kömür tozu patlamaları sonucu meydana gelen yangının söndürülmesi için ocaklara 6 milyon m³ su basılmış ve yangın söndürüldükten sonra bu su aylarca süren bir çalışmadan sonra tekrar geri boşaltılmıştı. Bu boşaltma faaliyetleri sonucu su seviyesi alt katlara indikçe üst katlardaki ocaklar kademeli olarak geri kazanılmaya başlanmıştı.

İşte bu çalışmalar esnasında -300 kotlardan aşağı yaptığım bir ocak turnesinde, madencilik literatürüne girecek derecede, çok ilginç iki olayla karşılaştım.

Birinci olay şuydu: Zamanın müessese müdürlüğü yetkilileri ile birlikte, bir taban yolu göçüğünü açan ekibi ziyaret ettiğimizde, genç bir mühendis bize göçükte buldukları bir çene kemiğini gösterdi. Bu çene kemiğinde bir diş eksikti ve işin ilginç bu eksik dişin yerinde diğer iki dişin arasına sıkışmış vaziyette bir sigara filtresi duruyordu! Onca patlama, göçük, su basılması ve çekilmesi ve göçük açma faaliyetlerine rağmen bu filtre orada öylece nasıl kalabilmişti? Buna çok şaşırmıştık.

İkinci son derece ilginç olay da şuydu: Yine bir ayağın her nasılsa göçmeden kalabilmiş üst taban yoluna girdiğimizde, çok ürkütücü ve hazin bir manzara ile karşılaştık. Manzara aynen şöyleydi: 7-8 metrekare kesitindeki bu galerinin içinde 1 tonluk 13-14 adet boş malzeme vagonundan meydana gelmiş bir katar

duruyordu. Bu vagonların içinde ve üstünde bembeyaz, hayalet gibi on kadar insan cesedi vardı. Fakat bu cesetlerin duruş tarzı çok tuhaftı. Sanki durdurulan bir filmdeki gibi, öldükleri andaki pozisyonda öylece kalakalmışlardı. Kimisi bir vagonun diğerine adımını atarken; kimisi yarı beline kadar vagonun sarkmış vaziyette idi.

Muhtemelen bu işçiler patlamadan sonra ayaktan üst taban yoluna çıkarak kaçmak istemişler, fakat galeri dar olduğu için buradaki vagonların üstünden atlayarak kaçmayı denemişlerdi. Ama (yoğun bir CO zehirlenmesi veya şok sonucu) ani ölüm onları tam burada yakalamıştı. Cesetlerin çok yoğun ve kalın bir küf tabakası ile kaplanmalarının sebebi de tabii ki ocağa önce verilip sonra boşaltılan suyun neden olduğu rutubettir.

Bu olay beni derinden etkilemiş ve günlerce rüyalarımın gir-miştir.

AHMET ALİ ULUDAĞ-1736

(İTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1971)

EKİ Karadon Bölümü'nde ocak mühendisi olarak çalıştığım sıradaydı. 1974 yılında askere gitmem söz konusu olunca, Bölüm Mühendisi rahmetli Sami İnan, "Yeni gelen mühendis (Şimdilerde Prof. Dr. Vedat Didari) arkadaşısı askere gidene kadar senin yanına vereceğim. Seninle iki ay birlikte çalışacak. Sen askere girdince ocak mühendisliğini o devir alacak" dedi.

Birlikte iki ay çalışıp görevi ona teslim ettim ve kısa dönem askere gittim. Askerde iki ayım geçmemişti ki, baktığımız ocağın Acılık ayağında bir göçük ve akabinde de yangın oluşmuş. Yangın Barajı kapatma aşamasında grizu patlamış ve beş kişi hayatını kaybetmişti. Sızdırmazlık sağlanamadığından ikinci baraj yapma aşamasına geçilememişti.

Gerekli tedbirler alınarak beklemeye başlamışlar, ta ki ben askerden dönüp işbaşı yapıncaya kadar.

İşbaşı yaptıktan iki gün sonra, EKİ'nin kurmay ordusu bölüm mühendisinin odasında, yangın sahasıyla ilgili yapılacak çalışma hakkında bir toplantı yaptı. İşletmedeki bütün mühendisleri de toplayıp aldıkları kararı bize tebliğ ettiler.

Merkez (EKİ) İş Güvenliği Baş Mühendisi, Karadon Bölgesi İş Güvenliği Baş Mühendisi, Bölüm İş Güvenliği Baş Müh. Fuat Demir ve Bölüm Baş Müh. Sami İnan, Bölge Müdür Yardımcısı H. Ziya Tüfekçi ve diğerlerinin panonun alt barajına görevlendirilmesi; bana da Tahliye Şefi Yılmaz Yedikel ile birlikte üst baraja giderek ölçüm yapıp hava numunesi alacağımız söylendi. (Üst baraj hava çıkış yolunda olduğu için tehlikeliydi.) Hemen itiraz ederek, "Hem tecrübe bakımından olsun, hem de baktıkları görev gereği benden önce oraya gitmesi gerekenler varken, neden ben üst baraja gideceğim" dedim. Tabi odada önce bir ses-

sizlik sonra bir uğultu ve kargaşa oluştu. Aslında benim tepkim yapılan haksızlığa karşıydı, ya da ben öyle düşünmüştüm.

Daha sonra onlara, benim memlekette yarı deli bir ağabeyim olduğunu söyleyerek "Ona bir vasiyet name bırakmam gerekiyor. 'Ölümünden sorumlu olanlar şunlardır' yazıp öyle ocağa giderim" dedim. Tabi bu söz benim açımdan o esnada onlara şaka olarak söylenmişti. Ancak oradakiler bunu ciddiye aldılar. Daha sonra Bölge Müdür Muavini H. Ziya Tüfekçi sınırlı bir şekilde, (o da bir Karadenizli) "Tamam kardeşim ben giderim!" dedi ve üzerini giymek üzere banyoya yöneldi.

Ben de üzerimi giydim. Diğer zevat sanki define bulacaklar-
mış gibi hepsi alt barajın yolunu tuttular. Halit Bey ve tahlisiye şefi üst baraja hareket ettiler. Ben de onların peşine takıldım. Ocağın hava dönüş yoluna girer girmez cihazımız alarm vermeye başladı. Halit Bey bu sefer alt baraja giden herkese kızmaya ve ayağını sağa sola vurmaya başladı. "Ne kızılıyorsun?" dedim. "Yukarıda erkeklığın tuttu balıklama atladın, ben de senin yüzünden kendimi tehlikeye attım" dedim.

Sonuçta ölçümleri yaptık ve hava numunelerini de alarak dışarı çıktık.

Bu konu o zamanlar arkadaşlar arasında ve toplantılarda anlatılıp gülünen olay olarak kaldı.

RIFAT DAĞDELEN-1768

(İTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1971)

20 Mart 1972 tarihinde, o zamanki adıyla Ereğli Kömürleri İşletmesi Müessesesi Karadon Bölge Müdürlüğü'nün Karadon Bölümünde Birinci Ocak Mühendisi olarak göreve başlamıştım. Mesulü olduğum ocakta 250 İşçi, 17 Nezaretçi (Maden Başçavuşu) çalışıyordu. Ocağın günlük üretimi 500 Ton idi.

Çalıştığımız damarlardan biri olan Karamanya oldukça arızalı ve dikti.

Bir gün vardiya mesulü olan nezaretçi ile Karamanya damarında hazırlanan ayaktan aşağıya iniyorduk. Ayağın baş tarafında işçiler kömür kazıyordu. Ayağın boyu 120 m idi. Biz ayaktan aşağıya ininceye kadar, yaklaşık 15 dakika, aşağı kömür akıtmamalarını işçilere tembihlemiştik.

Ayağın dibine indiğimizde, çıkış yolunun kapalı olduğunu gördük. Nakliyat geciktiği için yukarıdan gelen kömür çıkış yolunu kapatmıştı. Çıkış yolunun açılmasını beklerken, yukarıdan kömür akmaya başlamıştı. Vardiya mesulü ile domuz damlarının arasındaki küçük boşluğa girdik. Ayağın arkası oturmaya başladı.

Nezaretçi “Eşşedüeeen - Eşşedüeeen” diye bağıryordu. Ben de herhalde burada kaldık, Kelimeyi Şahadet getiriyor diye düşündüm. Fakat mühendis korkuyor demesin diye de renk vermeye çalıştım. Bir müddet sonra vagonlar gelip kömür çekilmeye başlanınca çıkış yolu açıldı ve ayaktan indik.

Aynı nezaretçi ile daha sonraki ocak turnelerimizde “Eşşedüeeen” in anlamını öğrendim. Meğerse “Aşağıdan” diye bağıryormuş. Aşağıdaki işçilere buradayız, çıkış yolunu açın demek istiyormuş!

İRFAN PEHLİVAN-246

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1952)

Sizinle, meslek hayatımın en önemli anlarından birini paylaşmak istiyorum:

Bu olay meslek hayatımda beni çok etkilemiştir. Bu da amonyum nitratın açık maden işletmeciliğinde patlayıcı madde olarak dinamit yerine Türkiye’de kullanılmaya başlanmasıdır.

1950’li yıllarda Türkiye ve birçok ülke açık maden işletmelerinde patlayıcı madde olarak dinamiti kullanmaktaydı. Ancak, bu tehlikeli ve pahalı bir sistemdi. Halbuki, A.B.D.’deki işletmeler süratle bu sisteme dönüyor ve büyük kazançlar sağlıyordu. Ben bu konuyu üniversitede master tezi olarak seçtim ve daha sonra Amerika’da büyük şirketlerde olayı bizzat uyguladım. Konu Amerika madenciliği için de çok yeniydi.

1961 senesinde yurda dönerken Türkiye’de bunun nasıl uygulanmaya geçebileceğimi düşünüyordum. O yıllarda Türkiye’de ne amonyum nitrat vardı ne de 5 No’lu fuel oil vardı, ne de bunu kullanan, ne de konuyu bilen.

1961 sonunda Kütahya’da amonyum nitrat üretimi başlanana kadar bekledik ve ilk ürünlerini aldık. Divriği Demir Madenleri’ne gittik. Fakat bu sefer de 5 no’lu fuel oil bilinmiyordu. Ne yapacak idik? Aklıma 5 nolu fuel oil yerine mazot kullanılması geldi. Dünyada ilk defa mazot devreye giriyordu. Adına AN-MA koydum.

Deneyler çok iyi netice verdi. Patlamanın başarılı olduğunun göstergesi olan turuncu gazı görmemiz bana ve ekibime büyük mutluluk verdi. Daha sonra 5 No’lu fuel oil devreye girdi. Karışım normal ismine döndü (AN-FO).

Uygulama için Kütahya’ya konferansa davet edildim. Salonun üretici ve madencilerle dolu olduğunu görmek bana büyük bir

mutluluk verdi. Uygulama çok kısa zamanda tüm Türkiye'ye yayıldı. Türkiye madenciliğinde bir reform başlamıştı.

Bana şimdi sorabilirsiniz “Peki İrfan Bey sen bu işten ne kazandın?”.

Buna cevabım “Meslek onurudur!”.

İLKER ÖKTEM-811

(İTÜ Maden Fakültesi, 1962)

Benim meslek hayatım 1962 yılında DSİ Genel Müdürlüğü 2. Bölge Müdürlüğü'ne girişimle başladı ve oradan da 1989 yılında emekli oldum.

Ege Bölgesi'nin çok geniş bir bölümünde sondajcılık faaliyetleri olarak su sondajları, temel enjeksiyon sondajları ve etüt sondajları yaptık.

1983-1984 yıllarında İzmir Büyükşehir Belediyesi adına şehre içme suyu temini için etüt ve sondaj çalışmaları yapıyorduk. Zira büyük şehirlerimizin içme ve kullanma suyunu temin için kanunlarımız bu görevi DSİ Genel Müdürlüğü'ne vermiştir. Manisa Göksu'daki bir deneme sondajı baz alınarak hazırladığımız bir projeye oldukça geniş çaplar kullanarak ve gereken tedbirleri alarak bir sondaj kuyusu açtık. Derinliği 150 m civarında idi. Gereken tedbirler diyorum, zira artezyen özellikler taşıyan kuyunun suyu, su taşıyan başka üst akiferlere giderek her şeyin berbat olma riski çok yüksekti. Kuyudan saniyede 650 litre su artezyen olarak akıyordu. Vana ile kontrol edebiliyorduk ve Hm dediğimiz hidrostatik basıncı 22 m idi ve fişkıyordu.

Biz daha bunun gibi 3-4 kuyu açmıştık ve daha da açacaktık. Çalışmalarımız devam ediyordu.

DSİ Genel Müdürlüğü'ne gelen Amerikalı bir hidrojeolog ve jeolog çalışmalarımızı okumuş ve merak ederek görmeye gelmişti. Yaptıklarımızı şaşkınlıkla ve hayretle gördüler. Yaptıklarımız hakikaten bu sektörde şimdiye kadar hiç görülmemiş boyutlarda idi. Hayran kaldılar. Bu basınç ve debideki kuyuların olabileceğini, fakat bu şekildeki rakamların görülmemiş olduğunu söyledi, ve "Bu kuyuları ben açmış olsaydım dünyayı yayın yoluyla ayağa kaldırırdım." dedi ve bizi hararetle kutladı.

Bunları kendimize bir övgü payı çıkarmak için yazmıyorum. Biz millet olarak yaptığımız işlerden bahsetmeyi, övünmeyi sevmiyoruz. Normal karşılıyor ve görev olarak kabul ediyoruz. Ben birçok mühendis arkadaşımın meslek hayatlarında yapılmamışları deneyerek ve yaparak çok çarpıcı çalışmalar yaptıklarını tahmin ediyorum. Ancak bunlar kendi camiamızda kalıyor ve enter-nasyonal boyutlara taşıyamıyoruz.

Milletçe bu eksikliğimizin hepimizin farkında olduğunu da biliyorum. İnşallah bizden sonraki nesiller bu kusurlarımızı yapmazlar ve hak ettikleri başarıları ile övünürler.

RİFAT KONT-831

(İTÜ Maden Fakültesi, 1962)

ETİbank Seydişehir Alüminyum Tesisleri'nin ihtiyacı olan boksit madeni, yıllık programa göre tesislere 26 Km uzaklıktaki Mortaş ve Doğanlıkuzusu açık işletmelerinden temin edilir.

1970-1980'li yıllarda Etibank Alüminyum Tesisleri'nde çok güzel planlanmış olan uzun vadeli bir dekapaj ve maden üretimi, o zamanın teknolojik şartlarına göre yüksek kapasiteli, modern elektrikli ekskavatörler, kompresörler, deliciler ve yüksek tonajlı kamyonlar kullanılarak yapıyordu. Her türlü şart dikkate alınarak, tekniğe uygun şekilde hazırlanmış basamakları ve nakliye yolları ile, madencilik açısından göze de hoş görünen mükemmel bir açık maden işletmesi vardı.

1980'li yıllarda, bir gün odamda çalışmaktayken çok saygı duyduğum bir meslektaşım beni ziyarete geldi. Bir süre sonra, elinde getirmiş olduğu yabancı bir İngilizce madencilik dergisini önüme koydu. Bana gülümseyerek "Bunu sana getirdim" dedi.

Kapakta, açık bir maden işletmesi, muntazam teşkil edilmiş basamaklar, üzerlerinde ekskavatörler, büyük tonajlı kamyonlar, buldozerler, kompresörler ve daha birçok madencilik teçhizatı içeren renkli bir fotoğraf vardı.

Ben sitemli ama biraz sert bir şekilde, kapak resmine dikkatle bakmadan dergiyi kendisine iade ettim ve "Herkeste bir yabancı hayranlığı var. Bizde de onlar kadar bilgi, tecrübe var ve çok iyi üretim yapıyor. Şimdi ben sizi bizim Etibank'ın tesislerine götüreceğim. Mortaş ve Doğanlıkuzusu açık maden işletmelerini göstereceğim. Eminim bizim işletmenin bu kapaktaki resimden farksız, hatta daha güzel olduğunu göreceksiniz." dedim.

Gülerek bana “Dur sitem etme, sinirlenme, kızma, bu kapaktaki fotoğraf zaten sizin Mortaş ve Doğankuzu açık işletmeleridir!” dedi.

Dergiyi elime aldım ve dikkatle baktım. Gerçekten de Doğankuzu ve Mortaş açık maden ocaklarını ve muhteşem fotoğraflarını, dünya madenciliğinin çok önemli ve prestijli madencilik dergisi kapak yapmış; ayrıca dergi içinde de Seydişehir Alüminyum Tesisleri’ne 5-6 sayfa ayırmıştı.

Tabii çok mutlu oldum. O andaki mutluluğumu ve heyecanımı kelimelerle ifade edemem. Bu projede emeği geçen ve gerçekleştiren, her zaman kendileri ile gurur duyduğum çalışma arkadaşlarımı topladım, kendilerini tebrik ettim. Sonra da hep beraber bir kutlama yaptık.

F. AHMET PAPİLA-872

(İTÜ Maden Fakültesi, 1962)

Elli yıllık madencilik yaşamımda sayısız olaylar meydana gelmiştir.

Bunlardan bir tanesi de kurtarma işleminde dalgıç kullanılması ve madencilikte dünyada ilk olması sebebiyle önem kazanmıştır.

26 Mayıs 1970 tarihinde EKİ Üzülmez Bölge Müdürlüğü Asma Bölümü'nde su patlaması meydana gelmişti. Ocak-100'den - 50'ye kadar su ile dolmuştu. Bütün su tulumları devre dışı kalmıştı. Kısa süre içinde devreye sokulması veya başka yerden nakledilmesi mümkün değildi. Aynı zamanda ikinci bir su patlaması tehlikesi vardı.

O tarihlerde Dilaver Bölüm Mühendisliği'ni ifa ediyordum. 35 işçinin kayıp olduğu şaiisi ile halk galeyana gelmişti. Bu nedenle Asma bölüm mühendislerinin iş yapamaz durumunun yanında can güvenliği sorunu da çıkması üzerine; kurtarma işlemi sonuna kadar Asma Bölümüne tayinim çıkarılmıştı.

Kurtarma işlemine 26 Mayıs günü derhal başlandı. Fakat su tehlikesinin çok ciddi olması yüzünden çalışmalara ara verme zorunluluğu ortaya çıkmıştı. Halk galeyandaydı. Ölü veya diri işçilerin çıkarılmasını istiyordu. Bunun üzerine İstanbul'dan profesyonel 3 dalgıç, 105.000 TL karşılığında anlaşarak getirilmişti. (Maaşlar 2000-3000 TL)

Dalgıçlar Genel Müdür Sn. Abdurrahman Aydın'la birlikte 27 Mayıs günü öğleye doğru Asma Bölümüne geldiler.

Dalgıçlar olayı dinledikten sonra, "Bizler açık deniz dalgıcıyız, kapalı ve tehlikelerle dolu kömür ocaklarında ancak dalgıç maden mühendisi ile beraber çalışabiliriz" dediler.

Yani dalgıçlar haklı görünen bir sebep ortaya atarak ipe un seriyorlardı. Kısa bir sessizlik olduktan sonra, Sn. Abdurrahman Bey'in yanına gelerek, "Şimdiye kadar dalgıç elbisesiz bir nevi riskli kurtarma işlemi yaptık. Ben amatör dalgıç maden mühendisiyim. Kabul görürseniz profesyonel dalgıçlarla birlikte kurtarma işlemine katılabilirim." dedim.

Bu önerim sevinçle kabul gördü.

Üç gün dalgıçlarla beraber çalışarak ocağın her tarafını taradık. Kurtarma işlemi bittikten sonra TKİ Genel Müdürü Sn. Abdurrahman Aydın beni Ankara'ya çağırarak; çalışmam ve cesaretimden dolayı tebrik etti. "Her bir dalgıca 35.000 TL verdik. Genel Müdürlük olarak sana ancak, 2 maaş ikramiye (6000 TL) verme yetkim var. Ama Bakanlık kararı ile sana 6 maaş ikramiye vereceğim." dedi.

Bu sözleri duyduktan sonra büyük hayallerle Zonguldak'a geri döndüm.

Bu işleri para için yapmamıştım. 6 maaş ikramiye alacağımdan emindim. (Genel Müdürlük hayatımı riske ettiğim için takdirname ve gümüş şilt de vermişti.)

10-15 gün sonra, Sn. Abdurrahman Aydın TKİ Genel Müdürlüğü'nden istifa etti. Bir müddet sonra Genel Müdürlükten resmi bir mektup aldım.

Günlerce beklediğim 6 maaş ikramiye ile ilgili mektubun geldiğini zannettim.

26 Mayıs 1970 tarihinde, bölüm mühendisi olduğum Dila-ver Ocakları'nın birinde, katırların yürümesine uygun yolu yaptırmadığım için, bir katırın ayağının kırılması sonucu itlaf edilmesine sebebiyet vermemden dolayı, 687 TL tazminat ödemeye çarptırıldım. Bu suretle meşhur katır davası başladı.

Ben de tepki olarak, bana verilen takdirname ve gümüş şilti Enerji Bakanlığı'na, "Sizce kurtardığım beş işçinin hayatı mı yoksa bir katırın hayatı mı değerli" diyerek iade ettim.

ŞEFİK AKKOYUNLU-1785

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1972)

1980’li yılların başı. Kayseri ili Yahyalı ilçesi civarında, o dönemde, çinko, kurşun, krom ve demir sahaları çalışmaktaydı. Birçok küçük çaplı madenci yanında, Çinkur AŞ, Özkoyuncu, Kurumeller. Bilfer ve Aksu şirketleri bölgede üretim yapmaktaydı. Bu durum bölge halkının madencilığe olan ilgisini arttırmakta ve arazide gezerken bulunan enteresan bir taş parçası bile büyük hayaller kurulmasına neden olmaktaydı.

Bir gün yanıma sevimli, yaşlı bir amca geldi. Elinde bir parça taş vardı ve ne olduğunu anlamak istiyordu. Ben de bunun demire benzediğini, ancak bunun ne olduğunu daha iyi anlayabilmek için daha iyi bir numune olması gerektiğini söyledim. Yaşlı amca, “Ben numune almasını bilmem. Ne olur gel de, hem sahayı gezelim, hem de numune alırsın.” diyerek, ısrarla araziye gitmemizi önerdi.

Sevimli amcayı kıramadım ve kararlaştırılan günde sahayı birlikte gezmeye çıktık. Sahada birkaç saatlik gözlem sonucu, gözüme pek bir şey takılmadı. Olanlar gelen numune gibi, oksitli, kalkeran keritleşme zonları idi ve saha yapı itibariyle demire gebe görünmüyordu.

Saha ile ilgili MTA araştırmalarını inceledim ve sahada çalışma yapan arkadaşların görüşlerini aldım. Hepimizin ortak görüşü, sahada işletilebilir demirin olmadığı noktasında birleşiyordu.

Durumu sevimli amcaya anlattım ve dedim ki, “Aman masraf yapma, durumunda zaten çok iyi değil gibi, parana yazık olur. Sahada da bir şey görünmüyor.” Amca büyük bir öfke ile ayağa kalktı ve “Mühendis bey, mühendis bey, bu kadarını bende gördüm. Bunu herkes bilebilir. Sen yok demek için mi mühendis oldun?

Var diyeceksin ki senin mühendislik farkın belli olsun!” diyerek yanımdan ayrıldı.

Bu olayı, halkımızın gözünde mühendisin yerini göstermesi bakımından, anlatmaya değer buldum.

ALİ KURŞUN-1793

(İTÜ Maden Mühendisliği Bölümü, 1972)

1973 yılında çalıştığım EKİ Karadon Bölgesi Kilimli Bölümü'nde ocak mühendisi iken, baş mühendisliğimizce ilan edilen nezaretçi yetiştirme kursu ilan neticesi, odama gelen bir işçi, "Bey-bey-bey ben-ben-ben nez-nez kursuna kat-kat-kat-katılmak istiyorum." dedi. Ben de işçinin kekeme olduğunu anladım ve konuşma zorluğu çektiğini, kendisi için bu kursun zor olacağını ve biraz düşünmesini söyledim.

Bu arada çok sevdiğim, saygı duyduğum, meslektaşım, ağabeyim baş mühendisimiz de biraz kekeme idi.

Bu işçimiz baş mühendisimize giderek, "Bey ben nezaretçi olmak istiyorum. Ali Bey'e söyledim. O da sen kekemesin, biraz düşün, nezaretçilik yapamazsın dedi" diyor.

Yarım saat sonra baş mühendisimiz beni çağırdı ve şöyle dedi; "Ali Bey, bir işçi geldi. Sen kekemesin, nezaretçi olamazsın demişsin". Ben de; "Doğru, amirim." dedim. Bunun üzerine o da; "Ali-Ali-Ali Bey-Bey-Bey ben-ben de kekemeyim. Bak baş mühendis oldum. O da herhalde bir nezaretçi olur!" dedi.

İkimiz birden kakhaha attık. Tabi ben büyük pot kırdığımı anlamıştım. Onu demek istemediğimi söyledim.

Odama döndüğümde o işçiyi nezaretçi kursunun ilk başına yazdım ve hatamı gidermiş oldum.

Ara sıra görüştüğüm baş mühendisimiz ağabeyime saygılar sunarım.

MEHMET CANBAZOĞLU-1834

(İTÜ Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Maden Mühendisliği
Bölümü, 1972)

Cumhuriyet Üniversitesi'nde görev yaptığım dönemde, özellikle ilk yıllarda öğrencilerimizle yakın çevreye günübirlik; ve son sınıf öğrencilerimizle de iki haftayı kapsayan teknik geziler yaptık.

O dönemde üniversitenin ve kamu işletmelerinin bu geziler için katkısı çok yüksekti. Öğrenciler bu gezilerde hem birbirleriyle kaynaşma, hem de meslekleriyle ilgili bilgi ve görgülerini arttırma fırsatı bulabiliyorlardı.

1992 yılı Mayıs ayının 2'nci günü, Sivas'tan üniversitenin tahsis ettiği bir otobüsle Türkiye Kömür İşletmeleri'ne bağlı Doğu Linyitleri İşletmesi Oltu'ya 3 günlük çok faydalı bir teknik gezi yapmıştık. Öğrencilerle yer altı işletmesini gezmiş ve meslektaşlarımızla beraber olmuştuk.

Dönüş yolumuzu bu sefer Yusufeli üzerinden gerçekleştiriyorduk. Yol üzerinde çok görkemli jeolojik yapıların yer aldığı bir vadiden geçerken durduk ve resimler çektik. Burada şıştik yapıların arasında antiklinal ve senklinal oluşumlar çok güzel bir şekilde görülebiliyordu. İsmi İlker olan bir öğrencim yanıma yaklaşarak, "Sayın hocam bizi buraya daha önce getirmiş olabilseydiniz, iki yıldır bu kadar jeoloji dersi okumamıza gerek kalmazdı. Ben jeolojiyi şimdi anladım." dedi.

Bu anımı, maden mühendisliği eğitiminde giderek kaybolan staj ve teknik gezinin önemini vurgulamak için sizlerle paylaştım. Sizleri en derin saygı ve sevgilerimle selamlarım.

YAVUZ ÖZGÜR-1837

(İTÜ Maden Bölümü, 1972)

Çinkur AŞ.- Kayseri-Aladağlar'da çalıştığım yıllarda, bir gün Yahyalı Cumhuriyet Savcılığı tarafından, Oreks Madencik'e ait Yahyalı Çinko-Kurşun yeraltı ocağında ölümlü iş kazası olduğu için bilirkişi olarak çağırıldım.

Kaza mahalline gittiğimizde, Etibank'tan emekli bir meslektaşımızın öldüğünü (Ahmet Kayyım), yanındaki ocak baş çavuşunun da yüzünün yanmış ve hafif yaralı olduğunu gördüm.

Olayın meydana geldiği yer, 500 m uzunluğunda ve dışarıdan fanlarla havalandırılması yapılan, dışarıya hiçbir bağlantısı olmayan, bitümlü şistler içinde sürülen düz galerinin sonundan çıkılan, 10-15 m uzunluktaki başyukarıydı.

Yapmış olduğumuz incelemede şu sonuca vardık: Mühendis ve ocak baş çavuşunun vardiya sonunda beraberce, çavuş önde mühendis arkada, işin yapıldığı baş yukarının durumunu kontrol için karpit lambalarıyla baş yukarıya çıkmışlar. Başyukarıda biriken yanıcı, patlayıcı gazlar, karpit lambasının aleviyle patlamış. Ne olduğunu anlayamayan baş çavuş, patlamanın etkisiyle yanarak arkasındaki mühendise çarpıp aşağıya düşürmüş. Düşmenin sonucu kafasına aldığı darbelerle beyin kanaması geçiren mühendis orada ölmüş. Kendisi de fere de bağlara tutunarak yarı yanmış halde kurtulmuş.

Ocaktaki incelemeler ve alınan gaz numunelerinin Zonguldak'taki analizi sonunda, gazın metan olduğu belirlendi.

Bu olay sonunda metal ocaklarında da metan gazı oluşabileceğini ve mesleğimizin zorluğu nedeniyle iş güvenliğinin ne kadar önemli olduğunu yaşayarak gördüm.

ZUHAL (ÇIRTAN) DELER-1840

(İTÜ, 1972)

1973 yılında Zonguldak Ereğli Kömürleri İşletmesi Karadon Bölge Müdürlüğü'nde etüt mühendisi olarak işe başladığımda, havzada tek kadın maden mühendisi bendim. Beni ilk defa gören; malzeme bonosu imzalatmaya gelen işçi arkadaşlar, nasıl hitap edeceklerini şaşırır ve “Mühendis Bey” derlerdi.

İşe başladığımın ilk haftasında; baş mühendisim beni yanına çağırıp, bölge müdürü ve yardımcılarını ile ocağa inip taş içi hazırlıklarını denetleyeceklerini, benim de onlara katılmamı istedi.

Hazırlandım. Hep birlikte ocağa indik. Başlangıçta her şey normaldi. Ama -360 katındaki tali galerilere geldiğimizde, su seviyesinin bir hayli fazla olduğunu gördük. Traverslerin üzerinde yürümem giderek zorlaşmıştı. Ancak onların bilmediği özel bir durumum vardı. Üç aylık hamileydim. Ayağım kayar da düşerim, bebeğim zarar görür diye daha dikkatli yürümeye başladım ve uzun bir süre onlardan geride kaldım.

Bu olaydan 1,5-2 ay sonra; hamileliğim iyice belirginleşip bol kıyafetler giymeye başladığımda, baş mühendisimin eşiyle karşılaştım. Bir hayli irileşen karnıma bakıp “Demek sen hamileymişsin, eşim bana; ‘Kadından madenci olursa, ocakta yürümesini bile bilmez’ demişti. Şimdi sana hak verdim.” dedi.

Mesleğimizin zor ve meşakkatli çalışmalarının yanında, hoş bir anı olarak paylaşmak istedim.

Saygılarımla.

M. FEHMİ YILDIRIM-1844

(İTÜ Maden Fakültesi, 1972)

İş bulmak için 1972 Aralık ayında Ankara'ya geldiğimde; işletmeciler kuruluşa girmek istiyordum.

12 Mart 1971 darbesi rüzgarının devam ettiği bir zaman dili miydi. Öğrendim ki bu işletmeciler kuruluşlar soruşturma yapıyorlarmış. Bu da 3 ay kadar bir süre alıyormuş. Bu, kurum yöneticilerinin işgüzarlığı mı, inisiyatifsizliği mi yoksa mecburiyetleri miydi bilemiyordum.

Beklemek istemiyordum. Duydum ki, MTA soruşturma yapmadan 1 hafta içinde eleman alıyormuş. Dilekçemi yazdım. Genel Direktör Sn. Sadrettin Alpan'a çıktım. Uzun ve sağlıklı ömür dilediğim duayen Sn. S. Alpan, birkaç sorunun ardından nerede çalışmak istediğimi sordu. Arazide çalışmak istediğimi söyleyince, "Peki, git Savcı Bey'i gör!" dedi.

Odasından çıktığımda şaşkındım. "Bu da neyin nesi? MTA'nın savcısı mı varmış? Önce sorgulama yapacaklar galiba!" diye düşünerek umutsuzlanmaya başladım. Kapıda ki görevlilere "MTA'nın savcısı nerede?" diye sordum. Onlar da biraz şaşırıktan sonra toparlandılar ve "Haa, Savcı Bey. Sondaj Şubesi Müdürü, Savcı Özbayoğlu C Blok'ta" dediler.

O güne kadar soyadı olarak "savcı" kelimesini duymuştum ama isim olarak hiç duymamıştım.

Merdivenlerden rahatlamış bir vaziyette ve kendime gülerek indim. C Blok'a gittim. Toprağı bol olsun, Savcı abi kalenderce gülümseyişi ile beni karşıladı. Nereli olduğumu sordu. Memleketimi söyledikten sonra, "O zaman seni Balıkesir Bölge Müdürlüğü'ne gönderelim." dedi ve yılın bitmesine 2-3 gün kala, görev emrim yazılarak Balıkesir'e gittim.

Duyduğum doğruymuş. 2'nci bir okul olan MTA Enstitüsü'nde bir hafta içinde işe başladım.

MUSTAFA USTAOĞLU-1855

(İTÜ Maden Fakültesi, 1972)

Yıl 1970. Staj için Belçika'da bulunuyordum.

Yeraltında 1000 metre derinlikte linyit üretimi yapılan bölümlerde ve hazırlık yapılan yerlerde dolaşıyorduk. Sıcaklık fazlaydı, zira derinlere indikçe sıcaklığın artması söz konusuydu.

Dizlerimize koruyucu sardık. Hareket kabiliyetimiz de azalmıştı. Bu sebeple de yorulduk. Sonunda yer altı hazırlığı yapılan geniş ve 60 metre derinlikte bir açık kuyunun başına geldik. Yanımdaki mühendis buradan aşağıya ineceğimizi söyledi. Önce şaka sandım. Benim için baş döndürücü bir durum vardı. Önce yanımdaki mühendis ince çelik merdivenlere basarak indi. Daha sonra aşağıya bakmadan ben de inmeye başladım. Ancak merdiven sallanıyordu. Epem inmiştim ki ayağımı uzatınca aşağıdan bir bağırma ve ikaz sesi geldi. O yerden sonra merdiven bitiyormuş ve ikinci tali bir merdiveni kullanmam gerekiyormuş. Kendimi bıraksam yine oldukça yüksek bir noktadan düşmem söz konusu olacaktı.

Aşağıya indiğimde hem merdivenin inceliğinden, hem de korkudan bacaklarım titriyordu. Ter içinde kalmıştım. Akabinde hareket halinde ve kömür taşıyan bir bant üzerinde yaptığım yolculuk, beni oldukça yordu.

O günden sonra uzun yıllar bende yükseklik korkusu oluştu. Unutamadığım bir anı olarak hala etkisini taşıyorum.

ERKUT YENEN-1860

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1972)

Sene 1973. Ankara'ya 120 km. mesafeli Çayırhan Beldesi civarındaki TKİ Genel Müdürlüğü'ne bağlı Orta Anadolu Linyitleri yer altı işletmesinde emniyet mühendisi olarak çalışıyorum. Bir yıllık mühendisim ancak bekâрім. Sahada aralarında 1-2 m kalınlığında ara kesmeli (kömür arasında teşekkül etmiş damarları ayıran yerel yapı), üstte 1.40 m, altta 1.60 m kalınlığında iki kömür damarı var. İşletme yeni kurulduğundan kömür istihsali, o zaman için geçerli olan ayna önünde sürgü kilitli-mekanik demir direk, gerisinde aynaya paralel sarma direk tahkimatı ve domuzdamı kullanılarak, klasik göçerime usulüyle yapılmakta.

Düşük bünye rutubetli kömür, %3-4 kükürt ve nispeten düşük ısıl değeri ile sobalarda yanmaya pek elverişli olmamasına rağmen yer altında sık sık yangın çıkmasına sebep oluyor. Yanarken çıkardığı duman ve kükürt muhtevası o yıllarda Ankara ve yakın yerleşim birimlerinde kalorifer ve sobalarda kullanmaya mani teşkil etmemekteydi.

Kış ayı. İstihsal ayaklarından birinde yangın başladı. Bölüm mühendisim, daha sonraki yıllarda ODTÜ de öğretim grevlisi olarak bulunan, şu anda Hakkın rahmetine kavuşmuş-Erdal Ünal Hoca, benden yangın için gece nöbetine geçmemi istedi.

Bekârlık başa bela. Bilmem kaçınıcı defa bu ve benzeri hadiselerde-hafta sonları dahil-gece nöbet tutarak ocak yangınlarını kazasız belasız atlatmaya çalışıyoruz. Tutulan bir nöbet 7-10 gün arasında sürebilmekte. Öyle yazıhanede masa başında oturup olan biteni ocaktan gelen haberlere göre değerlendirerek karar alamıyoruz. Sabah mesaisinde ilgili mühendis arkadaş vazifeyi devir alana kadar kömür istihsal bölgesinden ayrılmak mümkün değil. Kısmen havasız kalan veya bir miktar yangın gazlarından

etkilenen işçilerimizi iki arkadaşı ile beraber dışarı çıkarıp, havalandırıp normale dönmesini müteakip tekrar ocağa sokuyoruz.

O zamanlar ne cep telefonu nede şimdiki gibi dijital telefonlar vardı. Acil durumlarda amirlerimizle görüşmek için önce sant-rale yazdırıyor sonra sıramızı bekliyorduk. Ocak yangınlarında, bereket, yaralanmalar ve benzeri hadiselerde yaralıyı 20 km mesafedeki Beypazarı Devlet Hastanesi'ne yetiştirmek için, binek arabasından bozma, teşkilatı eksik bir ambulans ocak yazıhanesi önünde bekletilmekteydi.

60-70 m boyundaki yangın ayağında bir aşağı bir yukarı doluşarak, sürekli işçileri kontrol ile gerektiğinde muhtemel tehlikelere karşı ikazda bulunuyordum. Yaptığımız şey, aynada kısmen tutuşmuş veya tutuşmak üzere olan kömürü kazıp, ayak içinde sürekli çalışan çelik konveyora yükleyerek ana yoldaki bir tonluk vagonlarla ocak dışına sevk edip yangın bölgesini geçmeye çalışmaktı.

Böyle bir ayakta bir günde yapılan ilerleme ortalama bir havedir.(1.2-1.5m / gün). O dönemde ocak çalıştırmak için malzeme temininde çekilen zorluk ve gecikmeler göz önüne alındığında, yapılan bu ve benzeri çalışmalar üretimin aksamadan yürümesini sağlamak içindi. Yanan bir kömür damarında sıcak ve gazdan bunalmış işçilerin günde bir have bile açamayacağı düşünülürse, sadece ayaktaki malzemeyi kurtarma pahasına, ayak aynasında yanan kömürün yanma hızından fazla ilerlemek için girilen bu çalışmaların, aslında ne kadar tehlikeli ve riskli olduğu anlaşılabilir. Normalde yapılması gereken şey yangından etkilenecek şeyleri (konveyör motor ve kabloları v.s.) ayak dışına çıkarıp istihsal bölgesini alttan ve üstten yangın barajları ile kapatarak yangınının sönmelerini beklemektir, ki bu bekleme zamanı aylar almaktadır.

Vakit gece yarısını çoktan geçti. Ayağı tetkike devam. Ocak içi tabii havalandırma kâfi gelmediği için en üst kottaki hava sir-

külasyonunu sağlayan ana vantilatör devamlı çalıştırılıyor ve başında sürekli bir işçi bekletiliyor. Buna rağmen, ayakta havalandırma yetersiz. Tahkimat direkleri boyunca uzanan basınçlı hava borularına muhtelif noktalarda hava hortumları bağlanarak, işçilerin nefeslenmesi için ocak dışındaki kompresörden ayak içine sürekli hava veriliyor.

Basınçlı hava hortumunu bu gaye için kullanan bir işçimizin yanından geçerken, "Bey! Mehmet Çavuş daha önce kapatılan alt ayağın yangın barajlarını kontrol etmek için yanımdaki bürden alt damara indi." dedi. Hey Allah'ım! Ayaktaki işçileri kazasız belasız vardiya sonuna taşıyalım derken orada görevli ve bir o kadar da tecrübeli çavuş arkadaş, adeta intihar edercesine, iki kömür damarı arasındaki ara kesme içinde açılmış ve önceleri insan ve malzeme nakline yarayan irtibat yoluyla, haftalar önce terk edilerek barajlanmış havasız ayak dibine inmişti.

Hemen karar vermem gerekiyordu. Ocak dışına çıkıp, tahlisiye cihazını kuşanıp gelmek bir saatimi alacaktı. Bürden aşağı inip durumuna şöyle bir bakıp tekrar yukarı çıkmaya karar verdim.

Tecrübe eksikliği ve gençliğin verdiği atılganlık ağır basmış olacak ki, işçiye "Ben aşağı inip bakıp döneceğim. Alt ayak katından dönüşte ocak lâmbamın ışığını görürsen, basınçlı hava hortumunu hemen bür dibine bana doğru tut." deyip aşağıya daldım.

Uzun zamandır kullanılmadığı için bür dibi zaman içinde kömürle dolmuş, içinden insanın güçlkle geçebileceği hale gelmişti. İleride Mehmet Çavuşun lâmba ışığını gördüm. Oldukça rahat fakat çabuk hareketlerle-kapatılan yangın barajları yanında ihtiyaten bulundurulmuş-12 İt. lik su tenekelerindeki çamuru sıcaktan dökülmüş baraj deliklerini sıvamakla meşguldü.

Aman Yarabbi! Sadece okulda ders olarak okuduğumuz ancak şu ana kadar bu ocakta dahi rastlamadığım muhteşem bir sahneye şahit oluyordum. Çavuşumun çamurla sıvıdığı baraj tahtası aralıklarından, kapatılmış alt ayağın 60- 70 m uzunluğun-

daki aynasının, bir yüksek cevher fırınındaki parlaklık ve harda, sobada hiç olmayacak bir alevle, müthiş şekilde yandığını görebiliyordum!

Manzara karşısında okulda ocaklarda emniyet hakkında öğretilenleri, üst ayaktaki yangını ve işçileri, her şeyi bir anda unutmuş, hayranlık ve birazda korku ile yangını seyrederken 10 saniye, 15 saniye bilemiyorum ne kadar zaman geçti; bir anda boğazımın paslandığını, dizlerimin bağının çözüldüğünü ve zihnimin hafifte olsa bulandığını hissettim.

Gerçeğe o zaman intikal ettim ve ancak "Mehmet Çavuş karbon monoksit beni vurdu. Hemen kaç!" diyerek kendimi bür dibine attım. Daha önce talimatlı olan işçi beni görünce basınçlı hava hortumunu bana doğrulttu. Dipte 5-10 saniye nefeslendikten sonra, son bir gayretle kendimi yangından kaçırmaya çalıştığımız üst ayağa attım.

Birkaç dakika içinde zihnî bulanıklık geçip kendime biraz geldiğimde, olanı biteni daha iyi hatırlayıp ani bir refleksle Mehmet Çavuş'un bulunduğu kata inmek için hamle yaparken (Ne büyük hata!) bür dibinden lâmbasının ışığını görüp beklemeye başladım. Bir şey olmamış gibi aşağıdan bulunduğum ayağa çıktım, iyi bir mukallit ve şakacı olan Çavuşum bana baktı ve her hangi bir söz söylememe fırsat vermeden, kömüre bulanmış ter içindeki yüzüyle gülümseyip; "Telaş ettin Bey, biz şerbetliyiz." diyerek ayak içindeki işine yöneldi. Arkasından bakakaldım. O anda ona sarılmam mı gerekiyordu yoksa o an hiçte inandırıcı olmayacak şekilde tenkit mi etmeliydim. Bilemedim. Başka bir gençlik ve hayat tecrübesi eksikliği herhalde.

Sevgili iş arkadaşım Erdal Ünal Hoca ve Çavuşum Mehmet Ünal yıllar önce rahmetli oldular. Soy isimlerinin aynı olması sadece bir tesadüftür, karıştırılmaya.

Meslek hayatımdaki bu hadise şüphesiz daha sonraki açık ve kapalı ocak çalışmalarında, tedbiri elden bırakmama hususunda iyi bir emsal oluşturmuştur.

Gerek yangınlı kömür ocaklarında gerekse kış aylarında yurdun soğuk bölgelerinde; akşam kömür sobasının iyi yakılmamasından kaynaklanan-ağırlıklı olarak CO gazı nedeniyle ölümlü kazalar bana daima bu hadiseyi hatırlatır.

MUSTAFA İŞBİTİREN-1865

(İTÜ Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Maden Mühendisliği
Bölümü, 1972)

Meslek hayatımda başımızdan geçen çok anı var ama unutamadığım anım 3 Mart 1992 yılında TTK Kozlu ocaklarında meydana gelen büyük maden faciası ile ilgili olup, bu anımı paylaşmak istiyorum.

Saat 20.00 sularında Genel Müdürümüz Özer Ölçer Bey'in başkanlığında, toplantı salonunda görüşmeler yaparken camlarda bir gürültü ve titreme oluştu. Ben hemen izin isteyip toplantı salonundan çıkarak santrale gittim.

Manyetolu telefonla, sırayla 1'nci Ocaktan başlayarak aramaya başladım. Ancak 8'nci Ocaktan cevap alabildim. Telefona çıkan işçiye, derhal ekibe haber vermesini ve kuyu dibine gelmelerini söyledim. Daha sonra Genel Müdür'e ocaklardan cevap almadığımı söyledim ve kuyu başına gittim.

Kuyu civarındaki görevliler patlama neticesinde büyük bir toz bulutunun dışarıya çıktığını söylediler. Etraf tamamen pudra tanecığı büyüklüğünde kömür tozuyla kaplıydı. Hemen tahlisiye ekibi ile birlikte -425 katına indik. Ancak, asansör kapıları basınçla içeri doğru büküldüğünden dolayı, asansör -425 katına tam inemedi. Biraz yukarıda kaldı. Üst bölmeden atlayarak -425 katına ulaştık. Bütün basınçlı hava ve su boruları patlamış vaziyette idi. Tahlisiye ekibi ile birlikte canlı vaziyette olan işçileri yukarıya çıkardık.

Daha sonra, -560 katına inerek oradaki personelimizin akıbetini öğrenmeye çalıştık. Maalesef en az 20 işçimizi karbon monoksit zehirlenmesi sonucu ölmüş halde bulduk. Bu ekipten hızlı hareket ederek olay yerinden uzaklaşan 3 işçimiz hayatta kalmayı başarabilmişti.

Karbon monoksit zehirlenmesi sonucu ölümlerin fazla olmasının en büyük sebebi; yüksek basınç altında otomatik açılması gereken pervanelerdeki infilak kapağının açılmamasıdır. Bu kapak açılmadığı için pervane duvarı patlamış ve pervaneler kısa devreye girerek yeterli hava emememiştir. Ayrıca pervane motoru yanar endişesiyle, İncivez pervanesi devre dışı bırakıldığı için facia daha da artmıştır.

ÖZKAN ERALP-902

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1963)

Olay yeri, Ceylanpınar iki cırcıp arası. Bu yöreyi kısaca özetlemekte fayda görüyorum. Km'lerce arazide köy ve mezralar susuz. İnsanların ve hayvanların su ihtiyacı ancak yağışlı havalarda biriktirilen veya hayvanlarla km'lerce mesafedeki sarnıçlardan taşınarak gideriliyordu. Yazın sıcaklık 40 dereceyi aşmaktadır.

1977 yılında, bu yörede 180 adet su sondajını tamamlamak üzereyken, bir tanesinde deneme çalışmasına başlamıştık. 60 lt/sn su kanalları doldurduğu anda etraf çoluk, çocuk, meleşen koyun kuzu sesleriyle bayram yeri haline gelmişti. Civardaki mezralardan gelen köy sakinleri hayvanları ile teneke ve tulumlarla su nakletmeye, kadınlar kilim ve çamaşırlarını getirip tokaçla yıkamaya başlamışlardı.

Sondaj havuzu taşan suyla dolarak iki metre derinliğinde göl oluşturmuştu. Bu arada, bunun etrafında koşup oynamakta olan 4-5 yaşlarında çocuklardan biri havuza düşmüştü. Aman çocuk düştü, boğuluyor çığlıkları başlamışken, orada tokaçla kilim yıkayan bir kadın suyun sevincine kendisini kaptırmiş olacak ki; "Bırakın oda kurban olsun" diyordu.

Az sonra öğrendik ki bu kadın kurtarılan çocuğun anası imiş.

GÜVEN ÖNAL-937

(İTÜ Maden Mühendisliği Bölümü, 1963)

ÇÖLDEKİ RASTLANTI

Prof. Nuh Bilgin ile birlikte, 2006 yılında, Suudi Arabistan'ın Arad çölündeki bir fosfat madenine bir şirket adına yer teslimi ve inceleme için gitmiştik. Bizden başka, ihaleye katılan, 10 şirket temsilcisi daha vardı. Kılavuzlar ise, Suudi Arabistan Jeoloji Dairesi elemanları idi.

Arad kentinden, başta kılavuzların araçları olmak üzere, 10 araçla yola çıkıldı. 1 Saat sonra fosfat zuhuruna ulaşacağımız belirtildi. 30 dakika sonra çöle girdik. Çölde 4 saat kadar dolaştıktan sonra kaybolduğumuz anlaşıldı. Jeoloji Dairesi görevlilerinde, ne GPS, ne de koordinatlar vardı.

Toplu halde durulup ne yapılacağı konuşulurken, birden diğer şirketlerden olan şişman birisi Güven deyip yanıma geldi." Ben George Billi'yim " dedi. Fakültede birlikte 5 yıl okumuştuk. Sınıfta iki George olduğundan şişman olana Amorf, zayıf olana da Kristalen George diyorduk. Tanımama imkan yoktu. Çünkü Kristalen George amorf olmuştu. Bir süre sohbetten sonra, kendinde GPS olduğunu söyledi. Koordinatlar olmadığından ve cep telefonları da sinyal almadığından, Jeoloji Dairesi şoförlerinden birini, sinyal alınan bir nokta bulup, telefonla koordinatları öğrenmesi için gönderdik.

Adam 1,5 saat sonra döndü. Koordinatlar ve GPS yardımı ile fosfat yarmasının yerini bulduk, ve hayretle 50 metre yakınıımızda olduğunu gördük. Ortalık kararmak üzere idi. Hızla yarmadaki fosfat kayaçlarını inceleyip, Arad'a dönmek için yola çıktık. Riyad'a döneceğimiz uçağı kaçırdığımızdan, ancak gece yarısını geçce, Riyad'a varabildik.

Bu macerada, 45 yıldır görmediğim ve geçen zamanda kristalden amorfa dönüşen sınıf arkadaşım George Billi'yi görmüş oldum. Ayrıca, bugün siyasi olarak hayranlık duyulan, petrol zengini bu ülkelerin yanında, Türkiye'nin her alanda, ne kadar ileri ve çağdaş olduğunu bir kez daha gördüm.

Büyük Atatürk ve arkadaşlarına yürekten minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

ERDİL BARUÖNÜ-1519

(İTÜ Maden Mühendisliği Bölümü, 1963)

Ocak Mühendisi olarak çalışmaya başladığım 1973 yılı sıralarında, Zonguldak Taşkömürü Havzası'nda yaşanan en büyük sıkıntı, nakliyat ve ocak havalandırması idi. Ana yollardaki nakliyat darboğazı, geriye doğru zincirleme olarak üretim panolarına yansır, bu yansıma ayakta kazılan kömürün zamanında alınamamasına ve nihai tahkimatın zamanında yapılamamasına sebep olurdu. Bu durum da esasen çok arızalı bir tektoniğe sahip olan havzada sık sık küçüklü büyüklü ayak göçüklerine sebebiyet verirdi.

Dilaver Bölümü'nde yeni göreve başladığım bir dönemde, oluşan bir ayak göçüğünü normal yoldan açmanın mümkün olmayacağı anlaşılınca, 08:00-16:00 vardiyasında, göçen ayağın ilerisinden yeni bir baş yukarı sürmek için tertip yaptım.

Her zaman olduğu gibi 24:00 – 08:00 vardiyasında, evden telefonla ocak hakkında bilgi aldım. Bana söylendiğine göre her şey yolunda idi. Ancak içimde bir huzursuzluk vardı. Saat 01:30 sularında, ocağa gitmeye karar verdim.

Ayak dibine geldiğimde, giriş ağzı ve ilk 6-7 m'si kesit ve tahkimat olarak tekniğine uygun yapılmış olan bu başyukarıya, havalandırma vantüpünün döşenmediğini ve ilerledikçe, hiç tahkimat yapılmadığını, kesidinin bir insanın ancak sürünerek geçebileceği kadar daraldığını gördüm. İçeride oluşan yoğun bir kömür tozu bulutu ve çok sıcak havanın boğucu etkisiyle gücüm kalmayınca, daha ileriye gidemeyeceğimi anladım. Martopikörün çıkarttığı ses ve baca içerisinde oluşan yankıdan, arında çalışanlara sesimi duyurmak da imkânsızdı. Işık sallayarak da kendimi fark ettirmeyince, basınçlı hava hortumunu büküp martopikörün havasını keserek, kendimi yukarıda çalışanlara fark ettirdim. Hemen yu-

karıdan kayarak peş peşe iki “kömür adam” geldi. Karşılarında gecenin ilerlemiş saatinde mühendislerini görünce çok şaşırdılar. İlk tepkileri “Hayrola beyim bir şey mi var!” oldu. Daha ne olsun, bu nasıl başyukarı, niçin emniyetinizi sağlamıyorsunuz diye çıkıştığımda, “Bey'im Allah korur sen merak etme” diye verdikleri cevap çok manidardı.

Gelin peşimden diyerek peş peşe taban yoluna indik. Babacan bir tavırla ama çatık bir suratla, bu iki “kömür adamın” kulaklarından tutarak, niçin iş güvenliği kurallarına aykırı çalışmadıklarını sordum. Bana gayet safiyane biçimde, ayağı bir an önce devreye alabilmek için zaman kaybetmemek amacıyla yaptıklarını söylediler. Kendileriyle biraz daha konuşunca vardiya sorumlusu nezaretçinin de durumdan haberdar olduğunu, baş yukarıyı en kısa sürede tamamlayıp, hem ayağı devreye sokmak hem de takdiri pirim alabilmek için Allah'ın koruyuculuğuna sığınıp, emniyet kurallarını dikkate almadıklarını anladım. Bu sırada gece ocağa girdiğimi haber alıp iz süren vardiya sorumlusu da koşturarak yanımıza gelmişti. Suçüstü yakalanmış olmanın mahcubiyetiyle nasıl davranacağını bilemiyordu. Bu üçlü ahabp çavuşa bağırıp, hakaret edip ve ceza yazarak amacıma ulaşamayacağımı düşündüğüm için, onları yanıma oturttum. Bakın dedim: Siz doğanın koşullarıyla kumar oynuyorsunuz, hem de kendinizin ve diğer meslektaşlarınızın güvenliği için yapmanız gereken işleri eksik yaparak işe hile karıştırıyorsunuz. Bu yetmezmiş gibi kendi işinizi Allaha havale ederek günaha giriyorsunuz. Allah işini eksik ve hileli yapanları da kumar oynayanları da sevmez, bu birincisi. Çalışma ortamınızın güvenliğini sağlamak; önce size bu canı bahşedene, sonra çoluk çocuğunuza, aynı zamanda işverenimize ve bu kartiyede çalışan diğer meslektaşlarınıza karşı sizin vebalinizde olan sorumluluğunuzdur, bu da ikincisi.

Bu üç ahabp çavuşa iş güvenliği için yapılacak çalışmaların işin ayrılmaz bir ögesi olduğunu, zaman kazanmak için, emni-

yet sağlanmadan yapılacak çalışmaların eninde sonunda can ve mal kaybına sebep olacağını anlatmaya çalıştım. Kendilerine, bu seferlik haklarında bir işlem de yapmayacağımı, ancak bunun kendilerine tanıyacağım son uyarı olduğunu ve derhal almaları gereken güvenlik önlemlerini de söyleyerek, onları tekrar işe gönderdim.

Kendilerine değer veren bu samimi yaklaşımından mı, yoksa bu mühendisin ne zaman ocağa geleceği belli olmaz kanaatinin etkisiyle mi bilinmez ama, birlikte çalıştığımız sürede yakından izlediğim bu meslektaşlarımın bir daha emniyete ve disipline aykırı bir davranışlarını görmedim.

Bu anımın, kaçınılmaz olarak nitelendirilen birçok iş kazasının, mühendisin ocağa olmadığı vardiyalarda olduğu gerçeğini bir kez daha anımsatmasını, ve “vardiya sorumlusu” görevinin sadece “mühendis” formasyonu kazanmış kişilerce yapılabilmesi için gereken düzenlemelerin en kısa zamanda gerçekleştirilmesi vesile olmasını dilerim.

İRFAN BAYRAKTAR-1887

(Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Maden Bölümü, 1973)

25 yıl kadar önce, Finlandiya'da Outokumpu'nun (şimdi First Quantum) Pyhasalmi bakır-çinko işletmesi ve flotasyon tesisini gezmiştim. Daha öncesinde ve sonrasında da dünyada pek çok tesis gezdim. Ancak hiçbiri beni Pyhasalmi kadar etkilemedi.

Yeraltı işletmesi de, tesis de o tarihlerde tam bir otomasyonla yönetiliyordu. Yılda bir milyon ton cevherin üretimini ve zenginleştirilmesini toplam yaklaşık 80 kişi ile gerçekleştiriyorlardı.

Tesis, yazılımı ve hardwarei kendi geliştirdikleri "ekonomik verim" konseptine göre çalışan bir bilgisayar tarafından yönetiliyordu. Çalışanların alacağı primum de "ekonomik verim" belirliyordu. O tarihlerde Finlandiya, nüfusu henüz 5 milyona ulaşmamış, yeraltı ve yerüstü kaynaklarını en akıllıca değerlendiren -ki hala öyledir- örnek bir ülkeydi.

Pyhasalmi'deki çarpıcı teknoloji ile yeniliklerin dışında akılcı bir çevre yönetiminde de ilginç örnekler vardı. Flotasyonda az da olsa siyanür kullanmalarına karşın, atıkların incesi bir arıtma (detoxification) olmaksızın 4 kademeli atık barajına pompalanıyor; iri bölümü "backfill" için kullanılıyordu. Barajın son bölümünde tatlı su levreğine benzer bir balık yetiştirilip, özellikle misafirlerin olduğu günlerde öğle tabldotunda sunuluyor ve, altı çizilerek, bu balığın atık barajında yetiştirildiği vurgulanıyordu. Tabii sorana, isteyene işin bilimsel yönü olan sülfürlü minerallerin varlığında serbest siyanür olamayacağını, siyanürden binlerce kez daha az toksik olan tiyosiyanat oluşumu ve doğal bozundurma hakkında bilgi veriliyordu.

Bu geziden kısa bir süre sonra ülkemizde konuyla hiç ilgisi ve bilgisi olmayan kişiler korkunç siyanür senaryoları üretip, madencilığe karşı, bilimsel temelden yoksun, sözde "çevreci" bir

karşı duruş oluşturdular. Siyanür senaryoları söz konusu olduğunda, Pyhasalmi örneğini her platformda kullanmaya devam ediyorum. Çünkü “Hayatta en hakiki mürşit ilim ve fen “özdeyişine, Finliler gibi bende kalpten inanıyorum.

DİNÇER KARA-1902

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1973)

1980’li yıllardı. Afşin-Elbistan Projesinin Kışlaköy Açık İşletmesi’nde ilk 4 basamak devreye alınmıştı.10-50 cm kalınlığı olan bir kaliç tabakası dışında, ortalama 70-80 metre olan örtü tabakası yumuşaktı ve bizim bager dediğimiz döner kepçeli ekskavatörler için ideal bir formasyon vardı. Gel gör ki, bu incecek kaliç, bagerin 400-500 saat çalışması gereken kesici uçlarını 100-150 saatte bitiriyor ve dozerlerle yapılan destek çalışması da arzu edilen sonucu sağlamıyordu.50-60 maden mühendisi olmamıza; Soma, Tunçbilek gibi işletmelerimizde örtü tabakasının büyük çoğunluğu için patlatma yapılmasına rağmen, Kışlaköy’de patlatma yapmayı becerecek kimse yoktu. Ta ki, büyük sevgi, özlem ve rahmetle anmak istediğim Hicabi Esen Bey Soma’dakilere kızıp Elbistan’a gelene kadar!

Hicabi Bey patlatma için gerekli ambar, personel, izin vs gibi formaliteleri çok kısa zamanda halletti ve bir gün mesai bitimini müteakip patlatma yapmaya karar verildi. Ben de patlatma için verilen saatten 5 dakika kadar önce patlatmanın yapılacağı basamağın girişine vardım. Ancak orada bekleyen bir nezaretçi daha fazla yaklaşmama izin vermedi.

Arabadan iner inmez büyük bir gürültü ile Hicabi Bey patlatmayı gerçekleştirdi. Yukarı ve yana doğru yaklaşık 100 metre mesafeye kadar taşlar savruldu. Ben ve görevli nezaretçi, yakınımızdaki bant tahrik istasyonunun altına sığınarak üzerimize doğru gelen taşlardan korunduk.

Bir, iki dakika sonra patlatma yapılan yere doğru yöneldim ve tozların arasından çıka gelen Hicabi Bey ile karşılaştım.”Hicabi ne yaptın?” dedim. “Bager, bantlar, kablolar ve belki bazı araçlar

zarar gördü, niye böyle oldu? “diye sordum. O da “Ölen var mı? “diye bana sordu. Ben de “Yok galiba” dedim. Bunun üzerine Hicabi Bey o ünlü parmak şıkırtısını yaparak çok neşeli bir şekilde yürüyüp gitti.

Daha sonraları yapılan çalışmalarla, en uygun patlatma yöntemi bulundu ve bize çok pahalıya mal olan, kazı miktarımızı düşüren bu sert kayaç sorununu da aşmış olduk.

TUĞRUL ÖZYURT-1916

(Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Maden Bölümü, 1973)

Türkiye’de yer altı maden işletmelerinde çalışan arkadaşlarımızın ortak anılarının iş kazalarının üzerine olduğu şüphesizdir. Ben de beni çok üzen bazı iş kazaları yaşadım. Bunlardan kıl payı kurtulduğumuz ve aklıma geldikçe hala ürperdiğim bir olayı paylaşmak isterim.

Dere yatağı içerisinde açtığımız bir kuyu vasıtası ile işlettiğimiz bir krom ocağımız vardı. Ocağı planlarken kış (yağış) mevsimi gelmeden bir tünel ile dere yatağının değiştirilmesi işi de planlanmıştı. Ancak uygulamada tünel açımı gecikti ve ilk yağmurlar yağmaya başladı. Akan dere sularının yükselerek kuyudan ocak içerisine dolma ihtimali herkesi endişelendiriyordu.

Hem ocak içerisinde hem de tünel açımında üç vardiya üzerinden çalışılıyordu. Gökyüzünün kap kara olduğu bir akşam, sabahın saat 4’ünde, parazitli bir telsiz çağrısı aldım. Sadece “Ocağa gel!” sözünü anlayabilmişim. Büyük bir telaşla yola çıktım. Aklimdan bin bir türlü kötü düşünceler geçiyordu. Ocağa vardığımda tüm çalışanları barakada buldum. Soba yanıyordu, herkesin elinde çay bardakları vardı. Ben sormadan işçiler, “Geçmiş olsun, tünel delindi.” dediler.

Ben şiddetli yağmura rağmen tünel ağzına vardım. Bizim çevirme tünelimiz derenin sularını kuyuya ulaşmadan naklediyordu. Göz yaşlarım yağmur sularına karıştı. Rahatlamıştım.

Bugün o ocağın kış günlerinde çalıştırılmasının çok yanlış olduğunu düşünürüm. Şansımız varmış, büyük bir kaza atlatılmıştı.

GÜNDÜZ ÖKTEN-1936

(İTÜ Maden Fakültesi, 1973)

Doktora Tezi çalışmalarım sırasında, Zonguldak Taşkömürü Havzası'ndaki ani gaz ve kömür püskürmesi olaylarını ve olaya eğilimli zonları önceden belirleme tekniklerini araştırdım. Her aşamada işletmelerde mühendis olarak çalışan arkadaşlarımdan, nezaretçi ve işçilerden yakın ilgi ve destek gördüm. Tezimi 1983 yılında tamamladığım dönemde konuya ilginin artmış olması (Armutçuk ve Kozlu Müesseseleri'nde Merkezi Gaz İzleme Sistemi'ni kurma girişimleri, olayları önlemeye yönelik tedbirler alınması ve olayı etkileyen parametrelerin araştırılması vb.) beni fazlasıyla mutlu etmişti.

Söz konusu gelişmeleri yakından izlerken, TTK Kozlu'da, 03.03.1992 tarihinde meydana gelen, 263 madencinin hayatını kaybettiği olay beni tekrar en başa döndürdü. Büyük olasılıkla bir ani gaz ve kömür püskürmesi olayı sonrası, çalışma ortamına yayılan gazın ateşlenmesi ile başlayan bu olay önlenebilir miydi diye uzun süre düşündüm. Söz konusu olay ile ilgili dava dosyası benim de içinde bulunduğum Bilirkişi Kurulu'na tevdi edildiği zaman tedirgin oldum. Arkadaşlarımla birlikte gerçeğe ulaşabilmek için büyük çaba harcadık. Bu müessif kaza ve çevresinde yaşanan olaylar meslek yaşamıma kötü bir anı olarak geçti.

Aradan 21 yıl geçtikten sonra, 07.01.2013 tarihinde TTK Kozlu'da yine bir ani gaz ve kömür püskürmesi olayı sonucu 8 madencinin yaşamını yitirmesi acılarımı tazeledi. Özellikle çeyrek asra yaklaşan zaman diliminde bir yol alamamış olmamıza içerledim.

Benzer olayların bir daha tekrarlanmaması dileğiyle, tüm maden şehitlerini saygıyla anıyor, mekânları cennet olsun diyorum.

MUSTAFA ERDOĞAN-1954

(İTÜ Maden Fakültesi, 1973)

Yıl 1970. Rahmetli Galip ÖZEN Hoca'nın maden işletme dersindeyiz. Derse katılan öğrenci sayısı 18 kadar. ÖZEN hoca kendine özgü üslubu ile evrende yaşam, çok hücrelilere geçiş ve evrim kuramından söz ederek insanlar ile maymunlar arasındaki benzerliğe değindi, ve sonuç olarak "insanların maymun soyundan geldiklerini" söyledi.

Hocanın maymun-insan soy birliğine dair coşkulu ve vurgulu bu ifadesinin arkasından Afif Demirkıran arkadaşımız bu varsayıma şiddetle karşı çıkarak itiraz etti. Sevgili Demirkıran'ın bu itirazı sınıftaki herkesin hoşuna gitti.. Çünkü tartışma başlamıştı ve bunun uzantısında öğrenci argosu ile ders kaynayacaktı. Herkes Galip hoca'ya dikkatle bakıp söyleyeceklerine kulak kesildi... Galip hoca çok sakin ve babacan bir tavırla, sevgili Demirkıran'a sordu... "Efendim ismi aliniz nedir?" dedi. Afif, biraz sert bir ifade ile, "İsmim Afif Demirkıran" dedi. Galip hoca bize dönerek "Afif Demirkıran Bey kardeşimiz hariç, bu sınıftaki herkes maymun soyundan gelmiştir." dedi.

Beklenmeyen yanıtla herkes dağılmış ve kendinden geçmişti.

Böylece Hoca, bu zeki manevra sonucu dersin kaynama riskini ortadan kaldırmıştı. Hocamızı saygı ve rahmetle anıyorum.

SÜLEYMAN ZÖHRE-1970

(İTÜ Maden Fakültesi, 1973)

Ankara'da TKİ'de görev yaparken, Gelik İşletmesi'nde grizu patlaması olduğunu duyunca, yardım amacı ile Zonguldak'a gittim. Olayı inceleyen müfettişlere yardım ettim.

Müfettişlerin tespit ettikleri sonuçlar şöyleydi;

40 HP'lik vantilatör ile tali olarak havalandırılan hazırlık galerisinde, aynı anda kömür damarında baca çıkılmaktadır. Baca 80 HP'lik vantilatör ile havalandırılmaktadır. Vantilatörlerin şalterleri muhafaza altında değildir. Vantilatörler birbirine çok yakındır ve birlikte çalışırken dar alanda muazzam gürültü yapmaktadırlar.

Olay günü vantilatörlerin tam altındaki rayların tamiri için üç işçi gönderilmiştir. İşçiler gürültüden korunmak için yanlarına kulaklıklarını almamışlardır. Olay yerinde stajyer bir iş güvenliği nezaretçisi görevlidir.

Patlama merkezi hazırlık galerisinin içi, ve tam bacanın altındadır. Bu noktadan geçmekte olan dizel lokomotifin egzoz gazını soğutma tertibatında su yoktur. Bu durumda otomatik olarak durması gereken lokomotifin çalışmaya devam etmesi için, soğutma tertibatına bağlı olan yakıt hortumu sökülerek motora direkt bağlanmıştır.

Tespit edilen bu hususlar yetkililere sözlü olarak aktarılmış, ancak patlamaya neden olan fakat olayda hayatını kaybeden kişilerin ailelerine tazminat ödenebilmesi için, bunlar yazılı raporlarda yer almamış ve olay nedeni olarak tavandan düşen bir taşın çıkardığı kıvılcım gösterilmiştir.

TÜRKER ZORLUBAŞ-1982

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1973)

Bizim dönem mezunu arkadaşların hemen hemen tamamı, okuldan ayrılıp meslek hayatına başladıktan sonra, madenlerin devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu kanun maddesini ve yer altı kaynaklarının halkımıza ait olduğunu hiç unutmadı. Halka ait yerine koyulamayan bu kaynaklardan azami faydanın sağlanabilmesi için elimizden gelen çabayı gösterdik.

Kanada ve Avustralya gibi birçok ülke madenlerden yüksek fayda sağlayan ve ülkelerinin kalkınmasını buna borçlu ülkelerdir. Madenlerin değerini bilemeyen birçok az gelişmiş ülke ise, halen gelişmiş ülkeler tarafından sömürülmektedir, buna ülkemiz de kısmen dahildir.

Madenlerden en yüksek katkıyı sağlamak için olabildiğince ileri teknoloji kullanarak katkı payını artırmak gerekir.

Ben 1974-76 yıllarında Maden İşleri Dairesi'nde (o zaman henüz genel müdürlük olmamıştı) çalışırken bor tuzları ve kömür madenlerinde kamulaştırma işlemine gidildi. Tonu 25-30 dolardan satılan kolemanit madenleri 2 yıl içerisinde 300 doların üzerine çıktı. Halen yeteri kadar uç ürün yapamadığımız bor tuzlarının kamulaştırılması hem yurtiçindeki madenciler, hem de yurt dışındaki tüketiciler tarafından büyük bir isyanla karşılandı. Yerli üreticilerin makine teçhizatını hemen hemen hiç para vermeden kamulaştırmak ne kadar haksızlık olmuşsa, bu işlemi yaparak hem üretimi hem de satış fiyatını artırmak o kadar doğru olmuştur. Bu esnada Avrupa ve Amerika'dan gelen teleks mesajlarının ne büyük sayıda olduğunu hatırlıyorum.

30 dolardan kullandıkları ve basit işlemlerle büyük paralar kazandıkları öğrenilen bu yabancı şirketler, fiyat artışı karşısında

ortalığı ayağa kaldırmış, Türkiye'yi çeşitli yollardan tehdit etmişlerdi.

Bugün geldiğimiz durumda, Etibank'ın da bu konuda yeterli olmadığını ve TKİ'nin de kamulaştırılan kömür sahalarını yine istedikleri özel şirketlere kiraladıklarını görünce; ülkemizin hala halkının menfaatlerini koruyacak düzeyde organize olmadığını üzülerek söyleyebilirim. Basit işlemlerle birim satış fiyatları çok yükselme ihtimali olan birçok mineral olduğu gibi ihraç edilmekte ve bu yüzden madenciliğin gayri safi hasılaya katkısı hala çok düşük görülmektedir. Çıkartılan kanun ve yönetmeliklerle orta ve küçük boyutlu şirketlerin madencilik yapabilmesi imkansız hale gelmiştir.

MEHMET BUDAK-2039

(İTÜ Maden Fakültesi, 1973)

MEHMET'İN TEKRAR DOĞUŞU

1977 Nisan ayı başlarıydı. Emet İlçesi Killik mevkiinde yeraltı işletme metoduyla Boraks madeni üretiliyordu. Üretilen madenin yerüstündeki triyayı yapıldıktan sonra, kamyonlarla Bandırma Limanı'ndaki stok sahasına taşınıyordu.

Her sabah saat sekizde maden ocak şantiyesine giderdim. Her gün ki gibi o gün de mutat olan işlerime başladım. Yalnız içimde bir burukluk vardı. Sanki bugün bir olay olacakmış gibi... Birkaç gündür maden ocağında yağmur yağıyordu. Atölyeye giden elektrik telleri kopmuştu. Ocağın elektrik işlerine bakan teknisyen elektrik hattını bağlıyordu.

Saat 12:00 sıralarında, bürodaki arkadaşlar bağırmaya başladılar. "Mehmet'i elektrik çarptı, yetiş Müdür Bey" diye çağırdıklarını duydum. Hemen şirketin aracıyla kaza mahalline gittim. Mehmet yerde yatıyordu. Öldüğü söyleniyordu. Kimse yaklaşmıyordu. Ben hayır ölmemiştir, yardım edin dedim.

Daha önce olan ölüm olaylarında yardım edenler mahkemeye çok gidip geldiklerinden kazalıya yaklaşmaya korkuyorlardı. Ben bağırarak yardım etmelerini istedim. Zoraki olarak, bir akrabası ve şoförle birlikte kazalıyı arabaya aldık. Akrabası durmadan bağırıyordu." Mehmet öldü" diye... Ben de kendisine kızdım. Şoföre devamlı hızlı git diyordum. Yollar çok bozuk ve çamurlu idi.

Espey Yokuşu'nu çıkınca, kazalının ağızından ve burnundan beyaz köpük gelmeye başladı. O esnada kalbine baktım, sıcaklık yayılıyordu. Rabbime içimden durmadan dua ediyordum. On beş dakikada sigorta hastanesine ulaştık. Doktor kapıda bizi bekliyordu. Hemen kazalı içeri alındı, ilk tedavisi yapıldı. Bu ara-

da jandarma komutanı içeri geldi. “Sakın dışarı çıkma, halkın tansiyonu çok yüksek” dedi. Çünkü kazalı sayılı bir ailenin de tek erkek çocuğu idi. Hastanenin içi ve dışarısı büyük bir insan kalabalığı ile dolmuş idi. Yarım saat sonra kazalı kendine geldi. Elleri ve kolları bağlı idi. Doktor sual soruyordu. Doğru cevaplar vermiyordu. Doktor, “Bilinci açılmadı hemen Kütahya’ya göndermemiz gerekir” dedi.

Hazırlıklar yapılmaya başlandı. Ben alnındaki teri siliyordum. Bir an çırpınarak ve bağırarak haykırdı: “Abi ne oldu” dedi. Bende “Elektrik direğinden düştün bir şeyin yok.” dedim. Yüksek hıçkırıklarla ağlamaya başladı. Adını sordum doğru söyledi. Artık doğru cevaplar veriyordu. İkimizde ağlıyorduk. Rabbime dua ediyordum. Doktor “Artık kazalı kurtuldu, geçmiş olsun.” diye hepimizi teskin ediyordu. Bir taraftan kapının dışında ağlamalar geliyordu. Doktor ve jandarma komutanı birlikte; babasını ve annesini içeriye almadan önce, toplanan halka, “Mehmet kurtuldu.” dediler. Ağlamalar birden kesildi. Dualar okunuyordu.

Annesi ve babası içeriye alındı. Kapıdan içeri girer girmez bana sarıldılar “Oğlumuz Mehmet tekrar doğdu. Allah senden razı olsun.” diyorlardı. Sonra, kazalıya sarılarak ağlamaya başladılar. Bu sevinç ağlamalarıydı. Rabbime bin şükürler olsun diyerek kapıya çıktım. Beni alkışladılar.

Görev aldığım işletmede çalışan işçiler, esnaf ve diğer tanıdıklar beni omuzlarına alarak arabaya kadar götürdüler. Bu hayatımın en mutlu anısiydi. Bu anımı asla unutamam. Yıllar sonra elektrikçi Mehmet, Emet ilçesine belediye başkanı oldu. Bu ilçeye büyük hizmetler verdi.

MUSTAFA COŞKUN-2050

(İTÜ Maden Fakültesi, 1973)

EKİ Karadon Bölümü'nde 1'nci Ocak mühendisi olarak çalıştığım zamanlarda, çalışma odama uzun boylu, yakışıklı bir domuzdamcı (Aydın Artık) izin kağıdı ile birlikte izin istemek için geldi. "Bey ev sahibi hasta izin istiyorum." dedi. Ben de "Ev sahibi hasta ise sana ne, bakacak kimsesi yok mu?" dedim. Bu konuşma karşılıklı olarak birkaç defa devam etti. Sonunda domuzdamcı, "Bey hanım hasta!" dedi. (Zonguldak Muslu yöresinde eş yerine ev sahibi deniyormuş). Ben de söylesene diyerek izin kağıdını imzaladım.

Daha sonra öğreneceğim üzere eşi hamileymiş. Bir müddet sonra eşinin ağrıları tutması üzerine, Aydın Artık işe gitmek istememiş ama eşi ben iyiyim diyerek işe gitmesini sağlamış. Aydın Artık gece vardiyasında (24:00 – 08:00) ajöstör olarak tazyikli hava borularını bağlarken, ayakta göçük oluyor. Orada çalışan işçiler ayak başına kaçarak kurtuluyorlar. Fakat Aydın kaçamayıp göçük altında kalarak hayatını kaybetmişti. Cenazesini kendi evinin bahçesine defnettik. Bir hafta kadar sonra eşi hastanede bebeğini doğurdu.

Bu kaza beni çok etkilemişti.

VEDAT DİDARİ-2192

(İTÜ Maden Fakültesi, 1973)

Ekim sonu Kasım başı, meslek yaşamımdaki en kötü (ve unutulmaz) günleri barındırmıştır.

Mayıs ayında EKİ Karadon Bölgesi'nde Karadon Bölümü'nde iş başı yapmıştım ve henüz asil memur olmama 1 aya yakın zaman bulunmaktaydı. Dip tarafı göçtüğünde işçilerin “Yıldızları görebiliyoruz (!)” dediği Acılık ayakta, belki de dünyadaki en yüksek domuzdamları ve en uzun çatal direkler kullanılmaktaydı (5-6 m).

Ocak mühendisi Ahmet Ali Uludağ kısa dönem askerlik görevine gidince sorumluluğuma verilen 2. Ocağın bir panosuydu. Korkuyordum resmen dipteki bu 7-8 sarmadan. İşçi de korkuyordu ama öylesine kolay bir üretim noktasıydı ki, prime doyuruyordu. (Galiba 15 m kadar kalınlık yapıyordu burada Acılık).

Ay sonuna doğru ilk büyük afetle yüzleşiverdim. Korkulan oldu, bir büyük göçük oluşuverdi ve 6 güzel madenciye şehit verdik o göçüğe. Göçük açmayı, göçükten adam almayı öğretti bana ağabeylerim. Daha sonraki günlerde ayağı adam etmeye (Göçük kenarından, sağlamda sürülen bir başyukarı ile ayağın yeniden düzülmesine) ve korkunç derecede bozulan moralimizi toparlamaya çalışırken, göçükte kalan kömür tutuşuverdi. Gaz ölçümleri barajlamanın kaçınılmaz olduğunu gösterince, ayağın boşaltılmasına geçildi. Barajlama hazırlıkları başladı. (Alt ve üst bekleme barajlarına tertip edilecek ekiplerin oluşturulması).

Gündüz vardiyasında çok sayıda işçiden ve mühendislerden oluşan ekiplerle alt ve üst kil barajlar tamamlandı. Üst rekupta barajdan 30-40 m öteye tahlisiye ekibi yerleştirildi. Yaşadığım her şey bir başka evrende yaşanıyor gibiydi. Zafer (Deler) ve Fuat (Demir) ağabeyler, Orhan (Yüksel) bana, “Gençler! her belayı

gördünüz, bir de barajlamayı öğreniyorsunuz, artık uzman ol-
maktasınız)” diye takılmaktaydılar.

24 saat sonra beton barajlar için ekip tertip edilecekti. Bölüm mühendisimiz rahmetli Sami İnam’ın “Arkadaşlar bu işi gündüz gözüyle yapalım.” önerisi belki de bir çoğumuzun bugün hayatta olmasını sağlamıştır. Zira iki barajda da çok sayıda insanın çalış-
masına rast gelebilecek vardiyada, kapatılmış sahada büyük bir patlama olmuş, barajlar yıkılmış ve ne acıdır ki üst rekupta bekleyen tahlisiyeci arkadaşlarımız şehit olmuşlardı.

Bu olayın travmasını yaşamaya vaktimiz olma dan yeni bir maden afetiyle mücadelemiz başlamıştı. Açık alevle yanan bir panonun kapatılması... Çoğu meslektaşımın sandığı gibi bu olaylardan sonra ayrılmadım ben ocaklardan...

Sonrasında iki sene daha çalıştım... Çirkin politikanın travması beni EKİ’den ayırmıştı.

GÜLHAN ÖZBAYOĞLU-1061
(ODTÜ Maden Mühendisliği Bölümü, 1964)

1987-1989 yılları arasında, TKİ'ye Tunçbilek Kömür Yıkama Tesisi'nin iyileştirilmesi ve yeni kurulacak Ömerler Kömür Hazırlama Tesisi'nin fizibilite çalışmalarının yürütülmesi" konulu bir projenin yürütücülüğünü yapmıştım. 1990'da TKİ 600ton/saat kapasiteli Ömerler Lavvarı'nın yapımını bir Amerikan şirketi olan CLİ'ya ihaleyle vermiş ve çalışmaları başlatmıştı. TKİ elemanları inşaatın kontrollüğünü kendileri yapmak istiyordu. O zamanki T.K.İ. Genel Müdürü Sayın Yusuf Çebi "TKİ iş veren kuruluş olarak kontrollük görevini üstlenemez" diyerek tarafsız bir kuruluşa kontrollüğü yaptırmanın doğru olacağını söylemiş ve projenin fizibilitesini yapan ODTÜ Maden Mühendisliği Bölümü'ne bu görevi proje olarak vermişti. 1991-1993 yılları arasında süren bu projenin inşaatı sırasında ben proje yöneticisi olarak, ODTÜ'nün inşaat vb işlerinden sorumlu Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Bilgin Kaftanoğlu da proje koordinatörü olarak görev yapmıştık. Tesisin devreye alma ve performans çalışmaları sırasında bölümdeki arkadaşlarım Prof. Dr. Ümit Atalay ve Prof. Dr. Ali İhsan Arol da ekibe dahil olmuşlardı. TÜSTAŞ isimli mühendislik - müşavirlik firması inşaat sürerken yapılan işleri yerinde takip etmek için bize yardımcı olmaktaydı.

Sertliğiyle tanınan Prof. Kaftanoğlu büyük bir tizizlikle projeleri inceliyor, hataları affetmiyor ve inşaatı anında müdahale ediyordu. Biz her on beş günde bir inşaatı geliyor ve gelişmeleri takip ediyorduk. Hem TÜSTAŞ firması, hem de CU Bilgin Bey'den çok çekiniyorlardı.

Nihayet 18 aylık bir çalışma sonunda lavvarın inşaat ve montaj işleri bitmiş ve sıra lavvarı işletmeye alma ve performans çalışmalarına gelmişti. ODTÜ'den arkadaşlarım Prof. Dr. Ümit

Atalay, Prof. Dr. Ali İhsan Arol Tavşanlı'ya geldiler ve birlikte lavvarı işletmeye almak için şartname gereğini uygulamaya başladık. TKİ'nin hazırladığı şartname gereği lavvarın kesintisiz 15 gün çalıştırılması ve istenen nem, kül ve kalori değerlerini karşılayan ürünlerin üretilmesi gerekmekteydi. Fakat Ömerler lavvarını bir türlü sürekli çalıştırmak mümkün olmuyor, devamlı sorun çıkıyordu. Özellikle tikiner devresi problem yaratıyordu. Zaman geçiyor, lavvar 2-3 saatten fazla kesintisiz çalışmıyordu. Ayrıca laboratuvar analizlerinden istenen kalitenin tutturulamadığını da görüyorduk. Analizlerde herhangi bir sorunun çıkması için laboratuvarı kontrol altına almıştık.

CLI yetkililerine şartnamedeki koşullar sağlanmadıkça lavvarın kabulüne imza atmayacağımızı bildirdim. Üzerimizdeki baskı artmıştı. Hem TKİ ve CLI yetkililerinin, hem de bizim sınırlarımız gerilmişti. En küçük bir kıvılcımda herkes patlamaya hazır hale gelmişti. Durumu devamlı TKİ Genel Müdürü Yusuf Çebi'ye rapor ediyor veya bizzat anlatıyordum; onun bize tam destek vermesi ve devamlı arkamızda olduğunu hissetmem bana güçlükler karşı direnme gücü veriyordu.

Tesisteki beslemelerde, ve ağır ortam devrelerinde yapılan ayarlamalar neticesinde kalitede istenen şartları sağlayan ürünler üretilmeye başlandı. Fakat tesisin o günkü koşullarda şartname gereği 15 gün devamlı çalışmasının zor olduğu ve zaman alacağı belli olmuştu. Duruma TKİ yetkilileri müdahale etti ve tesisin 24 saat devamlı çalıştırılmasının kendileri için yeterli olacağını bildirdiler. Lavvar bütün devreler sıkı bir şekilde kontrol altına alınarak çalıştırılmaya başlandı, fakat bu sefer de su sorunu başgösterdi. Lavvarı sürekli besleyecek su yoktu. Çare olarak lavvarın 24 saat çalıştırılmasına yetecek su Tavşanlı İtfaiyesinden temin edildi ve biz 24 saat lavvarın otomasyon kontrol odasında nöbet tutarak lavvarın kesintisiz çalıştırılmasını izledik. Gerekli nümuneleri alarak performans çalışmalarını yürüttük.

Lavvarın performansı hakikaten kitaplarda verilen ideal örnekler gibiydi. ODTÜ ekibi olarak lavvarın kabulüne imza attık. Herkesin yüzü gülüyordu. O akşam çevredeki meşhur bir lokantada CLI ve TKİ mühendisleri ile birlikte yemeğe gidildi. Orada CLİ'nin patronu Mr.Chedy şu sözleri söyledi:

“Türkiye’de ihalesini aldığım bir projede bir kadının bana kök söktüreceğini söyleseler, inanmazdım”.

Memleket menfaatlerini her zaman ön planda tutan ve dürüstlükten taviz vermeyen tutumundan dolayı bu sözleri işitmek beni son derece mutlu etmiş ve gururlandırmıştı.

H. AYDIN BİLGİN-2095

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1974)

1977-1978 yıllarında, Prof. Dr. A. Günhan Paşamehmetoğlu yöneticiliğinde, aralarında benim de bulunduğum üç asistan arkadaş, TÜBİTAK destekli bir ARGE projesini Garp Linyitleri İşletmesi 6 No'lu yeraltı ocağında yürütmekte idik. Proje konusu; kazı, tahkimat, konveyör öteleme, söküm, arka kömürü alınması gibi uzunayak faaliyetleri sırasında, sürekli biçimde, örneğin bir ayağın tekrar kazı vardiyasına sıra gelinceye kadar her iki saatte bir, direklerle gelen yükleri ve konverjansı ölçerek, en çok hangi faaliyet esnasında yük artışı ve tavan alçalması meydana geldiğinin araştırılması idi. Mezuniyetinden sonra kısa bir süre TKİ Genel Müdürlüğü İşletmeler Dairesi'nde çalışmış, ve ODTÜ Maden Mühendisliği Bölümü'nde çalışmakta olan henüz 3 yıllık genç bir maden mühendisi idim.

Nöbetçi olduğum 24:00-08:00 vardiyasında ocağa girdim. Üç farklı ayakta, direkler üzerine yerleştirdiğimiz yükölçerler ile tavana yerleştirdiğimiz ekstansometrelerde saat 01:00, 03:00,05:00 ve 07:00'de ölçüm yapmakla görevli idim.

01:00 ölçümünü yaptım. Normal olmayan herhangi bir durum yoktu. Ayaklardan birinde saat 03:00 ölçümünü yaparken, 11. ve 12. sarmaların arasında, tavanda oluşmuş bir çatlaktan zaman zaman, adeta tuzluktan yemeğe çok az miktarda tuz serper gibi, çok ince ve toz niteliğinde malzeme geldiğini fark ettim. Diğer ayaklardaki ölçümleri çabucak bitirip yine aynı ayağa geri geldim. Tahkimatı sağlam bir yere geçip olayı izlemeye başladım. Önceleri 5-6'şar dakika aralıklarla meydana gelen tavandan ince-posta akması giderek daha kısa aralıklarla, önce 3-4'er dakika, sonra 1-2'şer dakika aralıklarla meydana gelmeye başladı. Tuzluktan serpilene çok az miktardaki tuz miktarı ile karşılaştırıldı-

ğında; akan posta miktarı önce el ile bir tutam tuz serper gibi, daha sonra bir avuç tuz serper gibi artmaya başlamıştı. Yaptığım ara ölçümlerde, tavan alçalması ve konverjan- sını arttığını saptadım. O güne değin hiç göçük görmemiştim. Ama üniversitede yeraltı madencilik yöntemleri, kaya mekanığ gibi dersler almıştım. Uzun ayak çevresindeki basınç dağılımlarını biliyordum. Bu temel bilgilerim ile gözlemlerimi birleştirdim ve bu olayın gelişmekte olan bir göçüğün ilk işaretlen olduğu kanısına vardım. Diğer ayaklarda ve olayın başladığı ayakta saat 05:00 ölçümlerini yaptım ve ayaktan çıktım.

Geri dönüşlü geçertmeli yöntemle çalıştırılan ve kalın damar olduğu için arkadan kömür alınan ayakların ortak olan motor sabiti yolundan giderken, işçilerin kahvaltı molası almış, çıkınlarını açmış ve yemeklerini yemekte olduklarını gördüm. Selamün aleyküm, afiyet olsun dedikten sonra ayağın çavuşunun kim olduğunu sordum. Önce kahvaltıya davet ettiler, sonra söylediler. Ayak çavuşunun yanına gittim, gözlemlerimi anlattım. 11-12. sarmalar arasında büyük ihtimalle bir göçük oluşabileceğini söyledim. Dikkatli olmalarını ve ilave tahkimat yapmalarını öğütleyip, koltuk anbarına gittim.

Allah rahmet eylesin, ambarcı Sarı Abdullah, sofrayı hazırlamış beni kahvaltıya bekliyordu. "Nerede kaldın mühendis bey!" dedi. Elimizi yıkayıp kahvaltıya başladık. Henüz üç beş lokma yemiştik ki, bir işçi koşarak, nefes nefese geldi, vardiya mühendisini sordu. Abdullah az önce tertip hazırlığı için ocak dışına çıktığını söyledi ve sordu, "Hayrola ne oldu?". İşçi bir taraftan telefonla vardiye mühendisini ararken, diğer taraftan benim sözünü ettiğim yerde göçük olduğunu, göçükte adam kaldığını söyledi. Ben de kahvaltıyı bırakıp koşarak olay yerine gittim.

Bir taraftan ilave tahkimat yapılırken bir taraftan ellerimizle-postayı kaldırdık. Çok şükür, usta arkadaşımızı sağ olarak göçükten aldık. Göçükten aldığımız 11-12. sarmaların ustası ayak

çavuşunun oğlu imiş. Oğlu kurtulan ayak çavuşunun yüz ifadesi ve halini görmeli idiniz.

Bu anımı hiç unutmam. Genç meslektaşlarıma; her zaman araştırmacı, sorgulayıcı, okuyan, hayat boyu öğrenen ve kendilerini geliştiren kişiler olmalarını öneririm.

MESUT ANIL-2100

(İTÜ Maden Fakültesi, 1974)

Uzun yıllar boyunca öğretim üyeliği yaptığım için fazla mesleki anım olmadı.

Doktora tezimi hazırladığım Çanakkale Yenice Arapuçan-dere Pb-Zn-Cu madeninde, 1976 yılı yaz çalışmalarını yapmak üzere 2 aylığına Fransa'dan gelmiştim. Yanılmıyorsam bir kurban bayramı tatiliydi. Çalışanlar tatil edildi. Koreş Köyü'nün yerlisi Ali isminde bir genci birikecek suyu tahliye etmesi için nöbetçi bırakarak, bizler patronla birlikte İstanbul'a geldik.

Bir hafta sonra iş başı yapmak üzere madene döndüğümüzde, Ali'yi desandre girişinde üzüntü içinde bulduk. Sıkı sıkı tenbihimize rağmen Ali bir şey olmaz diye bizim arkamızdan köyüne gitmiş ve 75 metrelik desandre ağzına kadar su ile dolmuştu. Suyu 3 günde boşalttık ama pompaların ve vincin motor sargıları yanmıştı ve patron Ali'nin işine son verecekti. Araya girdim, patrona rica ettim ve Ali çalışmaya devam etti.

1977'de tekrar yaz çalışması için aynı yere geldim, 1/5000'lik jeoloji haritası çıkarıyordum. Dik bir şev üzerinde yürürken birden toprak kaydı ve ne ileri ne geri gidebiliyordum. Jeolog çekicimi toprağa bastırıp üzerine tüm vücudumu yasladım. Saatlerce orada kaldım. Bacaklarım uyuştı. Bağırıyordum ama vadi tabanındaki köylüler dereden motorlarla su çekip tütün suladıklarından benim sesimi duyamıyorlardı. Bitkin haldeyken madenden köyüne giden Ali'nin bir canbaz gibi dik şevden yanıma geldiğini gördüm ve beni elimden tutarak kurtarabileceğini söylüyordu. Ben ise tamamen uyuşmuş ayaklarımı bile kıpırdatamıyordum.

Ali'nin de yardımıyla uzunca bir örme ipi çam ağacına bağlattım ve belime ipi geçirerek yavaş yavaş uçurumdan kurtuldum.

Bu benim meslek hayatımda aklımdan çıkmayan önemli bir kesittir.

ENVER KARAÇAM-2140

(İTÜ Maden Fakültesi, 1974)

Yıl 1989. Yer; TTK Üzülmez Müessesesi Asma İşletmesi. Nakliyat Başmühendisliğinin sorumluluk alanındaki (-156) silo dibinde yangın var. Asma'da, benim bildiğim, ilk ocak yangını.

Cevat Şahin müessese müdürü; H. Cahit Ülker İş Güvenliği ve Eğitim Dairesi Başkanlığı'nda iş güvenliği müdürü; Necmi Ak-sakal nakliyat başmühendisi; ben Çaydamar İşletmesi'nde üretim başmühendisiyim. Çaydamar yangın konusunda daha deneyimli.

Necmi, sınıf arkadaşım. Çağırınca gittim. Baraj yerleri belirlenmiş. Kardeşim, Asma İşletmesi mühendislerinden Birol Karaçam da orada. Yangın alanını görmüş. Silo dibinin açık alevle yandığını söylüyor. O mıntıkayı iyi biliyor ve giriş barajının yerini doğru bulmuyor. Kavşakta ve kırıklı bir zonda, sızdırmazlık sağlamak zor. Baraj yerinin değişmesi gerekiyor. Ayrıca olay yeri oldukça kalabalık ve yangına müdahaleyi geciktiren bir kargaşa var. Müessese Müdürü'nü arayıp, durumu anlattım. "Yetki sende bildiğini yap!" dedi.

Silo ve bağlantı yolları taş içinde sürülmüş. Metan sıkıntısı yok. Yangının eski bağ demirlerinin kaynakla kesilmesi sonrasında, ağaç malzemenin tutuşmasıyla çıktığı biliniyor. Beton baraj yapılarak, zaman yitirmeden yangın alanına giden havayı biran önce kesmek gerekiyor. Baraj yerini değiştirip, geri çektim. Silo dibi kon-turlarına giden galerinin ağzına yapılacak bir perde barajın yangını söndürebileceğini, olmazsa silo başında iki yere daha baraj yapılması gerekeceğini öngörerek hazırlıkları başlattım.

Ancak; silo dibi hava gidiş yönünde olmasına rağmen duman geri tepiyor ve çalışmayı güçleştiriyor. Birol, ileride kesitin daraldığını ve yolda bırakılmış vagonların hava akışını engelle-

veyebileceğini söyleyince; güvendiği iki kişiyle bakıp gelmelerini istedim. Biraz sonra dumanın içinde kayboldular. Gitti, gelmez. Topu topu 15-20 dakika belki ama nasıl geçtiğini ben bilirim. Biraz sonra vagonları ittirerek geldiler. Birol'a sarılamadım tabii...

Duman kısmen silo dibine doğru çekildi. Perdeyi yapmaya başladık. Cihazsız çalışıyoruz. Birden hava akımı azaldı. Ölçüm yaptırıldı. CO yükselmeye başladı. Fenalaşanlar oldu. Ekibi temiz havaya çektim. Zorunlu olarak tahlisiye cihazlarını kuşanarak perdeyi tamamladık. (Daha sonra bir işgüzarın yangın yerinden geçen hava miktarını azaltmak için bize haber vermeden hava kapılarıyla oynadığını, CO'nun yükseldiğini duyunca da eski haline getirdiğini öğrendim.)

Birkaç saat sonra, ocakta; Cevat Şahin ve H.Cahit Ülker ile sohbet ediyoruz. Konu yangının gelişimi... Ben; yaptığımız perde barajında iyi bir sızdırmazlık sağlanırsa yangının sönmülenebileceğim, silo başındaki galerilere ertesi gün girilebileceğini söyledim. Cevat Şahin; "Öyle olursa sana en büyüğünden bir tane kaliteli viski..." dedi.

Birkaç gün sonra... Yer; Çaydamar İşletmesi... Saat 17.00'ye yaklaşıyor. Mühendis arkadaşlarla akşam tertibi sonrası sohbete dalmışız.

"Müessese Müdürü geliyor..." dediler. Biz çıkarmadan Cevat Şahin odaya girdi. Masamın üzerine galonu bırakırken, şöyle dedi: "İçti senin dışı benim, boş şişeyi geri isterim..."

Gerçekten içimi iyiydi, o akşam hakkını verdik... Estetik bir şişeydi, boşunu iade ettik...

Eskiden yangınlar da mı güzeldi...? Şimdi; Cahit'siz, Necmi'siz viskinin tadı olmaz ki...

HAYRULLAH KAŞIKÇI-2215
(İTÜ Maden Fakültesi, 1975)

Elli bir doğumluyum
Genç dinamik biriyim
Karadeniz çocuğu
Rize Çayelili'yim

Özünde heyecanlı
Sempatik sıcak kanlı
Kolay diyalog kuran
Esmer bir delikanlı

Ben İstanbul Teknik'ten
Yetmiş beş mezunuyum
Maden mühendisiyim
Bundan da gururluyum

Mühendislik mesleğim
Sevgi dolu yüreğim
Milletim mutlu olsun
Budur benim dileğim.

Çok hassas bir insanım
Duygu ile yoğrulan
Ne yapmalıyım diye
Kendini sorgulayan

İlk giriş yeri benim
Maden Tetkik Arama
Tam yedi ay çalıştım
Çan ilçesi sondajda

Sonra gittim askere
İlk dört ay Polatl'da
Geri kalan on üç ay
Bitti Gelibolu'da.

Çanakkale Seramik
Askerden sonra ilk iş
Beş yılım Çan'da geçti
Sonra Söğüt'e gelişt.

Hammadde bölge şefi
Olarak görev yaptım
Doksan yılı Ocak'ta
Serbest işe el attım

Çalıştığım serbest iş
Altı yıl kadar oldu
Termal kurulunca da
Yeni iş yerim oldu

İnşaat halindeyken
Gece gündüz çalıştım
Üretime geçince
Mesleğimle barıştım

Termal'in açılışı
Doksan sekiz'de oldu
Cumhur başkanı geldi
Tören muhteşem oldu

Cumhur başkanımıza
Yakışır şiir yazdım
Beğenip saat verdi
Sevindim onurlandım

Termalde çalışırken
Şiirlerimi topladım
İki kitap halinde
Severek yayınladım

Yazdığım bir şiirim
Garnizonda okundu
Yemin törenlerinde
Gönüllere dokundu.

İki bin on yılında
Termalden de ayrıldım
Kendi işimi kurdum
Madenciliğe soyundum.

İki kız bir erkek
Üç çocuk babasıyım
Üçünü de okuttum
Hepsinin arkasındayım

Söğüt oturduğum yer
Otuz üç yılım geçti
Ülkem cennetten köşe
Gönlüm burayı seçti

TAHİR MEHMET PARLAK-334

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1955)

Soma-Eynez Nadir Hakkı Önen Kömür Ocağı, 1979'da TKİ'ye devredilmişti. TKİ Genel Müdürü Sayın Celalettin Durusun Somada brifing alırken kapı çalındı. İçeriye sağ elinde baston, sol kolunda yardımcısı, bir beyefendi girdi. "Sayın Genel Müdürüm, sizden bir maruzatım olacak: Madencilik mesleğime, çalışanlarıma ve madenime bir nefes gibi bağlıyken, Devlet hepsini elimden aldı. Madende oturduğum evimi de aldılar. Hayatta tek kızım Rengin var, o da İstanbul'da yalnız. Evimde bir müddet daha oturmama ve yardımcımın da bana hizmet etmesine müsaade eder misiniz?" Genel Müdür, "Aman Beyefendi, neler düşünüyorsunuz. Devlette biziz, Millet de biziz, hepimiziz ve senin emrindeyiz. Nasıl ve nerede rahat edecekseniz, öyle yapınız!" dedi.

Maden Yüksek Mühendisi Hakkı Önen, Genel Müdür'ün bu sözlerinden çok duygulanmıştı, teşekkür etmek istedi, fakat edemedi, her yeri titriyordu. Genel Müdür'ün ve kendi yardımcısının şefkat dolu desteğinde zorlukla kapıya doğru yürürken, çok sevdiği madenine son defa gidiyordu. Biz de 10 kişi ayakta, bir saygın madenciyi hüznle uğurluyorduk.

3 ay sonra da madendeki evinde öldüğü haberi geldi.

Afşin-Elbistan ilk grup maden makinelerinin seçimi ve ihalesi komisyonunda görevlendirilmiştim. Alman Otto Gold firma şartnamesi ayrıntılı iki cilt olmasına rağmen, yürüyüş sisteminin raylı veya paletli olması belirtilmemişti. Finale kalan Doğu Alman firmasının teklif fiyatı ucuz, vadesi 10 yıl, faizi %10 ve raylı sistemdi. Batı Alman firmasının teklif fiyatı pahalı, kredisi 30 yıl faizi %3 ve paletli sistemdi. Şartname gereği, krediler aynı zaman bazına getirildiğinde paletli teklif fiyatı daha ucuzdu. Ayrıca raylı

sisteminde ve 1.100 m rakımlı kış şartlarında donmuş traverslerin ötelenmesi zorluğu vardı.

Komisyonumuz kararına rağmen, gazete manşetlerinde “Tahir Parlak devleti zarara sokuyor, ucuzu değil pahalıyı aldırıyor!” bilgileri çıkmaya başlayınca, denetim üstüne denetim görmüştüm. Son denetimi Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu yapmış ve takdirleri gözlerimde yaş olmuştü.

Paletli sistemi yarım asırdan beri başarıyla kullanmakta olduğumuz için mutluyum.

YUSUF USTAEL-425

(Zonguldak Maden Teknik Okulu, 1955)

Faydalı Yalan!

1962-1966 yıllarında, Etibank Keban Simli Kurşun İşletmesi Müdürlüğü'nü yapmaktayım. İşletmede 450 civarında işçi ve memur çalışmaktadır. Bundan 40 yıl öncesinin parası ile yılda 2.5-3 milyon kar ederek bütün kurum- ların vergilerini de ödediğimiz gibi, Keban Kasabası'nın aydınlatılmasını da işletmemiz yapmaktadır. Keban Barajı henüz etüd çalışmaları safhasındadır.

Kasaba ve civar köyler fakir ve ancak işletmemiz sayesinde yaşamlarını sürdürmektedir.

1964 veya 1965 yılı iş programı yapacağız. Ancak yıllık ham cevher üretimimiz 40.000 ton civarında olmasına rağmen, görünür rezervimiz 15.000 ton civarındadır ve rezerv azami mayıs ayı sonuna kadar yetecektir.

Genel Müdürlüğe durumu etraflıca anlatarak 5 aylık üretim programı yapmayı ve bu müddet içinde yeni rezervler bulmamızın yüzde doksan mümkün olacağını bildirmeme rağmen, yılbaşında üretimi durdurarak, "arama, bakım ve muhafaza" programı yapmamı emrettiler. Ayrıca Etibank'ın diğer işletmelerine durumu bildirerek, işçi ve memur eksiklerini buradan temin etmelerini resmen bildirdiler.

Ocakta yaptığımız arama çalışmalarında %75 müsbet netice alınmakta ve cevher bulunmaktaydı. Ancak kalker ve şist kontağında teşekkül eden cevher adeseleleri 5-10 bin tondan fazla olmakta ve devamlı rezerv sıkıntısı çekilmekteydi.

İş programı yapma zamanı sıkıştıkça, işin başında olmamı ve kasaba ile köylerin durumunu göz önüne aldığımında; yapılacak tek şeyi yaptım: İlgili arkadaşlara emir vererek, 45.000 ton rezerv

bulduğumuzu gösteren bir rapor tanzim ettirdim ve yıllık programı Ankara'ya gönderdim.

Tahmin ettiğim gibi yeni rezervler bulduk ve işletme en az 10 yıl daha çalıştı ve bu fakir bölge işsiz ve karanlıkta kalmadı.

M.NİHAT SERTER-1232

(İTÜ Maçka Teknik Okulu Maden Mühendisliği Şubesi, 1965)

40 yıllık madencilik hayatımda, kömür madenciliğinin her türlü cefasını (yangın, grizu, göçük ve su basması gibi) gördüm.

1977 olsa gerek, Merzifon Yeni Çeltek Kömür İşletmesi'nde gece saat 2-3 civarlarında dahili telefonun sesiyle uyandım. Telefonu açmamla beraber bir ses; "Daha ne yatıyorsunuz! Herkes öldü, herkes öldü!" diyor başka bir şey demiyordu.

Uyku sersemliğiyle neye uğradığımı şaşırđım. "Ne oldu? Ne var?" diye defalarca seslendimse de başka bir şey demiyordu. Aceleyle giyinip işyeri içinde olan lojmandaki evden ocak ağzına koştuğumda, beraber çalıştığım ağabeyim durumundaki rahmetli Haşan Bayav'ın da telaşla geldiğini gördüm.

Ocak içinde bir patlama olmuş. Patlamanın tesiriyle oluşan toz bulutu içinde yüzü gözü simsiyah bir halde, ocağa giriş desandrisi dibindeki kancacı dışarı fırlayıp bizi telefonla arıyor. Bu arada da nefeslik ağzından kesif dumanda çıkmaya başlayınca, korkuyla içerdeki herkesin öldüğünü düşünerek bizlere bu şekilde haber veriyor.

Aceleyle giyinip ocağa indiğimizde, iniş desandrisinden sonra, kömür damarına erişmek için yukarıya doğru olan ikinci desandrinin başına vardığımızda büyük bir yangınla karşılaştık. Buradan ileri ayak bölgesine geçmek mümkün değil. Nefeslikten gidebilir miyiz diye tekrar dışarı çıktığımızda, yangın bölgesinin epeyi ilerisinde olan ayakta ve taban yollarında çalışan işçilerin tamamının nefeslikten çıkmış olduklarını gördük ve tabi çok rahatladık.

Daha sonra yangını söndürmek için yaptığımız barajlarla çok ta uzun olmayan bir süre sonra yangın sönünce yangın bölgesine gittiğimizde, desandri başında zamanında kömürü kestiklerinde

kısa bir kör baş yukarı yapılmış olduğunu, sonra taban yolu çalışmalarına geçildiğinde buranın ağzının da kapatılmış olduğunu gördük. Bundan bizim haberimiz yoktu. Oradaki boşlukta biriken grizu zamanla oradaki gevşek kömürlerin kızışmasıyla patlayarak yangına sebep olmuş.

O gecedен sonra daha birkaç yıl, gece veya gündüz her telefon çalışında bir korkuyla irkilerek telefonu açtığımı hatırlıyorum.

MEMDUH ÖZKOÇAK-1252

(İTÜ Maden Teknik Okulu, 1965)

1977 yılında Afyon Çay, İsalı Köyü'nde kömür ocağında çalışıyorum. Köylü ocağa yol yapmamızda zorluklar çıkarıyor. Bizde eldeki şartlara göre ocakla ana yolu irtibatlandırmaya çalışıyoruz.

Bu arada dar ve dik tarla yolundan ocağa gidip geliyoruz. Yaptığımız üretimi de bu yoldan pazarlıyoruz.

Çok yağmurlu bir günde bu yoldan traktörle kömür taşıırken, traktör römorku traktörü iterek kaydırıldı ve ana yolun üstünde bulunan köprüden aşağı düşürdü. Fakat traktör römorku arkada olduğundan traktör köprüde asılı kaldı.

Koşup traktör şoförüne yardıma indığımızda, köprünün altında iki kişi bulduk. Biri traktör şoförü diğeri de o esnada tuvaletini yaparken, yarı çıplak vaziyette pisliğinin üstünde bayılıp yığıldığını gördüğümüz bir adam.

Bu manzarayı görünce, kazayı unutup saatlerce güldüğümü-zü hatırlar hala gülerim!

MUSTAFA GÜZEL-2211

(İTÜ Maden Fakültesi, 1975)

1975 yılında M.T.A. Sivas Bölge Müdürlüğü'ne bağlı Hekimhan sondaj kampında çalıştığım dönemde; genel direktörümüz Sn.Sadrettin Alpan yaz aylarında bölge müdürlükleri kamplarında çalışan yetkili elemanları bölge müdürlüğü merkezinde toplar çalışmalarla ilgili bilgi alırdı.

1975 yılının, yanılmıyorsam Haziran-Temmuz ayında, bizleri bölge müdürlüğü merkezinde toplayarak çalışmalar ile ilgili, adeti olduğu üzere sorular sormaya başladı. Sıra Yellice-Tüllüce sahası hakkında bilgi almaya geldiğinde bölge müdür yardımcısı A.Rıza Midilli (Jeofizik mühendisi) yapılan etüd ve jeofizik ölçümler neticesinde sahada yaklaşık 5 milyon ton Fe rezervi olduğunu söyleyince; Sn. Sadrettin Alpan'ın gözleri açıldı ve yüzünde memnuniyet ifadesi belirdi. Akabinde sahanın jeoloji mühendisi İbrahim Gülibrahimoğlu söz aldı ve sahada yaptığı prospeksiyon ve sondajlar neticesi 800 bin -1 milyon ton Fe rezervi olduğunu söyleyince, Sn.Alpan'ın yüz biraz asıldı.

İbrahim Bey'in, açıklamasından sonra kısa askerlik dönemi nedeniyle eleman sıkıntısı çeken sondaj daire başkanlığının sahaya gönderdiği maden yüksek mühendisi Tayfun Özuslu söz alarak, Sn. Alpan'a hitaben "Efendim bu sahada benim tespit ve çalışmama göre söylenen rezerv miktarı doğru değil. Sahada fazla fazla olsa en çok 80 ila 100 bin ton cevher var." deyince, biz kamp şeflerinin yüzünde de müstehzi bir gülümseme belirince; Sn. Alpan hemen elini kaldırıp kapıyı göstererek "Gidin içeride anlaşır gelin!" dedi.

Bu anıyı unutmak ne mümkün!

NURİ ALİ AKÇİN-2213

(İTÜ Mühendislik Mimarlık Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü,
1975)

Zonguldak Havzası'nda göreve başladığım 26 Ağustos 1977 tarihinden bu anıyı kaleme aldığım tarihe kadar; iş kazası, meslek hastalığı, Maden Kanunu uygulamaları vb. ile ilgili davalarda 10.000'in üzerinde dosyada bilirkişilik görevi yaptım. Tabii ki bu arada yüzlerce keşif işleminde de bulundum.

Kırk yıllık meslek hayatımda çok sayıda anım var. Ben, sizlere 17 Mayıs 2010 tarihinde TTK Karadon Müessesesi'nde meydana gelen ve 30 kişinin ölümüyle sonuçlanan iş kazasıyla ilgili olarak, -540 katında yaptığımız keşif sırasında, başımdan geçen ve her hatırladığımda ürperdiğim bir olayı anlatmak istiyorum.

TTK Karadon Müessesesi, Karadon Yeni Servis Kuyusu (KYSK) bağlantı galerileri ve su atımı işi ile Kilimli İşletmesi -540 katı hazırlık galerilerinin sürülmesi işi, hizmet alımı yoluyla, bir yükleniciye (alt işverene) verilmişti. Yüklenici firma 17 Mayıs 2010 günü 08:00-16:00 vardiyasında, -540 katında muhtelif noktalarda çalışmak üzere ikisi mühendis toplam 30 kişiyi ocağa tertip etmişti. Saat 13:27 sularında bu katta bir patlama meydana gelmiş ve bu patlama sonucunda 30 madencimiz şehit olmuştu. Sonradan yapılan tespitlerde; bir arında ateşleme yapıldığı, bunun sonucunda bir degaj olayının meydana geldiği ve degajla ortaya çıkan metanın bir şekilde başka bir arında birikmesi sonucu grizu patlaması olduğu anlaşıldı.

Yoğun uğraşlardan sonra, 20 Mayıs 2012 tarihinde kurtarma ekipleri 28 işçinin cansız bedenlerine ulaştı. Tüm aramalara rağmen iki işçiye ulaşılamadı. Birisi aşçı kadrosunda (Engin Düzcük) olan bu iki işçinin kuyuya düşmüş olabileceğine kanaat getirildi.

Ocaktaki kurtarma faaliyetleri tamamlandıktan ve gerekli emniyet önlemleri alındıktan sonra bir savcı başkanlığında keşif yapıldı. Prof. Dr. Vedat Didari ve Yrd. Doç. Dr. Bülent Haner ile ben bilirkişi heyeti olarak; Ali Şeydi Tatar ve Ayhan Yüksel ile arkadaşları ÇSGB İş Teftiş Kurulu Başkanlığı baş müfettişleri olarak keşfe katıldılar. Heyette TTK yetkilileri ile yüklenicinin sorumluları da vardı.

Patlamanın meydana geldiği ana lağım ve sürülmekte olan rekup lağımlarının arınları gezildi, gerekli notlar alındı. Tali havalandırma sistemi, devre kesiciler, sensörlerin konumu vb. ile ilgili incelemeler yapıldı. Sonunda, Karadon Yeni Servis Kuyusu'nun dibine gelindi. Kuyu dibindeki tüm halat kayıtlarının, kabloların, boruların vb. kuyunun yan duvarına yapışık vaziyette olduğu görüldü. Kuyu dibine ulaşan şok dalgaları her şeyi ve hatta portatif bir harç karma makinasını da karşı duvara saplamıştı.

Kuyu civarındaki akrosajı dolaşım işçilerin topluca yaşamını yitirdikleri su havuzlarının girişlerine ulaşmamız gerekiyordu. Bunun için iki yol vardı. Ya biraz uzunca bir yol kat edip akrosaj lağımından gidecektik; ya da, biraz riskli olsa da, hercümerç olmuş kuyu dibinden karşıya geçecektik. Bu kadar uzmanın, müfettişin, öğretim üyesinin olduğu ekip ikinci yolu tercih etti!

Sırtlarımızı duvara yaslayarak kuyu kenarında sadece bir ayak basacak kadarlık bir kerti üzerinden sırtımızı sürte sürte karşıya geçmeye başladık. Sıra bana gelince ben de sırtım kuyu duvarına yaslı olarak karşıya geçmeye başladım. Tam ortaya gelince gayri ihtiyari kuyunun içine baktım. Petrol karası bir su birikintisi vardı. Birden ürperdim, bir an aklıma kayıp iki işçi gelmişti. Acaba, gerçekten bu karanlık suyun derinliklerinde miydiler?

Keşif tamamlandı salimen evlerimize, işyerlerimize döndük.

Gece yatakta dönüp dururken iki kez ürperdim, titredim ve uykudan uyandım. Bu esnada eşim de durumu fark etmişti!

“Hayrola, ne oldu iki kere sıçradın?” dedi. “Yok bir şey!” dediysem de ısrar etti. Sonunda, gündüz keşifte yaşananları anlattım.

Dedim ki; birincisinde keşif sırasında baktığım o karanlık suyun, yani kuyunun içine düştüğümü, arkadaşlarımın beni kurtardıklarını, ikincisinde ise gene kuyuya düştüğümü ama bu kez kuyunun dibini boyladığımı ve orada kaldığımı anlattım. Eşim bana bir bardak su verdi ve “Bundan sonra ocaklara girmeni istemiyorum, bana söz ver!” dedi.

Havzaya gelip kömür tozu yutmuş birisinin bu sözü vermesi tabii ki pek olanaklı değildi. Ona söz vermedim ama daha dikkatli olacağımı ifade ettim.

Tüm maden şehitlerimize tanrıdan rahmet dilerim...

SELAHATTİN KUMKUMOĞLU-2219

(İTÜ Maden Fakültesi, 1975)

1975 yılının Eylül ayında Kozlu Bölge Müdürlüğü İhsaniye Bölümü'nde iş başı yaptım. Benim için 45 günlük bir oryantasyon dönemi programlanmışken; onuncu günde, İncirharmanı Bölümü'ndeki ocak mühendisi ihtiyacı sebebiyle oraya gönderildim.

İncirharmanı Bölümü baş mühendisi Alim Değirmenci idi. Zaten kendisi baş mühendisliğe atandığı için bıraktığı 2. Ocakta bir ocak mühendisine ihtiyaç doğmuştu. Alim Bey'in yanına gittim ve görüştük. Birlikte tertip salonuna indik ve beni 2. Ocak şefi Hüseyin Özçelik ile tanıştırdı. Bundan sonra beraber çalışacaksınız dedi. Biraz ocak ile ilgili konuştuk ve yanımızdan ayrıldı. Şefle birlikte kalınca, yüzüne baktığımda şefin bu işten hiç memnun olmadığını anladım. Fakat sebebini anlamam biraz zaman aldı.

Şef Bölümü'n en iyi şefiydi ve daha önce Alim Bey gibi tecrübeli bir mühendisle çalışıyordu. Benim gibi acemi bir mühendisle çalışacak olmaktan haliyle memnun değildi.

Ertesi gün tertip bittikten sonra, şefle birlikte ocağa indik. Ocakta 'Çay Damarı' çalışılıyordu ve bölümün en iyi üretim yapan ocaklarından biriydi. Çay Damarı dört kat çalışıldığı için tavan ve taban yolları, havalandırma ve nakliyat sistemleri bir acemi için çok karışıktı ve birkaç günde kavranması olası değildi.

Şef bazen ocak turnelerinde beni bir yerde bırakıyor 'Sen devam et, ben sana yetişirim.' deyip yanımızdan ayrılıyordu. Ben de bu durumda hava akımının yönüne ve suyun akış yönüne bakıp kuyu dibini bulmaya çalışıyordum. Bazen yine de yolumu bulmakta zorlanıp bineceğim kafese yetişemediğim oluyordu. Bu sıkıntılar sebebiyle ocağa geceleri de girmeye karar verdim ve

sevgili arkadaşım Cafer Laiş'ten benimle gelmesini rica ettim. O da sağ olsun kabul etti. Cafer'den öğrendiklerimle işi kavramaya çalışıyordum. Bu böyle 10-15 gün devam etti.

Şef, sabah verdiğim talimatlardan benim onun anlattıkları dışında bilgilendiğimi fark ediyordu. Duyduğuma göre akşam vardiyasındakilere beni soruyor, onlar da geceleri Cafer ile ocağa girdiğimi ona söylüyordu.

Bir gün 16:00-24:00 vardiyasının tertibinde onunla ilgili sıkıntıları konuşmak için şefi odama çağırdım. Bana, "Servisi kaçırırım" dedi. Ben de ona "Garajdan araba çağırır, seni gönderirim." dedim. Odama geldi, oturduk, çay söyledim. Şefe, "Benim acemi olduğumu biliyorsun ve bu durumdan memnun değilsin. Ama bilmeni isterim ki, bu işleri yakın zamanda öğrenmeye azimliyim. Beni ocakta bırakıp gittiğinde bazen yolu bulamıyorum. Bineceğim kafesi kaçırıp bir sonrakine biniyorum. Benim yanımda işçilere bağırıp çağırıyorsun, buna da bir şey demiyorum. Ama bunların farkında olduğumu ve bu günlerin geçeceğini bilesin." dedim. Şef de tabii ki bunların farkındaydı ama bana öyle olmadığını söyledi.

Biz konuşurken şefin servisi gitmişti, ona araba çağırarak için garajı aradım. "Ben maden mühendisi Selahattin Kumkumoğlu'yum. İncirharmanı 2. Kartiye Şefi Hüseyin Özçelik için bir araba gönderin." dedim. Telefondaki görevli, "Biz herkese araba göndermiyoruz." dedi. Bunun üzerine ben de "Ben herkes değilim. Derhal arabayı gönder, gerisine karışmam!..." dedim ve telefonu kapattım.

Sonradan öğrendiğime göre bu görüşme garajı karıştırmış, birbirlerine sormuşlar fakat çekinerek de olsa neticede arabayı göndermişler.

Sabah tertibe geldiğimde pamuk gibi bir şefle karşılaştım. Çalıştığımız süre içerisinde bir daha şefle hiçbir sıkıntımız olmadı.

Bugünden 40 yıl önce, madencilğe başladığım ilk günlerden kalan en güzel anılarımdan biri budur. Şef Hüseyin Özçelik'i de saygıyla anıyorum...

ÖMER GÜCÜK-2242

(Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği
Bölümü, 1975)

1984 senesinin sonbaharında TKİ Orta Anadolu Linyitleri'nde ocak mühendisi olarak görev yapmaktaydım. Kömür üretimi işletmenin eski bölüm tarafındaki manuel ayaklardan yapılıyor, ayak ilerlemesine paralel olarak da üst taban yolu geçertiliyordu. Ocağımızda zaman zaman hem ayak arkasında hem de üst taban yolundaki göçükte kalan kömürlerin kızışmasıyla küçük çaplı yangınlar çıkmaktaydı.

Yine üst taban yolunda yangının olduğu bir günde geçici baraj yapmaya başladık. Baraj yapımında moloz, taş ve kuru otlarla karıştırılmış çamur kullanıyor, bunları ocağa vagonlarla taşıyorduk. Çalıştığımız ortam gazlı ve yoğun dumanlı olduğundan üç ayrı ekip beşer dakika aralıklarla çalışmaktaydık. Her ekipte beş işçi bulunup ilk ekibe Müessese Müdürümüz Ahmet Papila, ikinci ekibe İstihsal Şube Müdürü Zeki Özalp, üçüncü ekibe ise ben koordineli bir şekilde amirlik ediyorduk. Görevim, çalışanları belirli sürelerle temiz hava yolunda dinlendirmek ve ekip değişimini sağlamaktı. Bir yandan moloz ve çamurla duvarı örüyor, diğer yandan ise dışarıdan malzeme taşımaya devam ediyorduk. Çalışma sırasında Müessese Müdürümüz Ahmet Bey sürekli "Taş verin, çamur verin!" diye bağırıp çalışanları etkiliyor, istediği malzemelerde gecikme olursa da baskının şiddetini artırarak adeta ortalığı kasıp kavuruyordu. Bu keşmekeş esnasında örmekte olduğumuz barajın sağ tarafı tavana doğru yaklaşmıştı. Biz de haliyle o kısmı bırakıp sol tarafı örmeye başladık ve akabinde barajın sol tarafını da tavana doğru yükselttik. Bu arada yangından dolayı oluşan yoğun duman, barajın da yükselmesiyle bir miktar azalmıştı. Üç - beş adım geri çekilip, bitmek üzere olduğunu

düşündüğümüz baraja baktık. Birde ne görelim! İlk başta örmüş olduğumuz barajın sağ kısmı neredeyse yarı yarıya sökülüştü. O hengâmede Müessese Müdürü Ahmet Bey'in bağırması ve hışmıyla baskı altında kalan işçiler, malzeme yetişmediğinde barajın örülen kısmını söküp diğer tarafa malzeme diye getirmişler.

Durumu gören Ahmet Bey hiddetle, "Ulan önünüzü! kapatırken, arkanızı! açıkta bırakmışsınız!" diye söylenerek ocağı terk etti.

YUSUF ŞİRİN-2270

(İTÜ Maden Fakültesi, 1975)

1985 yılında, Aksu Madencilik AŞ'nin, Kayseri'nin Yahyalı ilçesinde bulunan Mağarabeli Demir Madeni Ocağı'nda şantiye şefi olarak çalışmaktayım.

Ocak işletmeye yeni açılmış ve kademeler oluşturulmaya çalışılıyordu. Bir taraftan da demir cevheri üretiliyordu. Şantiye binalarımız ocaktan 2-3 km. uzak mesafedeydi.

Şantiyedeki çalışma odama aniden nefes nefese kalmış olarak, bilgi ve çalışkanlığı ile taktir ettiğim dozer operatörlerinden Kazım isimli eleman içeri girdi. Görünüşü hayli korkmuş ve ürkmüş halde idi. İçeri girer girmez "Abi Mehmet Çavuş beni ölüme göndermek istedi" dedi. "Makinenin kontak anahtarı da kendinde" dedi. "Kazım ne ölümü ne kontağı?" diye sakinleştirmeye çalıştım.

Olayı baştan bana anlatmaya başladı. Kademenin bir tarafında dozerle kürüme yapılıyor, fakat kademenin giriş tarafında ise patlama delikleri delinip doldurulmuş vaziyette. Dozer kademenin diğer tarafında mahsur kalmış, başka çıkışı yok. Mehmet Çavuş patlatma yapmadan önce inatla deliklerin üzerinden dozeri geçirmekte ısrar etmiş. Kazım Usta da, "Havaya uçarız delikleri tekrar boşalt öyle geçelim." diye ısrarcı olmuş. Bu teklifi Mehmet Çavuş kabul etmeyince, hızlı şekilde şantiyeye gelip beni haberdar etmek istemiş.

Çabucak pikaba binip beraber ocağa geldik. Mehmet Çavuş'u dozerin üzerinde hareket etmeden yakaladık.

Mehmet Çavuş 'bir şey olmaz' diyerek söyleniyordu. 7-8 adet 10'ar metrelik patlayıcı deliklerini tek tek Mehmet Çavuşa boşalttırıp dozeri dışarı aldık.

Dozer operatörü Kazım Usta'nın bilgi ve kararlılığı sayesinde bir felaket önlenmiş oldu.

Meslek hayatımda bu anımı hiç unutamam.

HALİL KÖSE-2583

(Avusturya Montana Üniversitesi, 1975)

Sempatik ve uyanık mühendis arkadaşına dair!

Uludağ Wolfram Tesisleri'nde çalışırken, sempatik olduğu kadar da uyanık bir maden mühendisi arkadaşımız vardı. Yönetimle ilişkileri hep iyiydi. Staja gelen kızlarla zaman zaman nişanlanır., staj bitince de anlaşarak ayrılırdı!

Sonradan Etibank İşletmeleri'nden birinde teknik müdür oldu. Görev yeri Wolfram Madeni Cevher Hazırlama Tesisleri'nde idi. Genelde mesai saatlerinde bürosunda çalışır, tesiste çok dolaşmazdı.

Çok değerli ve zeki olduğu kadar da beyefendi olan Sabri Karahan isminde bir tesis müdürümüz vardı. Tesisin müdürlüğü Bursa'nın Çekirge semtindeydi. Oradan Wolfram tesislerine servis otobüsü ile bir saatte gidiliyordu. Müdür Uludağ'daki tesise gelmek için makam aracı ile yola çıktığında güvenlik görevlileri telsizler kanalı ile Uludağ'daki güvenlik görevlilerine haber verirlerdi. Uyanık arkadaşımız, güvenlik görevlilerini sıkı sıkı tembihlemişti. Müdür tesisten içeri girer girmez ona haber verirlerdi. O da hemen önlüğünü giyer, flotasyon selüllerinin başına geçer, üzerine ve eline yüzüne konsantre köpüğünden biraz sürerdi. Müdür, uyanık arkadaşımızı; "Flotasyon selülü başından ayrılmamalı, sonuçları anında gözlemlemeli, kravat ve beyaz yaka ile dolaşmamalıdır." diye diğer mühendis arkadaşlara örnek göstererek tavsiyelerde bulunurdu. Gösteriş yapmadan canla başla çalışan diğer genç mühendis arkadaşlar bu duruma biraz alınırlar, ama müdürü çok sevdikleri ve samimi buldukları için seslerini çıkarmazlardı.

HASAN GERÇEK-4293

(İTÜ Maden Fakültesi, 1975)

İlk stajımı 1971 yazında, Bursa-Toros Kromları A.Ş.'nin Çörelers (Orhaneli) Maden İşletmesi'nde yaptım. İşletme müdürü, rahmetli babam maden yüksek mühendisi Mümtaz Gerçek idi.

Daha önceleri madeni ziyarete gittiğim zaman misafirhanede ağırlandıktan, stajda olduğum için, stajyerlere ayrılan koşullarda kaldım ve onlarla birlikte yemek yedim. O yıl, moda uyumlu olarak saçlarımı uzatmıştım ve bu görüntüm babamın hoşuna gitmiyordu.

Birkaç günlük ön incelemelerden sonra, diğer stajyer arkadaşımın beni galeri sürme işlerine tertip ettiler. Daha sonra öğrendiğime göre, bunu "Müdür Bey" (mesai saatlerinde ben de aynı şekilde hitap ediyordum) planlamıştı. Her ne kadar sulu delik delme yapılyorduysa da, baret altında korumaya çalıştığım saçlarım vardiya sonunda toz ve nemin karışımıyla bir tür sertleşmiş balçık içinde kalıyordu. Üstelik duşlarda saçlarım avuç avuç dökülmeye başlamıştı.

Üç gün sonra, vardiya bitiminde servisle Orhaneli'ye gidip saçlarımı üç numara tıraş ettirdim. Ertesi sabahki tertipte, Müdür Bey, hafif bir gülümsemeyle, "Dün akşam giden bayan stajyerin yerine siz mi geldiniz" diye benimle şakalaştı.

En çok zorlandığım ve en çok şey öğrendiğim bu ilk stajımdan sonraki stajlarımda, babamın yakın meslektaşlarının da ilgisi sayesinde, oldukça rahat ettim diyebilirim.

İLHAMİ ALP-1167

(İTÜ Teknik Okulu Maden Mühendisliği, 1966)

Yeni Çeltak Linyit İşletmesi'nde, rahmetli Fikret Kilisliolu'nun yardımcısı olarak çalışırken, 1964 yılında meydana gelen grizuda ölen 65 işçinin cesedini çıkarmaya çalışıyoruz. 1001 Pano denilen yerde patlama meydana gelmiş, pano barajlarla kapatılmış.

Ben işe başladığımda barajlar açılmış, yanında kapatılmaya hazır malzemeler yığılı vaziyette göçük açıyoruz. Her çalışılan göçüğün, 40'lık vantüp çekilerek havalandırması sağlanıyor. Emniyet şefine açılan göçükte açık ateş görüldüğü söyleniyor.

Haber bize ulaşınca Fikret Bey'le giyinip ocağa inip göçüğe gittiğimizde, sürme kamaların üzerinden ateş parçalarının tabana düştüğünü gördük. Şef dahil üçümüz hemen ocaktaki işçilerin derhal çıkmasına, sonradan da hava giriş ve dönüş yolundaki barajların kapatılmasına karar verdik. Fikret Bey, "Barajları kapatırken hava basan vantüpün havasını kapatalım mı, yoksa açık mı kalsın?" diye sordu. Ben tecrübesiz bir mühendisim, vereceğim karar hem benim hayatımı, hem barajı kapatmaya çalışan işçilerin hayatını tehlikeye sokacak. Fikret Bey, evvelki grizuyu yaşamış, emniyet şefi ise kararsız. Ben vantüpün üflemesinin yaratacağı basınçla alev geri gelip grizulu ortamı patlatamayacak, biz de o zamana kadar belki barajları kapatabiliriz, diye söyler söylemez; Fikret Bey, "Tamam, sen bir barajın başında, şef de diğer barajın başında bulunarak barajları kapatın, ben çıkıyorum." dedi.

Ben ekibimle hava dönüş yolundaki barajı kapatmak üzere gittim. Bir süre sonra çimento geldi, hazırlanmış olan barajı kapatmaya başladık. Önce benim hava dönüş yolundaki barajım kapanacak, sonra da hava girişindeki baraj kapanacak. Benim çalıştığım barajın kapanmasına az bir süre kala hava girişindeki ba-

raja gittiğimde şef yoktu. Nerde olduğunu sorduğumda malzeme için yukarı çıktığını söylediler. İçimden, beni kaderimle baş başa bıraktıklarını zannedip çok üzüldüm. Kağıt kalem yanımdaydı, nişanlıma bir şeyler yazıp cebime soktum. İşçiler tehlikenin boyutlarını bilmiyorlardı, bilseler hiç birini çalıştıramazdık.

Hava dönüş yolundaki barajı kapatıp, giriş yolundaki barajı kapatmaya geldiğim de, atılan her kürek çimentonun yarısı basınçtan dışarı fırlıyordu. Bir baktım Fikret Bey geliyor, dünyalar benim oldu. "Neye geldin, kapatıyorum, geleceğini tahmin etmiyordum." dedim. "Zaten geldiğimde şefte yukarı çıkmış." dedim. Boynuma sarıldı, "Sen kardeşimi aşağıda yalnız bırakır mıyım!" dedi, ağlaştık.

Barajları kapattık, desandreden bir yukarı çıkışımız var ki tarif edemem. Her an grizu patladı, patlayacak korkusuyla, dışarı çıktık.

Biz risk almadan, ocağa su basarak tehlikesiz bir şekilde ocağı kapatabilirdik de. Bu takdirde, 1100 işçinin ekmek kapısı bir süre kapanacak, suyla kapatılan ocakların açıldıktan sonraki çalışma koşulları zorlaşacak, belki de şirket bu işletmenin yeniden açılmasını istemeyecekti.

A.İ.ERSAN ÖZTÜRK-1277

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1966)

1967 yılında, MTA'da iki sondaj kampında birden kamp şefliği yapıyorum. Birisi Sivas- Koyulhisar-Sisorta'daki kurşun sondaj kampı, diğeri de Erzincan-Kemaliye-Başpınar'daki kömür sondaj kampı. Harita üzerinde iki kamp yakın görünüyor ama arada yol yok. Bir kez şansımı denedim ve pişman oldum o yola girdiğime. Mecburen Sivas-Malatya üzerinden gidiyordum. Sisorta kampından Sivas'a gitmek zaten 7 saat sürmekte idi. Koyulhisar'dan kampa giden yolun büyük bir kısmını da zaten MTA kendisi açmış. İki Kamp arası iki günlük yol. Bana bir jeep tahsis ettiler. Araç eski, korkuyorum yollarda kalırım diye. O nedenle de gündüzleri seyahat ediyorum. Güzergâhım, Kamp- Sisorta- Koyulhisar-Sivas-Darende-Malatya-Arapkir- Kemaliye-Başpınar kampı idi.

Eylül sonlarında Başpınar'dan Sisortaya geldi. Gece vakti idi. Sondaj makinasının birisi yukarıda arızalanmış, ekip orada tamire uğraşiyor. Havalar iyice soğumuş, kış gelmeden programın da bitmesi gerekiyor. Malatya'nın sıcak havasına uygun kıyafetimle gece sondaj makinasının yanına çıkıp orada sabahladım. Aşağıya inince de hastalandım. Ateşim yükseldi yatağa düştüm. Kampta askerliğini sağlık memuru olarak yapmış bir çalışanımız vardı. Bana bir iğne yaptı, bu kez o tarafıma da dönemez oldum. Ateşim de düşmüyor. Ambar memurumuzu çağırdım. "Ben ölüyorum başucumda bana biraz, dua oku" dedim. Sonrasını hatırlamıyorum. Bayılmışım.

Gözümü açtığımda Sivas'ta bir hastanedeydim. İki gün kaldım ve taburcu oldum. Taburcu oldum ama üzerimde ince bir elbise var. Ayakkabı yok. Bir terlik var. Kamptan gece beni o şekliyle hastaneye getirip bırakmışlar. Hastaneden akşama doğru çıktım, yağmur yağıyor, hava serin. Kampa gidecek imkân da yok. Anka-

ra'ya, MTA'da müdürüme telefon edip durumu anlattım. Aylardır zaten tatil-izin bilmeden çalışmışım. Üç-dört gün gelip Ankara'da dinlenmek istediğimi söyledim. "Hayır" cevabı aldım. Kış gelmeden işlerin daha da hızlandırılmasını istiyorlardı. Sinirlendim, telefonu kapattım.

Gidecek yerim yoktu. O gece Ankara'ya otobüs de bulamadım. Uzaktan bir tanıdığımız vardı buralarda. Telefonu da vardı bende tesadüfen. Aradım ve geceyi onlarda geçirdim. Ertesi sabah da otobüsle Ankara'ya eve gidip iki gün yattım. Sonra otobüsle Sivas'a, oradan da yine otobüsle Koyulhisar'a geçtim.

Tarih, 10. ayın 10'uydu ve kar yağıyordu. Koyulhisar'da kampın aracının gelmesini bekleyecektim. Zira o tarafa bizim araç dışında başka araç yoktu. Bizim araç da 3 günde bir hem yakıt almak, hem de postaneden Ankara'ya sondajlarla ilgili rapor göndermek için Koyulhisar'a gelmekteydi. Koyulhisar'dan Ankara'ya da telefon açıp durumumu ve olanları anlattım. Bir şey diyecek halleri yoktu zaten. "Gayret" dediler sadece. Bir gün de Koyulhisar'da kalıp, ertesi gün gelen aracımızla kampa döndüm.

O yıl kar tam bastırmadan Koyulhisar'daki programı, kar bastırdıktan sonra da yine son bir gayretle Başpınar'daki programı tamamladık.

MUAMMER VARBİL-1402

(İTÜ Teknik Okulu Maden Mühendisliği, 1966)

1966 yılında İTÜ Teknik Okulu Maden Mühendisliği bölümünü bitirdim.

Sınıf arkadaşım Yücel ÖZBAŞ ile İstanbul Beyoğlu'nda sinemada film seyrederken, "Yücel biz maden mühendisi olduk, artık çalışalım." dedim, arkadaşım "Tamam." dedi.

Zonguldak'tan başka yerde çalışma imkanı olmadığı için Zonguldak'a gittik. Müdür Bey'in karşısına çıktık. "Biz ikimiz çok samimi arkadaşız, bize aynı yerde iş verir misiniz?" dedim. Müdür Bey, "Hay hay, ikinize bir maaş vereyim aynı yerde çalışın!" dedi, o an mahçup anını yaşadım.

Zonguldak'ta ben İhsaniye Bölümü'nde, Yücel Bey İncirharmanı Bölümü'nde kartiye mühendisi olarak çalışmaya başladık. Aradan 3 veya 4 ay geçince bize güven geldi, tek başıma yeraltına indim, ocağın içinde yolumu kaybettim. Başımızda mühendis baretli olan beyaz baret olduğundan bizi gören işçiler kaçıyorlardı. Yeraltında yürümeye devam ettim; bir baktım karşımda beyaz baretli biri geliyordu. Geri geri giderek beyaz baretliye yaklaştım. Bir baktım arkadaşım Yücel Bey'i gördüm. Hiç bozuntuya vermeden "Yücel Bey, ben bizim kartiyeyi dolaştım, senin kartiyeden çıkalım." Dedim. Yücel Bey'de bana, "Ben kendi kartiyemi gezdim senin kartiyenden çıkalım." dedi.

Ben sonunda dayanamadım; "Yücel Bey ben yolumu kaybettim, senin ordan çıkalım." dedim. "Vallahi Muammerciğim, ben de yolumu kaybettim." dedi!

Neticede vardiya sonuna kadar bekledik. Vardiya sonunda işçilerin asansör başına kadar gidişlerini takip ederek yer üstüne çıkmayı başardık!

M. ÜMİT ATALAY-2291

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1976)

Yaşamı boyunca Öğretim elemanı olarak görev yapmış bir kişinin unutamadığı anısı da doğal olarak öğrenciler ile ilgili olacaktır.

ODTÜ Maden Mühendisliği Bölümü son sınıf ders programında iki tasarım dersi vardır. Bunlardan biri cevher hazırlama tesis tasarımı ile ilgilidir. Bu derste dört öğrenciden oluşturulan grupların her birine dönem başında bir proje verilir ve dönem sonunda bu projenin sözlü sunumu yapılır.

Yanılmıyorsam 1990 yılı idi ve öğrenciler dönem sonunda projelerini sunuyorlardı. Gruplardan birinde, şimdi rahmetli olan Engin Karabulut adlı bir öğrenci de bulunuyordu. Engin Karabulut benden önce üniversite eğitimine başlamış, benimle de aynı sıralarda oturmuş, ancak bir takım talihsizlikler sonucu zamanında mezun olamamıştı; ve kader beni onun aldığı tasarım dersinde öğretim üyesi olarak karşısına çıkarmıştı.

Öğrencilere proje sunumlarına başlamadan önce, projedeki katkı oranlarını ve projenin hangi bölümünde katkılarının yoğunlaştığını sorardık. Sıra Engin Karabulut'a geldiğinde ve aynı soru kendisine sorulduğunda, verdiği yanıt hepimizi gülümsetmişti. Engin Karabulut'un yanıtı: Projenin hazırlanması sırasındaki katkısının gruptaki öğrencilere çay demleyerek servis yapmak ve arkadaşlarına sık sık "Aman arkadaşlar gözünüzü seveyim, projeyi düzgün yapın. Ümit Hoca, Engin Karabulut bula bula bu grubu mu bulmuş dedirtmeyin!" olmuştu.

Engin Karabulut sonunda mezun olmuş ve mesleği ile ilgili iyi bir iş bulmuştu. Ancak sevgili Engin Karabulut'un mutluluğu ve meslek yaşamı uzun sürmedi, kendisini bir iş kazasında kaybettik. Işıklar içinde yatsın.

NURİ ERCAN-2332

(Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği
Bölümü, 1976)

40 yıl söz konusu olduğunda, insan istese de istemese de anılar birikiyor. Hata yapmamaya özen gösteren bir kişi olmama rağmen, mesleğimin ilk yıllarında yaptığım bir büyük hatayı anı olarak paylaşmak istiyorum.

1977 yılı idi ve ben Seydişehir Boksit İşletmesinde vardiya mühendisi olarak çalışıyordum. O dönemde, işletme bünyesindeki Doğankuzu ve Mortaş isimli açık ocaklarda, çalışmalar 3 vardiya halinde yürütülmekteydi. Gündüz vardiyasında her sahanın kendi vardiya mühendisleri olmasına karşın, 16-24 vardiyasında ve cumartesi günleri iki sahayı da tek bir nöbetçi mühendis yönetirdi.

Bir cumartesi günü nöbetçi mühendis olarak sahalara ben bakıyordum. 08-16 vardiyası sonunda Mortaş sahasında patlatma yapılması gerekiyordu. Her zamanki rutin işlemler yapıldı, makineler patlatma alanından uzaklaştırıldı, siren çalındı ve ateşçiler tarafından megafonla "Patlatma Var!" anonsları yapıldı. Bundan sonraki 3-5 dakika içinde manyetoya basılması ve patlatmanın gerçekleştirilmesi gerekirdi. Ben çoğu zaman, patlatma sırasında ateşçilerin yanında olurdum. Ama o gün Mortaş sahası girişindeki şantiye binasında bulunuyordum.

Aradan oldukça uzun bir süre geçmesine rağmen, patlatma sesi gelmiyordu. Patlatma hala yapılamadığına göre, ortada bir sorun olduğu belliydi. Bir yandan sabırsızlıkla beklerken, bir yandan da ne tür bir sorun olduğunu düşünüyordum. Ana kabloda bir kopma olsa, o zamana kadar değiştirilirdi. Belki manyetoda bir sorun vardı. O yıllarda, cep telefonları yoktu ve işletmede telsiz de bulunmuyordu. Dolayısıyla, ateşçilerle iletişim sağlamak

mümkün değildi. Diğer taraftan, ortada bir sorun varsa, onların da yürüyerek şantiye binasına gelmesi epey zaman alırdı.

Oysa, makinelerin bir önce devreye alınması, 16-24 vardiyasına gerekli talimatların verilmesi kısacası normal çalışma durumuna biran önce geçilmesi gerekiyordu. Üstelik, Mortaş'dan üretilen cevheri 25 km mesafedeki fabrika sahasına taşıyan cevher kamyonları yığılmış, şoförler huysuzlanmaya başlamıştı..

Gençliğin de verdiği heyecanla daha fazla bekleyemedim. Durumu anlamak ve müdahale etmek için pikaba binerek hızla deliklerin bulunduğu kademeye gitmeye başladım. Patlatma yerine 200-250 metre kala aracı durdurdum ve ateşçileri bulabilmek için, patlatma alanına doğru yürümeye başladım. Sanıyorum 70-80 m kalmıştı ki; birden "Gümm !" diye bir ses duydum ve taşların 100-150 metre havaya fırlağını gördüm. Koşarak oradan uzaklaşmaya çalışırken, bir yandan havaya bakarak, 5-10 metre civarıma düşen taşları ıskalamaya çalışıyor, bir yandan da pikabın şoförüne bir şey olursa diye büyük endişe duyuyordum.

Neyse ki, ne şoföre, ne de bana taş isabet etmedi. Bugün düşündüğümde, patlatma alanına büyük bir hızla giderken, arabanın kornasını çaldırılmış mıydım, araçtan indiğimde ateşçilere seslenmiş miydim hatırlayamıyorum. Ateşçiler beni fark etmeyip, manyetoya bastıklarına göre, bunları yapmamış olma ihtimalim ağır basıyor. Belki de, patlatmanın nasıl olsa yapılamayacağını ve ateşçilerin arabayı kolayca fark edebileceklerini düşünmüştüm.

Hayatıma mal olabilecek büyük bir hatayı, şans eseri, hiç bir bedel ödemedem, çok ucuz atlatmıştım.

MUSTAFA UÇURUM-2342

(Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği
Bölümü, 1976)

Mesleğimle ilgili olarak, hem ülkemizin, hem de yurt dışının çeşitli ülkelerinde önemli maden tesislerinin bir çoğunu gezme, inceleme fırsatı bulmam sebebiyle yaşadığım, başarılı, komik veya trajik komik anılarım zamanım olduğunda kitap halini alacak bir birikime sahiptir. Yaşadığım anılarım sektörümüze, ülkemize ve gelecek kuşaklarımıza deneyim kazandıracak, kimi zaman düşündürülecek, kimi zaman üzecek , kimi zaman da güldürecek kapsamdadır. “Siirt Bakır Sahası”, “Divriği Demir Tozu Artıkları” “Giresun-Doğankent Kurşun-Çinko Projesi”, “Tufanbeyli Linyit sahası”, “Ukrayna taş kömürü artıkları””Gürcistan Kömürleri”, “Hindistan Kömürleri” “Romanya Kömürleri””Türkiye Kuvars ve Kuvars Kumu Projesi”, “Suriye Kuvars Kumları Projesi”, “Kazakistan Altın Projesi”, “Türkiye Bor- Trona Projeleri” ve “Türkiye Petrol Arama Projesi” gibi projelerin kapsamında aktif rol aldığım özel sektör çalışmalarımın büyük kısmı, ilginç anılarla doludur. İşte o anılardan biri.

Özel sektördeki ilk yılım. Divriği demir tozlarının (-10mm tüvenan) zenginleştirme ihalesini alan firmada proses koordinatörüyüm. Yatırım ve işletme maliyetlerini düşürüp akım şemasını sadeleştirmek için, işveren Divhan'ın ihaleye çıktığı şartnamede yer alan , jig ve sallantılı masa devrelerini akım şemasından çıkarıp, yerine manyetik ayırmalı bir devre teşkil ettim. Teknik şartnameye uygun ürün garantisi şartıyla, manyetik devreli akım şemama Divhan tarafından onay verilmesine müteakip, ekipman ve ürün garantisi kapsamında, anahtar teslimi çalışacak Svedala

firması numuneli çalışmalar yapmasına rağmen, bu akım şemasında eksikler olduğunu ve şartnameyi yerine getiremeyeceğini , ancak kendilerine ait, Svedala akım şeması ile çalışmaya devam etmelerinin mümkün olduğunu yazılı olarak bildirmesiyle; yaşadığım tam bir şok durumuydu. Çünkü akım şeması, Svedala tarafından gereksiz ekipmanlar ilave edilerek karmaşık, örümcek ağına benzeyen bir hal almış ve yatırım tutarı da üç katına çıkmıştı.

Firmada benden başka proses mühendisi olmadığı gibi, değişiklik yaptığım bir akım şemasını benden başka savunacak ve sahiplenecek bir ortam da maalesef yoktu. Kısacası yalnızdım. Hayatın gerçekleri, acımasızlığı ve haklı iken profesyonel ve dünya devi Svedala'nın yazısı karşısında haksız ve firmayı yanıltmış gibi algılandığım düşüncesi beni çok yormuştu. Yılmadan, başka firmalara proses şemamı ve temsili numuneleri göndererek, garanti isteme çalışmalarına devam ettim.

Svedala 'dan ayrılan bir grup mühendisin kurduğu yine bir İsveç firması olan Proing akım şemamın doğru olduğunu ve bu akım şemasına göre ekipmanları Svedala'dan temin ederek, ve anahtar teslimi olarak, tesisimizi Svedala'nın üçte biri fiyatına kurabileceğini bildirdi. Yeniden sevinmiş, cesaretlenmiş ve projenin açılımı konusunda haber bekleyenlere karşı güven tazelemiştim.

Tam bu sırada hiç kimsenin tahmin edemediği bir durumla karşılaştık. Gelişmelerden haberdar olan Svedala firması, manyetik ayırmalı proses şemamın doğru olduğunu ve Proing firmasının verdiği fiyata, yani Svedala olarak ilk verdikleri fiyatın üçte birine, anahtar teslimi olarak işi yapmak istediklerini bildirmişti. Bu sefer ben değil haber bekleyen ve prosesin doğru olmasıyla ilgili hala şüphelerini üzerinden atamayan herkes şoktaydı. Şokun atlatılmasına müteakip proje, o tarihlerde sahip olduğu marka değeri sebebiyle tereddüt edilmeden Svedala firmasına verildi.

Kurduğumuz toz demir zenginleştirme tesisi,aradan onsekiz yıl geçmesine rağmen, bugün hala verimli bir şekilde çalışmaktadır.

Bu anı, bir komedi, bir tiyatro veya bir film değil, gerçeğin kendisidir. Yaşadıklarımızın ve yaşattıklarımızın farkında olarak, kendimize güvenerek, disiplinli, planlı ve ülkemizi çok severek yapılan çalışmaların, başarılarla dolu olduğu inancımla, ülkemize ve sektörümüze saygılarımı sunarım.

İSMAİL HAKKI İÇYÜZ-2344

(Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği
Bölümü, 1976)

Meslekte ilk yıllarım. İskenderun Demir-Çelik Fabrikası'nda, Rus meslektaşlarımla birlikte işletme mühendisi olarak çalışmaktayım.

Gece vardiyasında, üretim konveyör bantlarının birinde kavrama olduğunu gördüm. Bandın böyle çalışması sakıncalıydı. Hemen ters yüz etmeliyim diye düşündüm. Bakım - onarım ustabaşısını çağırarak bandı kesmesini, ters yüz yapmasını ve yapıştırma işlemini gerçekleştirmesini istedim.

Yaklaşık 10 saatte yapıştırma işlemini tamamlayarak sistemi devreye aldık. Sabah işe gelen Rus mühendislerine hava atacaktım. Çünkü onlar yapıştırma işlemini yaklaşık 12 saatte tamamlıyorlardı.

Rus koordinatör işe gelir gelmez sistemin niçin on saat durduğunu sordu. "Bandı ters yüz yaptım, sizin 12 saatte yaptığınızı ben 10 saatte tamamladım!" diyerek cevap verdim. Rus, babacan bir tavırla sırtımı sıvazladı. "Ters yüz nasıl yapılır gel göstereyim." dedi.

Bandı tambura yakın bir yerden kalın bir iple boğdu. Bandı yavaş, yavaş çalıştırarak ters yüz olmasını sağladı. Süre 10 dakika idi!

Nasıl utandığımı hala unutamam...

YUSUF ATEŞ-2359

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği bölümü, 1976)

TKİ'de göreve başladığım mesleğimin ilk yılları. 1980'li yılların ilk yarısındaydık ve enerji konusu bir hayli gündemdeydi. OPEC diye bir kartel kurulmuş ve zincirleme fiyat artışları nedeniyle bütün endüstrileri etkilemişti. Petrol firmalarının yüzü gülüyordu. Bu atmosferde petrol dışındaki enerji kollarına da yatırım yapmaya başlamışlardı. Kömür de bunlardan biriydi.

Bütün dünyada kömür konusunda tecrübeli, lisan bilir mühendisler aranır durumdaydı. Güney Afrika gibi bazı ülkelerden Ankara'ya mühendislerle mülakat için gelen şirket yetkilileri vardı. Hatırlanacağı üzere, Türkiye o sıralar çalkantılı dönemlerinden birini yaşıyordu. Böyle bir ortamda, mecburi hizmetim bittikten sonra, Kanada'ya başvurmuş ve bir yıllık uzun bir yazışma ve değerlendirme sonucu, mesleki ihtiyaç bazında, Kanada'ya kabul edilmiştim. Ancak kabul edilmem, bana iş garantisi sağlamıyordu ve Merkez Bankası izniyle aldığım 500 dolarlık döviz (hanımın bilezikleri!) de beni uzun süre idare edecek durumda değildi. Bunu havaalanındaki görevliden net öğrenmiştim: "Paran çok, çok az., fazla idare etmez."

Hızlı bir şekilde iş bulmam gerekiyordu.

O zamanlar, Kanada'ya gittikten sonra, orada iş bulma konusunda yardımcı olan bir kurum vardı. Bu kurum hakkında gitmeden bana gönderilen sınırlı dokümanları ezberleyerek epey bilgi edinmiştim. Hatta gidince ne yapacağımı, ne söyleyeceğimi kafamda filim haline getirmiştim. Örneğin, iş bulma konusunda "danışman" denilen kişiler vardı ve sizi yeni ülkede yönlendiriyorlardı. Ben onlardan biri ile görüşecektim. Kapıdan ilk girdiğimde, hemen girişte, büyük bir salon ve şimdiki poster panola-

rına benzer panolar dikkatimi çekti. Ancak ben filmimdeki gibi bir görevli ile görüşmek üzere sıraya girip konuştuğumda görevli bana, "... panolara bak, mesleğine uygun olan işlere başvur." dedi. Aha... ama, hani danışman? "Onlar lisan konusunda vs. yardım ediyorlar, senin ihtiyacın yok". Evet, belki lisan konusunda ihtiyacım yoktu ama, ya diğer konular? Kararlılığım karşısında görevli kişi, arka ofisten biri ile görüşüp beni üst katta bir odaya yönlendirdi. Tek kişilik odada Tony Olthoff vardı. Konuştuk. Bana bazı konularda yardım edecekti. Ama ilk iş "Resume" (CV) hazırlamamız gerekiyordu. O neydi ki? (O yıllar Türkiye'de bu terim yaygın değildi). Bana anlatmaya çalıştı: "Senin mesleki yapabilirliklerin hakkında., kısa olacak, bir sayfalık bir yazı." Bittiğinde, onu iş aradığım yerlere bırakacak ya da gönderecektim. Ama olabildiğince şahsen bırakacaktım. Ayrıca, gittiğim yerlerde güzel sekreterlere kanmayıp, meslektaş, yani mühendis biri ile görüşmeye özellikle gayret edecektim. Sonra başladı:

-Sen mesleğinle ilgili ne yaptın şimdiye kadar?

-TKİ kurumunda çalıştım.

-TKİ?

-Kömür şirketi.

-Güzel. Neler yaptın?

-Etüt - plan - proje dairesinde dört yıl görev yaptım.

-Yani????

(Daha ne istiyordu ki?)

Uzun süre bu şekilde sorguladı beni. Nihayet benim rezerv hesapladığım; ekskavatör-kam- yon, dragline metotlarını biraz bildiğim; gibi, konular ortaya çıktı. Böylece, eğer beni işe alırlarsa spesifik olarak benim şirketlere ne gibi katkımla olabileceği konusunu netleştirdi, ve bir sayfalık metin ortaya çıktı. Ayrıca, birkaç gün arayla gelişmeleri gözden geçirmek üzere buluşma konusunda anlaştık.

Bu bir sayfalık metin benim 15 gün sonra, Calgary şehir merkezindeki, Shell şirketinin yedinci katında gravatlı-gömlekle işe başlamamda kapı açıcı oldu. Sonrası bana kalmıştı.

Teşekkürler Tony!. Tabii bu 15 gün içinde şirket şirket dolaşırken tanıştığım Dr. Hans Bielenstein ve Dr. Yılmaz Fişekçi'nin desteklerini de unutamam.

Günümüzde genç meslektaşlarımız resume (CV) yazma konusunda elbette daha donamlıdırlar. Ancak değişmeyen bir şey var: O da meslektaşlarımızın yazılı/sözlü iletişim becerileri ile meslek konusunda ağ oluşturma becerilerini en üst seviyede tutma gerekliliğidir.

Y.S. İSTANBULLUOĞLU-2361

(ODTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1976)

İş hayatımdan bir anı sorulunca aklıma ilk önce bir sürü komik olay geldi. Ardından korkularım. Son olarak da yaptığım işler. Şöyle bir tarttım; korkular ağır bastı. Ben de korkularımdan birisini yazacağım.

İşletmelerde çalışan bütün meslektaşlarım gibi, ben de şu iki korkuyu içimde bir yerlerde ve bir arada sürekli taşıdım; kendi güvenliğim ile ilgili korkularım ve sorumlu olduğum işçilerin güvenliği ile ilgili korkularım.

İşe başladıktan çok kısa bir zaman sonra, nasıl olduğunu anlamadığım bir şekilde, sorumlu olduğum insanların güvenliği ile ilgili korkularım kendimle ilgili olanlara baskın hale geldi. Aynı kısa zaman içerisinde korkularımızı çok iyi gizlemeyi ve korkularımızın üstüne gitmeyi de öğreniyoruz.

1982 yılında TKİ Çayırhan'daki yeraltı kömür ocağında emniyet mühendisi olarak çalışıyordum. Çayırhan'daki ve bu görevdeki ilk senemdi. Benden önceki emniyet mühendisi yeraltında karbonmonoksit zehirlenmesinden ölmüştü. Ondan önceki emniyet mühendisi de yine yeraltında üzerine vinç devrildiği için ölmüştü. Aklıma getirmemeye çalışsam da, bu ölümlerin üzerimde ciddi bir psikolojik baskısı vardı. Aynı zamanda, eşim hamile ve bebeğimizin gelmesine çok kısa bir zaman kalmıştı. Bebeğimizin kız mı, erkek mi olacağını da bilmiyorduk.

Bir gece korkularımın şiddetli yansıması olan bir rüya gördüm.

Rüyam şu şekilde: Ben Çömlektepe'deki baca ağzındayım ve yeraltına girmek için baca ağzına doğru yürüyorum. Ben yürürken yeraltından bir küçük çocuk sesi geliyor ve devamlı "Baba,

baba!” diyerek beni çağırıyor. Çocuğu görmüyorum ama sesi çok tatlı ve çok net. Sağ tarafımdan bir işçi sesleniyor.

-”Bey nereye gidiyorsun?”

-”Ocağa. Kızım beni çağırıyor.” diyorum.

-”O seslenen kızın değil Bey, o ölüm.” diyor işçi.

Kan ter içerisinde uyandım tabi. Sabaha kadar da uyuyamadım. Sabah olunca, tüm korkularıma rağmen, yeraltında gideceğim yere çok uzak olduğu halde, doğru Çömlektepe’ye gittim ve oradaki baca ağzından yeraltına girdim. Tam 4 gün sonra da bir kızım oldu.

İLKER ERTEM-2371

(İTÜ Mühendislik Mimarlık Fakültesi Maden Bölümü, 1976)

Deneyim ve gören göz:

1980'li yılların ortalarında, biri Kanada diğeri ABD iki sondaj firmasından 50 adet numune alıcı (karotiyer) ve 2000 adet delme borusu (tij) alındı. Alım sözleşmesine göre numune alıcıların iç tüplerinin iç kısmı, tijlerin uçlarında 30 m'lik dış kısım krom kaplanmış olmalıydı. Teslimat öncesi ilk kontroller da yabancı bir kontrol firması tarafından yapılıyordu.

Teslim sırasından bana göre daha fazla deneyimi olan bir arkadaşım olmak üzere üç kişi görevli olarak kontrole gittik. Numune alıcıların iç tüplerinin iç kısmının krom kaplı olmadığını belirledik. İstedğimiz ürünü teslim etmelerini istedik, talebimiz yerine getirildi.

Delme borularının uç kısımlarında krom kaplama vardı, ancak deneyimli makina mühendisi arkadaş gözle kontrol sonrası kaplama kalınlıklarının düşük olduğunu söyledi. Ben göz kontrolü ile eksiklik, kusur belirtmek yerine, laboratuvar analizi sonrası firmayla ilişkiye geçilmesinin doğru olacağını söyledim.

Analiz yapılmadan firma yetkilisi davet edildi. Yaptıkları ölçümlerde eksikliği ölçerek belirlediler. Sorun karşılıklı görüşmeler sorunda yargıya intikal etmeden çözümlendi.

Daha sonraki kontrollerde, belirlediğimiz eksiklikleri laboratuvar ölçümleri ile teyit etmeyi alışkanlık haline getirdim.

BURHANETTİN DERELİ-2454

(İTÜ Maden Fakültesi, 1976)

Çalışma hayatı boyunca birçok anılar yaşamış olmak pek tabiidir. Bunlardan aklımda kalanlardan birisini anlatayım.

Harmancık krom işletmesinde çalışırken, işletme merkezine yaklaşık bir saat mesafedeki Alobarda krom sahasında %48 tenörlü bir krom rezervinin tespitiyle; Genel Müdürlüğü'n de ısrarları üzerine, kısıtlı imkanlara ve kış mevsiminde olmasına rağmen yeraltı ocağının açılmasına karar verildi. Desandre (eğimli galeri) ile cevhere ulaşılacak ve ocak üretimine geçilecekti.

Bilindiği üzere; Ülkemizdeki krom yatakları genellikle kırık fay zonlarında oluşurlar. Bu nedenle cevher yatağına ulaşılması hepimiz için bir heyecan vesilesidir. Ocak mühendisi arkadaşımız Hüseyin Bey motivasyonu artırmak amacıyla, cevhere ilk ulaşan ve krom numunesi getiren ekibe ödül verileceğini beyan etmişti.

Ancak bu çalışmalar esnasında, bu ocakta görev yapan eleman ekibinden bir maden ustası izine çıkmış ve izin dönüşü vardiya arkadaşlarına cevhere girilip girilmediğini sorunca; vardiya çavuşu diğer elemanlara da tembihleyerek, henüz cevhere rastlanmadığını söylemiş. 24-08 vardiyası olarak çalışan bu ekipteki maden ustası çalışma aynasında cevheri görünce, pasa vagonunu üzerine büyükçe bir parça krom cevheri koyarak dışarı çıkarıyor. Vardiya çavuşuna rahatsızlandığını söyleyerek ocak başında bulunan araçla işletme merkezine gelip, güvenlik görevlisine işletme müdürünü görmesi gerektiğini söylemiş.

Gece 03 veya 04 civarı kapının zilinin acı acı çaldığını duyunca eşimle hemen pencereye koştuk. İşletmenin arabasını, güvenlik görevlisini ve işçiyi görünce, eyvah! Çok kötü bir iş kazası oldu galiba diye çok endişelenerek: "Hayırdır! Gecenin bu saatinde ne

oldu?” diye sorduğumda; Müdür Bey! “Müjdemo isterim cevhere girdik ve işte bu da cevher numunesi..”

Oysa ki bir hafta öncesi cevhere girildiği ve o ekibin ödüllendirildiğini de biliyordum. Maden ustamız kendince güya kurnazlık yapmış ve araştırmadan iyi niyetle şakayı gerçek sanmış.

Olayın bir iş kazası olmaması en büyük tesellisi olarak anılamdaki yerini almıştı.

İBRAHİM DEDE-1210

(İTÜ Maden Fakültesi, 1967)

İstanbul'da Beşiktaş İhlamur Caddesi'nden Mecidiyeköy İETT otobüs deposunun bulunduğu noktaya çıkan bir rampa yol vardır. Bu yolun yukarısına Tatlıcı Kuleleri yapıldı. Bu inşaatı yaparken, şantiye binaları (ofis, yatakhane, yemekhane, banyo, tuvaletler, beton santrali) yolun alt tarafına, dar bir alana sıkıştırılmış durumdaydı. O tarihlerde İstanbul'da hafriyat taşıma işleri gece saat 20.00 ile 06.00 arasında bu rampa yoldan Okmeydanı'na taşınmakta idi.

Şantiyeye ilk gelişimdi. Kazı başlamıştı. Proje müdürü ile çalışmalarını gördükten sonra; ofise bu rampadan inişte, yolun şantiye tarafına 40 cm yüksekliğinde, 80-100 metre boyutlarında bir bariyer yapılması gerektiğini, böylece hafriyat kamyonlarının vites değiştirme esnasında geri kaçarak şantiyeye düşme olasılığının önlenebileceğini anlattım. Aynı düşüncemi şantiye raporuna da yazarak, imzalatıp bir kopyasını proje müdürüne vererek Ankara'ya döndüm. Bu raporların bir kopyalarını da genel müdüre veriyordum.

Bir ay sonra şantiyeye ikinci ziyaretimde hiçbir şey yapılmadığını gördüm. Tekrar raporuma bariyer yapılması gerektiğini yazdım. Ardından Ankara'ya döndüm.

Üçüncü ziyaretimde de durum aynı şekildeydi ve ben yine raporuma yazarak Ankara'ya dönüş yaptım. Ankarada, bir hafta sonra, Hürriyet Gazetesi'nde, büyük puntolarla "Allah Korudu" başlığı ile bizim şantiyede ters dönmüş toprak yüklü kamyonun resmini gördüm. İşçi yatakhanesine 40 cm mesafede kalmış.

Ben görev kağıdı hazırlayıp, genel müdüre imza için gittiğimde bana, "Üzülme, sen raporunda üç defa yazmışsın. Senin bir kusurun yok." dedi.

Kamyonun üzerine düştüğü jeneratör parçalanmıştı. Bu jeneratörün bedeli olan 250.000 \$ ücret proje müdüründen kesilecekti. Ben öğleden sonra şantiyeye geldiğimde, yolda beton bariyer yaptırdıklarını gördüm.

O proje müdürümüz, daha sonra Metro-City inşaatının proje müdürlüğünü yaparken, her yazdığım rapordaki noksanlıkları ertesi gün yaptırmaya başladı.

İSG uzmanı arkadaşlar bir tehlikeyi önceden hayal etmeliler ve tedbirlerini önceden aldırmalılar, diye düşünüyorum.

MUHTEREM KÖSE-2406

(Ege Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1977)

Nisan 2005'te Antalya'da yapılan Orman Şurası'na TÜMMER'i temsilen katıldım.

Şura'nın ikinci gününde madencilikle ilgili bir oturum yapıldı. Orman teşkilatının neredeyse tüm üst düzey yöneticilerinin ve orman fakültelerinden hocaların ağırlıklı olduğu toplantıda, madencilik faaliyetlerinin çevreye ve ormanlara zarar verdiği, bunu önlemek için bazı kararlar alıp hayata geçirilmesi gerektiği üzerinde konuşmalar yapıldı.

Ormancıların konuşmalarının ardından söz istedim ve madenciler adına görüşlerimi paylaşmak istediğimi ifade ettim. Müsteşar Bey bana söz verdi. Ben "Eğer bugün ülkemizde orman varsa, bir orman teşkilatı varsa, bu koltuklarda oturuyorsanız bunu biz madencilere borçlusunuz" diye söze başladım. Salon da birden büyük bir sessizlik oldu herkes bana bakmaya "bu deli de nerden çıktı!!!" diye kötü kötü bana bakmaya başladı " Ben devam ettim, "Eğer biz madenciler ve yer bilimciler yerin altındaki kömürü, petrolü, doğalgazı, jeotermal kaynakları, uranyum kaynaklarını keşfedip buldukları yerden çıkarmasaydık, acaba yeryüzünde tek bir ağaç kalır mıydı? İnsanlar ve fabrikalar ısınma ve enerji ihtiyacını karşılamak için ormanlardaki ağaçları kesmek zorunda kalmayacaklar mıydı?" diye bir soru sordum.

"Biz yer bilimciler yeraltındaki kömürü, petrolü, doğalgazı, jeotermal ve uranyum kaynaklarını keşfettiğimiz için ormanlar yok olmaktan kurtuldu. Bu sayede yeşil bir dünyada yaşıyoruz. Yeryüzündeki yeşilliklere, ormanlara sahipsek bizim sayemizde olduğunu lütfen unutmayın.

En büyük çevreci biziz." dedim.

Biraz önce bana ters ters bakan insanlar bu sefer “Bu adam doğru söylüyor” demeye başladılar. Biraz önce orman sayılan alanlarda madencilik faaliyetlerini yasaklamaya yönelik görüş ve düşüncelerinden ödün verici konuşmalar yaptılar.

Daha önce, mermercilere ruhsat sahasından çıkardıkları blokları ruhsat alanı içinde işleyebilecekleri geçici 500-1000 m²’lik tesislere izin verilmiyordu. Mermerciler çıkardıkları blokları en yakındaki yerleşim merkezine getirip orada kesip işledikten sonra ihraç için limanlara taşıyorlardı. Sahadan yerleşim yerlerine sürekli ağır kamyonlarla blok mermer taşıyor, bu nedenle kasaba ve şehirlerde hem hava kirliliğine hem kazalara neden oluyor, üstelik işleme sırasında ortaya çıkan artıklar şehir ve kasabalarda kalıyordu. Oysa mermercinin maden ruhsat alanında çıkardığı mermer ve travertenleri işleme için geçici bir tesisi kurmalarına izin verilmesi halinde, artıklar ruhsat sahası içinde kalacak, işlenmiş ürünler doğrudan limanlara götürüleceği için ne şehir ve kasabalar kirlenecek, ne de hava kirliliği ve trafik sorunu olacaktı.

Bir müddet sonra Orman Genel Müdürlüğü’nde yaptığımız görüşmeler netice verdi. Orman sayılan alanlarda, mermer ruhsatı olan yerlerde geçici tesis kurulmasına izin verilmeye başlandı.

Mesleğim adına, sektörüm adına, en önemlisi madencilikğin önemini çok net bir şekilde ormancılara ifade edebilme adına, çok mutlu olmuştum.

Y. VASFI MÜFTÜOĞLU-2439

(İTÜ Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1977)

Mesleki ilk deneyimimi ve ilk başarılı uygulamayı 1978 yılında TTK (O zamanki adı ile E.K.İ) Kozlu Müessesesi İhsaniye Bölümü'nde gerçekleştirdim. -425/-485 arası bir dahili kuyunun basınçlı hava ile çalışan, Alman yapımı bir sondaj makinası ile açılması gündemdedi. Yöntemin esası; aşağıdan yukarıya 193 mm çapında pilot deliğin açılması, ve sonra bunun aşama aşama tarama matkapları kullanılarak 1220 mm'ye kadar genişletilmesi; daha sonrasında bu kaval kuyudan yararlanarak, delme -patlatma yöntemi ile kuyunun son çapa kadar genişletilmesinden oluşmaktaydı.

Söz konusu makina önce İncivez Kuyusu'nun derinleştirilmesinde, sonra ise 21 no.lu Kılıçlar Kuyusu'nun derinleştirilmesinde denenmiş fakat aşırı sapmalar nedeniyle sonuç başarısız olmuştu. Bu iki başarısız uygulama irdelenip gerekli önlemler alınarak (prim sisteminin değişimi, geçilecek kaya birimlerinin İrdelenmesi, jeolojik kesitin çıkarılması, uygun devir ve baskı düzeylerinin belirlenmesi vb.) işe başlanılmıştır.

Sondajlardan sorumlu Bölge Etüt Mühendisi Cavit Özkan ve Nezaretçi Yücel Özgenç ile iyi bir ekip çalışmasına girerek, uygulamanın başarılı olması için her türlü çaba gösterilmekteydi. Pilot deliğin tamamlanacağı gün 2 vardiya ocakta kalıp sonucu kendim almak istemiştim. Sapma olmaksızın - 485 kotuna ulaşıldığı haberi gelince dünyalar benim olmuştu. Çünkü en kritik aşama başarıyla geçilmişti.

Sonraki aşamalarda da herhangi bir sorun yaşanmadan kuyu açma işi başarıyla tamamlanmıştı. Türkiye'de madencilikte bir ilkti yaşanan olay ve eğer bu uygulama da başarısız olsaydı makinanın akıbeti muhtemelen hurdalık olacaktı. Sonraki yıllarda bu

makine gerek kamuda ve gerekse özel sektörde çok sayıda dahili kuyu açma işlerinde kullanıldı. Uygulamanın başarılı olması hem beni hem de yüksek lisans tez danışmanım Prof. Dr. Şinasi Eski-kaya Hoca'yı çok mutlu etmişti.

İRFAN YILMAZ-2443

(Hacettepe Üniversitesi Yerbilimleri Maden Yüksek Mühendisliği
Bölümü, 1977)

Bigadiç Bor Madenleri'nde iş güvenliği baş mühendisi olarak çalıştığım yıllar.

Yeraltı işletmesinde ocak mühendisi olarak çalışırken Kemal Başçavuş adında bir vardiya çavuşum vardı. Bu şahıs işinde çok ciddi olan, özellikle kritik noktalardaki tahkimatları kendi kontrolünde yapan bir kişi idi. Bu özelliğini iyi bildiğimden, bu tür çalışmalarında bir şekilde birlikte olur ve onu izlerdim.

Eğitim-emniyet baş mühendisliğim döneminde, bir yeraltı işletmesinde kritik, riski yüksek bir temizleme çalışması yapılıyordu. 2'nci vardiya başladığında bu nedenle o ocağı kontrole gittim. Galeride 4 işçi çalışıyordu. Ancak tavana baktığımda her an düşebilecek çok büyük bir kavlağı fark ettim. İşçilere tavanın göçebileceğim söylediğimde "Bize bir şey olmaz beyim, biz kontrol ettik!" dediler.

Ben de inatlaşırsam zaman kaybı nedeniyle tehlikeyi büyütebilirim diye düşündüm. İlişkilerimin iyi olması nedeniyle kendilerine "gelin bakalım, bir sigara içelim" diyerek güvenli bir yere çektim.

Sigaraların yarısına geldiğimizde, tavan büyük bir gürültü ile koparak düştü. O an baktığımda çalışanların hepsi şoktaydı. Kısa bir süre sonra hepsi elime sarılarak öpmeye çalıştılar. "Bizim hayatımızı sen kurtardın," diyorlardı. Ben onları durdurarak; madencilikte hiçbir zaman ihmalin ve kaderciliğin olmaması gerektiğini, kontrollerin çok ciddi yapılması gerektiğini ve tahkimata gereken özenin gösterilmesinin önemini anlattım.

Tabii o sırada Kemal Başçavuşum aklıma geldi.

Yaşıyorsa sağlıklı bir yaşam, vefat ettiyse mekanı cennet olsun.

ASIM YAZICIOĞLU-2559

(İTÜ Maden Fakültesi, 1976)

Şirketim beni İran-İrak savaşı sırasında, bakır konsantresi yüklemelerine nezaret etmem için zaman zaman İran'a, Bandrabas Limanı'na yollamaktaydı. Bu seyahatlere merkez ofisimiz Cenevre, yabancıların vize problemi nedeni ile beni yollamayı tercih etmişti. Ayrıca yabancılar savaş korkusundan da İran'a gitmiyorlardı. Türk olarak korkmadığımdan ve bir de vize sorunun olmadığından yükleme kontrolları için gitmekteydim. Bu arada İranlı mühendislere de standartlara uygun numune almayı "Gemide draft survey" ile miktar tespitini de öğretmekteydim.

İran'a son seyahatimde savaş daha da kızışmış ve Türkiye'den gidişler azalmıştı. Bir tek THY uçmaktaydı. Türklerin de pek azı seyahat etmekteydi. Nitekim bu son seyahatte uçakta Türk olarak bir pazarlama şirketi temsilcileri, bir önemli araba lastiği üretici şirketin temsilcisi, İran'a otobüs işleten firmanın sahibi ve bir de ben vardık.

Uçak havalandıktan yaklaşık 2 saat sonra pazarlama şirketi temsilcisi beyler "Güneş sağ tarafa geçti, biz geri dönüyoruz." deyince biz telaşlandık. Hostesler konuşmuyor, gidip geliyordu. Sonunda ısrarımız üzerine anons yapıldı, ve Tahran Irak uçaklarınınca bombalanmakta olduğundan Ankara'ya geri dönmekte olduğumuz bildirildi.

Uçağımız Ankara'ya inince biz Türkler İran'a gitmekten vazgeçtik. "Ankara'da inmek istiyoruz." dedik. Buna müsaade edilmedi. Öğrendiğimize göre biz inerse tüm yolcular da inecek, tekrar valizler kontrol edilecek ve uzun bir zaman kaybı olacakmış. Genel Müdürlük'ten talimat bekliyoruz" dediler. Anlaşılan Irak uçakları gittikten sonra tekrar yola koyulacaktık.

Uçakta otururken ön kapı açıldı. Öğrendik ki TRT, haber için uçağa geldi. Röportaj yapılacaktı. Biz Türkler pilotun arkasına geçtik ve ekranda görünerek ailemize bir problem olmadığı mesajını verdik. Eşlerimiz ve dostlarımız bizleri haberlerde görmüş telaşlanmalardı.

Sonunda 3 saat kadar alanda bekletildikten sonra uçağımız tekrar havalandı ve akşam olduğunda Tahran'a inmeye başladık. Şehir karartma altında diye düşünürken o da ne? Şehrin tüm ışıklar yanmaktaydı. İlk şaşkınlığımız bu idi.

Uçağımız inerken hostesler koşuşturuyor ve ağlıyorlar, yüzlerini kapatarak bunu saklamaya çalışıyorlardı. Uçağımız indi ve alanın ortasında durdu. Acilen otobüsler gelerek yolcuları alıp giriş salonuna götürdüler.

Salonda 7 ya da 8 sıra polis kontrolü için bekliyorduk ki birden ışıklar kapatıldı. Binanın yaklaşık 50 metre gerisinde duvarın arkasında, uçaksavar ateşleri başladı. Aralıklarla düşen bombaların sesleri geliyordu. Biz Türkler yavaş yavaş salonun yan duvarına doğru gittik ve duvara yaslandık. Tüm İranlılar ilahiler okuyor ve dua ediyorlardı.

Yaklaşık 1 saat sonra ateşler durdu ve ışıklar yandı. Bir de baktık ki tüm İranlılar sıraları bozmadan ayakta bekliyor. Bizler, ise utanç içinde duvara yaslanmış onlara bakıyorduk.

İranlılar savaş psikolojisini sürekli yaşadığından mı yoksa başka nedenden mi hiç sıraları bozmamışlardı. Bu bizi çok hayrete düşürmüştü. Aynı durum bizim ülkede olsa, kimse polis kontrolü dinlemez, barikatları aşar, koşmaya başlardık diye düşündük.

Bu benim iş hayatımda unutamadığım anılarımdan biri oldu. Sonunda otelimize gittik. Ertesi gün Banderabbas uçuşları sürekli asker taşımakta olduğunda uçamayacağımı anladım.

Otelde otobüs firması sahibi ile anlaşarak, oteldeki diğer Türkleri de alıp karayolu ile maceralı bir otobüs yolculuğu sonucunda ülkemize döndük.

İŞIK AKMAN KUMBASAR-597

(İTÜ Maden Fakültesi, 1958)

İTÜ bünyesinde 1953 senesinde yeni açılmış olan Maden Fakültesi'nin giriş sınavlarını kazanmıştım. Kayıt işlemleri için o zaman Taşkıışla'da olan Maden Fakültesi'ne gittim. Kayıt kuyruğunda diğer kız öğrenci arkadaşlarımla karşılaştım. Birlikte görevlinin önüne ilerledik. Görevli, bütün öğrencilere bir anne şefkati ile yaklaşan sevgili Saniye Hanım idi.

Bu sırada fakülte sekreteri kaydımızın yapılamayacağını, çünkü kadınların böyle bir meslekte çalışmalarının yasak olduğunu bildirdi. Arkadaşım (Prof. Dr. Suna Atak) ile birlikte kapının önünde kalmıştık. Oraya başvurmamızın kendimize göre önemli nedenleri vardı ve buna hak kazanmıştık. O sırada yandaki odadan, sonradan fakültenin dekanı olduğunu öğrendiğimiz Fizik Profesörü Salih Murat Uzdilek çıktı. Konuşmaları duymuştum ve şöyle söyledi: "Atatürk'ün emri var. İTÜ'ye kız öğrenciler alınacak. Kızların kayıtlarını yapın!"

Böylece bu mesleğe pek de bilinçli olmadığımız halde adımımızı attık. Her konuda olduğu gibi Ulu Önder Atatürk bize kapıyı açmış ve ilk kadın maden mühendisi olmanın ayrıcalığını da sunmuştu. Bizler de bu sorumluluğu elimizden geldiğince yüklenerek, mesleğimizin geniş spektorumu içinde kendimize göre uygun yollar bulduk. Böylece uzun, çetin ama onurlu bir yolculuğa çıktık.

Arkamızdan bizi takip eden onlarca maden mühendisi ve öğrenciler de açılan kapının kapanmadığını gösterdiler. Onların başarılarını takdirle, saygı ve sevgi ile izliyorum. Bu vesile ile de Ulu Atatürk'ü şükran ve minnetle anıyorum.

MUSTAFA YENİÇERİ-1281

(İTÜ Maden Fakültesi, 1968)

HER MESLEKTAŞIMIN DERS ALACAĞI BİR ACI OLAY ANISI

Anlatacağım olay, 1969 yılında Balkaya Kömür İşletmesi/Oltu'nun Taş Baca ocağında meydana gelmiştir. Balkaya Kömür İşletmesi o tarihlerde özel şirkete ait bir kömür işletmesidir.

Ben o tarihlerde Ardahan'da yedek subay olarak askerlik hizmetini ifa etmekteydim. Mesleğimden dolayı 3. Ordu Komutanlığı'nca, askeri birliklerin ihtiyacı için bu işletmeden satın alınan kömürlerin sevkiyatına nezaret etmek üzere görevlendirilmiştim.

Üniversite yıllarında bu işletmede staj yaptığım için kömür ocaklarını ve çevre insanını tanıyordum. Dolayısıyla burada görev yapmaktan memnundum.

Taş Baca ocağının kömür mostraları, tatlı bir meyille dağ yamacına doğru yükselmekte ve 15-20 derece eğimli olarak tabana dalmaktadır.

Önceki yıllarda mostra üzerinde 3 adet ocak açılmış ve sürfaz kömürleri bu ocaklardan alınmıştır. Olayın vuku bulduğu günlerde 2. kademe kömürlerin alınması için hazırlık çalışması yapılmaktadır. Hazırlık çalışması alt kotlardan başlatılmış ve sürülen baş yukarılarla üst kotlardaki sürfaz galerine irtibat sağlanmıştır. Hava giriş çıkış noktalarında, kot farkının yüksek olması nedeniyle ocak içi hava sirkülasyonu tabii havalandırma ile yapılmaktadır.

O günlerde, hava dönüş yolu üzerinde küçük çaplı bir göçük meydana gelmiş ve bu yüzden hava dönüş yolu kapanmıştır. Dolayısıyla göçüğün açılması sırasında üretim bölgeleri tali olarak kompresörle havalandırılmaktadır.

Hava dönüş yolu üzerinde, kömür damarı içinde 15 derece meyille sürülmüş ve 40 m. uzunluğunda desandre mevcuttur. Bu desandre alt kotlardaki kömür üretimi sırasında kullanılmak üzere muhafaza edilmektedir. Yani kör desandredir.

Ajöstör zaman zaman bu desandre içine girerek biriken suyun tahliyesi için su pompasını çalıştırmaktadır. Hava sirkülasyonu olmadığı için desandrenin havası ağırlaşmıştır. Bu nedenle gerektiğinde kullanmak üzere, desandrenin orta yerinde, elektrik süpürgesinin motoruna lastik hortum takılmış basit bir aparat mevcuttur.

Olay Öncesi, işletmenin mühendisi Garni Dünder, 2 günlüğüne Doğu Beyazıt'a gitmeyi arzular ve benden bu süre içinde ocaklara bakmamı rica eder. Ben de hafta sonu Ardahan'a maaşımı almak üzere gideceğimi ve dönüşte teklifini kabul edeceğimi bildirdim. Bu nedenle ocakları birlikte gezdik. Göçükten dolayı hava dönüş yolu kapalı olduğu için ocak havası kirlenmiş ve oldukça sıcaktı. Gami Bey, huzursuz olduğumu görünce bana dönerek, "Komutanım merak etmeyin. Göçük en geç bu gece veya yarın gün içinde açılmış olacak. Açıldığında ocak havası normale dönecek ve hatta ocakta üşüyeceksin.", diyerek endişemi gidermeye çalışmıştı.

Maaşımı almak üzere Ardahan'a gittim ve ertesi gün (Pazartesi) döndüm. Şantiyeye girdiğimde: Aman tanrım! Her şey olağan dışı... Bağışmalara ve çöğlük atan insanlar sağa sola koşuyorlar.

Şirket ortağı ve şirket müdürü İbrahim Kuzulugil beni görünce koşarak yanıma geldi. Heyecandan konuşamıyordu. Kekeleyerek, "Komutanım, yetiş... Seni herhalde Allah gönderdi. Biz mahvolduk. Mühendis bey ve ajöstör Taş Baca ocağındaki kör desandreye girdiler ve bir daha çıkamadılar." dedi ve benden yardım etmemi istedi.

İki gün önce mühendisle birlikte o desandreye girdiğimiz için mühendis ve ajöstörün yoğun CO2 gazı içinde kaldığını anladım.

Süratle müdahale etmek gerekti. Ama nasıl? Olay yerinin yakınında desandre havasını temizleyecek hiçbir araç ve gereç yoktu. Hemen orada bulunan kamyonun yedek lastik samyelinı sökerek şişirdim ve 10 dakika içinde olay mahalline gittim.

İşçiler desandrenin başında bekliyor ve gaz yoğunluğundan dolayı aktif bir müdahalede bulunamıyorlardı.

İşçilerden birinin beline ip bağlayıp desandre içine gönderdim. Ancak 4-5m. gidemeden düştü. Geri çekmek zorunda kaldık. Tekrar denemek istedim ama korkudan kimse girmek istemiyordu. Halbuki... desandre düzgün, geniş ve 1 dakika içinde inip çıkmaya müsaitti. Bu nedenle resmi elbiseli olmama rağmen mühendis ve ajöstörün canlı olup olmadığını kontrol etmeyi denedim ama işçiler bırakmadı.

Mühendis ve ajöstörün canlı olabilme umudu beni bir şeyler yapmaya zorluyor, hatta mecbur ediyordu. Ani bir kararla soyundum ve ipi belime bağlayarak olay yerine gitmeye karar verdim. O güne kadar cesetle hiç karşılaşmadığım için heyecan ve korkudan tir tir titriyor ve kalbim yerinden çıkacak şekilde çarpıyordu.

Bu heyecanla desandre içerisinde 5-6 m. ilerledim. Arkadan bir işçi (Selahattin çavuş), yüksek bir sesle “ Komutan... komutan.. Mühendis Bey... Mühendis Bey... Dur. Gitme. Burada akli başında bir sen varsın. Sen de gidersen biz ne yaparız. Senden önce ben gideceğim.” diyerek belime bağlı olan ipi geri çekti. Bu sözler üzerine sevinçten mi yoksa işçinin gösterdiği cesareten mi bilmiyorum ama çok duygulandım ve gözyaşlarımı tutamadım.

Selahattin çavuşu iple bağlayarak desandre içine gönderdik. Desandrenin yarısına gitmişti ki o da düştü. Geri çektik. Direncim kırılmıştı. O anda Selahattin çavuş yanıma yaklaşarak gizlice kulağıma şöyle fısıldadı: “Mühendis Bey, ben gazdan değil korkudan düştüm. Bunun için bir daha deneyeceğim.” diyerek tekrar inmeye başladı.

İkinci denemede Gami DüNDAR'a ulaşip birkaç metre sürükledi. Ancak her ikisi de ölmüştü. Artık işçileri riske atmaya gerek kalmamıştı. Desandrenin havasını temizledikten sonra cesetleri çıkardık.

Yaptığım araştırmaya göre bu müessif olaya aşağıdaki etken sebep olmuştu.

Göçük nedeniyle kapanan hava dönüş yolu o gece açılmış ve ocak içinde biriken kirli hava, açılan yoldan çıkmaya başlamıştır. Kirli hava desandrenin başından geçerken hava içindeki CO2 havadan ağır olması nedeniyle segragasyona uğrayarak havadan ayrılmış ve desandrenin içine sızmıştır. Böylece bir gün önce rahatça girip çıkılan yer, bir gün sonra yoğun CO2'den dolayı girilemez hale gelmiştir. Mühendis Bey, bu değişikliğin sonucunu herhalde bir gaflett anında değerlendirememiş olacak ki bedelini ajöstörle birlikte canıyla ödemiştir. Ama şayet işçiler ocak gazları hakkında yeterli bilgiye sahip olsalardı ve olaya zamanında müdahale etmiş olsalardı (ki olabilirlerdi) o iki canın ölmeden kurtulabileceğini hep düşünmüştümdü. Dolayısıyla bu acı olayı meslek hayatım boyunca hiç unutamadım.

HÜSEYİN UÇAR-2470

(Ege Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü, 1978)

10 Nisan 1983 tarihinde, EKİ Kozlu Bölgesi İhsaniye Bölümü'nün -360/-425 kotları arasında üretim yapan 5. Ocağın baraj kapatılması sırasında meydana gelen grizu patlamasında, içlerinde Emniyet Baş Mühendisi Hilmi Kurul'un olduğu 10 arkadaşımızı kaybetmiştik.

Ben 4. Ocak Mühendisi olarak görev yapmakta idim. Patlama sonrası daha büyük tehlikenin meydana gelmemesi için, ocağın hava giriş ve çıkışının barajlarla mutlaka kapatılması gerekiyordu. Aksi takdirde bütün üretim alanları tehlikeye girecekti.

Gece vardiyasında görevli olan, ve 2016 yılında aramızdan ayrılan çok değerli arkadaşım Selahattin Kumkumoğlu, -300 kotundaki hava çıkışını kapatırken patlama olduğunu ve oluşan basıncın kendilerini etkilediğini belirtti. Bunun üzerine barajın -200 kotundan yapılmasına karar verildi. Ben gündüz vardiyasında, -200 kotunda baraj yapacak ekibin başında görevlendirildim. Bir gün önce 10 arkadaşınızı kaybetmişsiniz, gecede patlamalar olmuş olan bir ortamda baraj kapatacaksınız. İçimde bir endişe, evleneli bir yıl bile olmamış, hemen eşimi arayarak "Baraj kapatmaya gidiyorum, hakkını helal et!" dediğimi dün gibi hatırlıyorum.

İş kazalarında yaşamlarını kaybeden madencilerimizi rahmet ve minnetle anıyor, saygılar sunuyorum.

ESE KATRANCI-2506

(Dokuz Eylül Üniversitesi Maden Fakültesi, 1978)

Meslek hayatımın 24 yılı yeraltında geçti. TKİ Söke Kömür İşletmesi'nde çalışırken, bir gün ocağa indiğimde ocak başçavuşunun ayakta olduğunu öğrendim ve beklemeden doğrudan ayağa gittim.

Ocakta kömür damarları 37 derece eğimliydi ve arka göçertmeli uzun ayak yöntemiyle üretim çalışması yapılıyordu. Ayak boyu 40-45 metre arasında değişiyordu. Taban yolundan ayağa, aşağıdan yukarı doğru çıkmaya başladım. Ayağın ortalarında, ayak arkasında başçavuşu gördüm. Arka kesim yaptıklarını, yani arkadaki domuz damlarını, sarma ve çatal direklerini söktüklerini anlattı. Bir an gözlerim tavandaki çatlaktan ince tozların döküldüğünü gördü. Başçavuşun elinden tutarak, soğukkanlı bir şekilde, “Çabuk çekil arkadan, gel buraya” diyerek nasıl ve hangi hızla onu yanıma çektim bilemiyorum. Başçavuş yanıma geldiği anda ayak arkası büyük gürültüyle öyle bir rüzgâr estirerek göçtü ki başımızdaki baretleri düşürüyordu, ve domuz damlarının araları bile pasa ile dolmuştu. Başçavuş korkudan büyüyen gözlerle bana bakıp, “Sizi Allah mı gönderdi Ese Bey.” diyebilirdi. Bu arada ben çok sinirlenmiştim. “Sen eğitim alan başçavuşsun, nasıl bunun farkına varmazsın, kesim yapılmış yerde beklersin.” diye çıktım.

İşte orada bir anlık dikkatli olmam, tehlikeyi görmem başçavuşun hayatını kurtarmıştı. Başçavuş emekli olup ayrılıncaya kadar minnet duygularını benden esirgemedi hiç. Emekli olduktan sonra gittiği memleketi Korgan'da trafik kazasında öldüğünü duyunca çok üzülmüştüm.

ALİ RIZA BELGİN-2581

(İTÜ Maden Fakültesi, 1978)

Kömür İşletmeleri A.Ş. Gediz Linyit İşletmesi'nde vardiya mühendisi olarak ilk işe başladım. Ocakta sigara içildiğini daha ilk günlerde fark ettim. Durumu sırası ile başmühendise, işletme müdür yardımcısına ve sonuç alamayınca işletme müdürüne ilk aylarda ilettim.

Sonuç alamadım. Vardiya mühendisi olarak sorumluluk alıp günlük rapor yazmaya başladığımda, bu hususu özellikle sık sık vurguladım. Ancak, bir türlü beklenen sonucu alamadım. 1979 yılında madenlerin devletleştirilmesi söz konusu olduğundan herkes gelecek telaşına düştüğü için olacak ki benim çabalarım destek veren hiçbir meslektaşım ve amirim yoktu. Özellikle işletme Müdürü, 25 yıldan beri havzada çalıştığını, hiçbir zaman grizu ile karşılaşmadığını ve çabalarımın boş ve gereksiz olduğunu ileri sürüyordu. Bu arada işçi sendikası şube yönetimi de kendilerine verilmiş bir hakkı ortadan kaldırmaya çalıştığını öne sürerek beni, İşletme Müdürlüğü'nün ardından Kömür İşletmeleri A.Ş. Genel Müdürlüğü'ne de şikayet ediyordu.

Şikayetler artmış olacak ki sorun Genel Müdür tarafından incelemeye alınmış ve Genel Müdür beni haklı bularak, İşletme Müdürü'ne bu işin hep birlikte üzerine gidilip son bulması talimatını vermişti.

Bu konuda ben büyük bir gayret gösterip bu işin üstesinden geldim. Ocakta anayollarda sigara izmaritinden kurtulduk. Yaptığım denetimlerde bu işi biraz zor olsa da başardığımızı görüyordum. Komşu işletmelerde de bu işe son verildiğini arkadaşlardan duyuyordum.

İşletmeden 9 ay sonra ayrılıp yeni kurulan ve memleketimde de bölge müdürlüğü olan TKİ Batı Karadeniz Kömür İşletmesi Müessesesi Azdavay Bölge Müdürlüğü'nde görev aldım.

5 yıl kadar sonra yeniden Kömür İşletmeleri A.Ş. Gediz Linyit İşletmesi'nde işe başladım. En çok merak ettiğim konu, ocakta sigara içilip içilmediği idi.

İlk gün ocaktan çıkan işçilerden beni tanımayacak kadar yeni işe girmiş bir işçi aramaya başladım, ve vardiya sonunda ocak ağzında beklemeye başladım.

İşçilerden en genç olanlardan birini yanıma çağırdım. "Ocakta sigara içildiğini söylüyorlar, doğru mudur?" diye sordum.

"5-6 yıl önce buraya gıcık bir mühendis gelmiş, o bunu kendisine dert etmiş ve yasaklatmış. Benim duyduğuma göre, ondan sonra ocakta hiç sigara içilmezmiş." dedi.

Bu yanıt karşısında çok mutlu oldum. Daha sonraki yıllarda birkaç grizu patlaması olunca, beni o zaman eleştirenlerin de bu konuda çok iyi ikna olduğunu anladım.

